

---

vidura nIti

---

ವಿದುರ ನೀತಿ

---

Document Information

---

Text title : vidura niiti

File name : viduraniti.itx

Category : major\_works, vyAsa

Location : doc\_z\_misc\_major\_works

Author : Maharshi Vyasa

Transliterated by : Sunder Hattangadi

Proofread by : Sunder Hattangadi

Description-comments : Adhyaya 33 prajaagaraparva (udyogaparva) of Mahaabhaarata

Latest update : December 18, 1999

Send corrections to : [sanskrit at cheerful dot c om](mailto:sanskrit at cheerful dot c om)

---

This text is prepared by volunteers and is to be used for personal study and research. The file is not to be copied or reposted without permission, for promotion of any website or individuals or for commercial purpose.

**Please help to maintain respect for volunteer spirit.**

---

Please note that proofreading is done using Devanagari version and other language/scripts are generated using **sanscript**.

---

March 24, 2024

*sanskritdocuments.org*

---

## ವಿದುರ ನೀತಿ



Vidura Niti has been extracted from ಪ್ರಜಾಗರಪರ್ವ  
(ಉದ್ಯೋಗಪರ್ವ) of ಮಹಾಭಾರತ.

ಅಧ್ಯಾಯ: 33

ವೈಶಂಪಾಯನ ಉವಾಚ .

ದ್ವಾಃಸ್ಥಂ ಪ್ರಾಹ ಮಹಾಪ್ರಾಜ್ಞೋ ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರೋ ಮಹೀಪತಿಃ .

ವಿದುರಂ ದ್ರಷ್ಟುಮಿಚ್ಛಾಮಿ ತಮಿಹಾನಯ ಮಾಚಿರಂ .. 1..

ಪ್ರಹಿತೋ ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರೇಣ ದೂತಃ ಕ್ಷತ್ತಾರಮಬ್ರವೀತ್ .

ಈಶ್ವರಸ್ತಾಂ ಮಹಾರಾಜೋ ಮಹಾಪ್ರಾಜ್ಞ ದಿದೃಕ್ಷತಿ .. 2..

ಏವಮುಕ್ತಸ್ತು ವಿದುರಃ ಪ್ರಾಪ್ಯ ರಾಜನಿವೇಶನಂ .

ಅಬ್ರವೀದ್ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರಾಯ ದ್ವಾಃಸ್ಥ ಮಾಂ ಪ್ರತಿವೇದಯ .. 3..

ದ್ವಾಃಸ್ಥ ಉವಾಚ .

ವಿದುರೋಽಯಮನುಪ್ರಾಪ್ತೋ ರಾಜೇಂದ್ರ ತವ ಶಾಸನಾತ್ .

ದ್ರಷ್ಟುಮಿಚ್ಛತಿ ತೇ ಪಾದೌ ಕಿಂ ಕರೋತು ಪ್ರಶಾಧಿ ಮಾಂ .. 4..

ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರ ಉವಾಚ .

ಪ್ರವೇಶಯ ಮಹಾಪ್ರಾಜ್ಞಂ ವಿದುರಂ ದೀರ್ಘದರ್ಶಿನಂ .

ಅಹಂ ಹಿ ವಿದುರಸ್ಯಾಸ್ಯ ನಾಕಾಲ್ಯೋ ಜಾತು ದರ್ಶನೇ .. 5..

ದ್ವಾಃಸ್ಥ ಉವಾಚ .

ಪ್ರವಿಶಾಂತಃ ಪುರಂ ಕ್ಷತ್ತರ್ಮಹಾರಾಜಸ್ಯ ಧೀಮತಃ .

ನ ಹಿ ತೇ ದರ್ಶನೇಽಕಾಲ್ಯೋ ಜಾತು ರಾಜಾ ಬ್ರವೀತಿ ಮಾಂ .. 6..

ವೈಶಂಪಾಯನ ಉವಾಚ .

ತತಃ ಪ್ರವಿಶ್ಯ ವಿದುರೋ ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರ ನಿವೇಶನಂ .

ಅಬ್ರವೀತ್ಪಾಂಜಲಿವಾರ್ಕ್ಯಂ ಚಿಂತಯಾನಂ ನರಾಧಿಪಂ .. 7..

ವಿದುರೋಽಹಂ ಮಹಾಪ್ರಾಜ್ಞ ಸಂಪ್ರಾಪ್ತಸ್ತವ ಶಾಸನಾತ್ .

ಯದಿ ಕಿಂ ಚನ ಕರ್ತವ್ಯಮಯಮಸ್ಮಿ ಪ್ರಶಾಧಿ ಮಾಂ .. 8..

ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರ ಉವಾಚ .

ಸಂಜಯೋ ವಿದುರ ಪ್ರಾಪ್ತೋ ಗರ್ಹಯಿತ್ವಾ ಚ ಮಾಂ ಗತಃ .  
 ಅಜಾತಶತ್ರುಃ ಶ್ಲೋ ವಾಕ್ಯಂ ಸಭಾಮಧ್ಯೇ ಸ ವಕ್ಷ್ಯತಿ .. 9..  
 ತನ್ಯಾದ್ಯ ಕುರುವೀರಸ್ಯ ನ ವಿಜ್ಞಾತಂ ವಚೋ ಮಯಾ .  
 ತನ್ಮೇ ದಹತಿ ಗಾತ್ರಾಣಿ ತದಕಾರ್ಷೀತ್ವಜಾಗರಂ .. 10..  
 ಜಾಗ್ರತೋ ದಹ್ಯಮಾನಸ್ಯ ಶ್ರೇಯೋ ಯದಿಹ ಪಶ್ಯಸಿ .  
 ತದ್ರೂಪಿ ತ್ವಂ ಹಿ ನಸ್ತಾತ ಧರ್ಮಾರ್ಥಕುಶಲೋ ಹ್ಯಸಿ .. 11..  
 ಯತಃ ಪ್ರಾಪ್ತಃ ಸಂಜಯಃ ಪಾಂಡವೇಭ್ಯೋ  
 ನ ಮೇ ಯಥಾವನ್ಮನಸಃ ಪ್ರಶಾಂತಿಃ .  
 ಸವೇಂದ್ರಿಯಾಣ್ಯಪ್ರಕೃತಿಂ ಗತಾನಿ  
 ಕಿಂ ವಕ್ಷ್ಯತೀತ್ಯೇವ ಹಿ ಮೇಽದ್ಯ ಚಿಂತಾ .. 12..  
 ತನ್ಮೇ ಬ್ರೂಹಿ ವಿದುರ ತ್ವಂ ಯಥಾವನ್  
 ಮನೀಷಿತಂ ಸರ್ವಮಜಾತಶತ್ರುಃ .  
 ಯಥಾ ಚ ನಸ್ತಾತ ಹಿತಂ ಭವೇಚ್ಚ  
 ಪ್ರಜಾಶ್ಚ ಸರ್ವಾಃ ಸುಖಿತಾ ಭವೇಯುಃ :- ..  
 ವಿದುರ ಉವಾಚ .  
 ಅಭಿಯುಕ್ತಂ ಬಲವತಾ ದುರ್ಬಲಂ ಹೀನಸಾಧನಂ .  
 ಹೃತಸ್ವಂ ಕಾಮಿನಂ ಚೋರಮಾವಿಶಂತಿ ಪ್ರಜಾಗರಾಃ .. 13..  
 ಕಚ್ಚಿದೇತೈರ್ಮಹಾದೋಷೈರ್ನ ಸ್ವಪ್ನೋಽಸಿ ನರಾಧಿಪ .  
 ಕಚ್ಚಿನ್ನ ಪರವಿತ್ತೇಷು ಗೃಧ್ಯನ್ವಿಪರಿತಪ್ಯಸೇ .. 14..  
 ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರ ಉವಾಚ .  
 ಶ್ರೋತುಮಿಚ್ಛಾಮಿ ತೇ ಧರ್ಮ್ಯಂ ಪರಂ ನೈಶ್ರೇಯಸಂ ವಚಃ .  
 ಅಸ್ಮಿನ್ರಾಜರ್ಷಿವಂಶೇ ಹಿ ತ್ವಮೇಕಃ ಪ್ರಾಜ್ಞಸಮ್ಮತಃ .. 15..  
 ವಿದುರ ಉವಾಚ .  
 ರಜಾ ಲಕ್ಷಣಸಂಪನ್ನಸ್ತ್ರೈಲೋಕ್ಯಸ್ಯಾಧಿಪೋ ಭವೇತ್ .  
 ಪ್ರೇಷ್ಯಸ್ತೇ ಪ್ರೇಷಿತಶ್ಚೈವ ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರ ಯುಧಿಷ್ಠಿರಃ :- ..  
 ವಿಪರೀತತರಶ್ಚ ತ್ವಂ ಭಾಗಧೇಯೇ ನ ಸಮ್ಮತಃ .  
 ಅರ್ಚಿಷಾಂ ಪ್ರಕ್ಷಯಾಚ್ಛೈವ ಧರ್ಮಾತ್ಮಾ ಧರ್ಮಕೋವಿದಃ :- ..  
 ಆನೃಶಂಸ್ಯಾದನುಕ್ರೋಶಾದ್ಧರ್ಮಾತ್ಸತ್ಯಾತ್ಪರಾಕ್ರಮಾತ್ .  
 ಗುರುತ್ವಾತ್ತ್ವಯಿ ಸಂಪ್ರೇಕ್ಷ್ಯ ಬಹುನ್ಕೇಷಾಂಸ್ತಿತಿಕ್ಷತೇ :- ..  
 ದುರ್ಯೋಧನೇ ಸೌಬಲೇ ಚ ಕರ್ಣೇ ದುಃಶಾಸನೇ ತಥಾ .  
 ಏತೇಷ್ಟೈಶ್ಚರ್ವಯಮಾಧಾಯ ಕಥಂ ತ್ವಂ ಭೂತಿಮಿಚ್ಛಸಿ :- ..

ಏಕಸ್ಮಾತ್ಪ್ರಕ್ಷಾದ್ಯಜ್ಞಪತ್ರಾಣಿ ರಾಜನ್  
 ಸ್ತುಕ್ವ ದ್ರೋಣೇ ಪೇಠನೀಪೀಡನೇ ಚ .  
 ಏತಸ್ಮಾದ್ರಾಜನ್ಭುವತೋ ಮೇ ನಿಬೋಧ  
 ಏಕಸ್ಮಾದ್ವೈ ಜಾಯತೇಽಸಚ್ಚ ಸಚ್ಚ .. ..  
 ಆತ್ಮಜ್ಞಾನಂ ಸಮಾರಂಭಸ್ತಿತಿಕ್ಷಾ ಧರ್ಮನಿತ್ಯತಾ .  
 ಯಮರ್ಥಾನ್ನಾಪಕರ್ಷಂತಿ ಸ ವೈ ಪಂಡಿತ ಉಚ್ಯತೇ .. ..  
 ನಿಷೇವತೇ ಪ್ರಶಸ್ತಾನಿ ನಿಂದಿತಾನಿ ನ ಸೇವತೇ .  
 ಅನಾಸ್ತಿಕಃ ಶ್ರದ್ಧಧಾನ ಏತತ್ಪಂಡಿತ ಲಕ್ಷಣಂ .. 16..  
 ಕ್ರೋಧೋ ಹರ್ಷಶ್ಚ ದರ್ಪಶ್ಚ ಹೀನ್ತಂಭೋ ಮಾನ್ಯಮಾನಿತಾ .  
 ಯಮರ್ಥಾನ್ನಾಪಕರ್ಷಂತಿ ಸ ವೈ ಪಂಡಿತ ಉಚ್ಯತೇ .. 17..  
 ಯಸ್ಯ ಕೃತ್ಯಂ ನ ಜಾನಂತಿ ಮಂತ್ರಂ ವಾ ಮಂತ್ರಿತಂ ಪರೇ .  
 ಕೃತಮೇವಾಸ್ಯ ಜಾನಂತಿ ಸ ವೈ ಪಂಡಿತ ಉಚ್ಯತೇ .. 18..  
 ಯಸ್ಯ ಕೃತ್ಯಂ ನ ವಿಘ್ನಂತಿ ಶೀತಮುಷ್ಣಂ ಭಯಂ ರತಿಃ .  
 ಸಮೃದ್ಧಿರಸಮೃದ್ಧಿರ್ವಾ ಸ ವೈ ಪಂಡಿತ ಉಚ್ಯತೇ .. 19..  
 ಯಸ್ಯ ಸಂಸಾರಿಣೀ ಪ್ರಜ್ಞಾ ಧರ್ಮಾರ್ಥಾವನುವರ್ತತೇ .  
 ಕಾಮಾದರ್ಥಂ ವೃಣೀತೇ ಯಃ ಸ ವೈ ಪಂಡಿತ ಉಚ್ಯತೇ .. 20..  
 ಯಥಾಶಕ್ತಿ ಚಿಕೀರ್ಷಂತಿ ಯಥಾಶಕ್ತಿ ಚ ಕುರ್ವತೇ .  
 ನ ಕಿಂ ಚಿದವಮನ್ಯಂತೇ ಪಂಡಿತಾ ಭರತರ್ಷಭ .. 21..  
 ಕ್ಷಿಪ್ರಂ ವಿಜಾನಾತಿ ಚಿರಂ ಶ್ರಣೋತಿ  
 ವಿಜ್ಞಾಯ ಚಾರ್ಥಂ ಭಜತೇ ನ ಕಾಮಾತ್ .  
 ನಾಸಂಪೃಷ್ಟೋ ವ್ಯಾಪಯುಂಕ್ತೇ ಪರಾರ್ಥೇ  
 ತತ್ಪ್ರಜ್ಞಾನಂ ಪ್ರಥಮಂ ಪಂಡಿತಸ್ಯ .. 22..  
 ನಾಪ್ರಾಪ್ಯಮಭಿವಾಂಛಂತಿ ನಷ್ಟಂ ನೇಚ್ಛಂತಿ ಶೋಚಿತುಂ .  
 ಆಪತ್ತು ಚ ನ ಮುಹ್ಯಂತಿ ನರಾಃ ಪಂಡಿತ ಬುದ್ಧಯಃ .. 23..  
 ನಿಶ್ಚಿತ್ಯ ಯಃ ಪ್ರಕ್ರಮತೇ ನಾಂತರ್ವಸತಿ ಕರ್ಮಣಃ .  
 ಅವಂಧ್ಯ ಕಾಲೋ ವಶ್ಯಾತ್ಮಾ ಸ ವೈ ಪಂಡಿತ ಉಚ್ಯತೇ .. 24..  
 ಆರ್ಯ ಕರ್ಮಣಿ ರಾಜ್ಯಂತೇ ಭೂತಿಕರ್ಮಾಣಿ ಕುರ್ವತೇ .  
 ಹಿತಂ ಚ ನಾಭ್ಯಸೂಯಂತಿ ಪಂಡಿತಾ ಭರತರ್ಷಭ .. 25..  
 ನ ಹೃಷ್ಯತ್ಯಾತ್ಮಸಮಾನೇ ನಾವಮಾನೇನ ತವ್ಯತೇ .  
 ಗಾಂಗೋ ಹ್ರದ ಇವಾಕ್ಷೋಭ್ಯೋ ಯಃ ಸ ಪಂಡಿತ ಉಚ್ಯತೇ .. 26..  
 ತತ್ಪ್ರಜ್ಞಃ ಸರ್ವಭೂತಾನಾಂ ಯೋಗಜ್ಞಃ ಸರ್ವಕರ್ಮಣಾಂ .  
 ಉಪಾಯಜ್ಞೋ ಮನುಷ್ಯಾಣಾಂ ನರಃ ಪಂಡಿತ ಉಚ್ಯತೇ .. 27..

ಪ್ರವೃತ್ತ ವಾಕ್ಚಿತ್ರಕಥ ಉಹವಾನ್ವತಿಭಾನವಾನ್ .  
 ಆಶು ಗ್ರಂಥಸ್ಯ ವಕ್ತಾ ಚ ಸ ವೈ ಪಂಡಿತ ಉಚ್ಯತೇ .. 28..  
 ಶ್ರುತಂ ಪ್ರಜ್ಞಾನುಗಂ ಯಸ್ಯ ಪ್ರಜ್ಞಾ ಚೈವ ಶ್ರುತಾನುಗಾ .  
 ಅಸಂಭಿನ್ನಾರ್ಯ ಮರ್ಯಾದಃ ಪಂಡಿತಾಖ್ಯಾಂ ಲಭೇತ ಸಃ .. 29..  
 ಅರ್ಥಂ ಮಹಾಂತಮಾಸದ್ಯ ವಿದ್ಯಾಮೈಶ್ವರ್ಯಮೇವ ಚ .  
 ವಿಚರತ್ಯಸಮುನ್ನದ್ಧೋ ಯಸ್ಯ ಪಂಡಿತ ಉಚ್ಯತೇ ... ..  
 ಅಶ್ರುತಶ್ಚ ಸಮುನ್ನದ್ಧೋ ದರಿದ್ರಶ್ಚ ಮಹಾಮನಾಃ .  
 ಅರ್ಥಾಂಶ್ಚಾಕರ್ಮಣಾ ಪ್ರೇಪ್ನುರ್ಮೂಢ ಇತ್ಯುಚ್ಯತೇ ಬುದ್ಧಿಃ .. 30..  
 ಸ್ವಮರ್ಥಂ ಯಃ ಪರಿತ್ಯಜ್ಯ ಪರಾರ್ಥಮನುತಿಷ್ಠತಿ .  
 ಮಿಥ್ಯಾ ಚರತಿ ಮಿತ್ರಾರ್ಥೇ ಯಶ್ಚ ಮೂಢಃ ಸ ಉಚ್ಯತೇ .. 31..  
 ಅಕಾಮಾಂ ಕಾಮಯತಿ ಯಃ ಕಾಮಯಾನಾಂ ಪರಿತ್ಯಜೇತ್ .  
 ಬಲವಂತಂ ಚ ಯೋ ದ್ವೇಷ್ಟಿ ತಮಾಹುರ್ಮೂಢಚೇತಸಂ ... ..  
 ಅಕಾಮಾನ್ಕಾಮಯತಿ ಯಃ ಕಾಮಯಾನಾನ್ಪರಿದ್ವಿಷನ್ .  
 ಬಲವಂತಂ ಚ ಯೋ ದ್ವೇಷ್ಟಿ ತಮಾಹುರ್ಮೂಢಚೇತಸಂ .. 32..  
 ಅಮಿತ್ರಂ ಕುರುತೇ ಮಿತ್ರಂ ಮಿತ್ರಂ ದ್ವೇಷ್ಟಿ ಹಿನಸ್ತಿ ಚ .  
 ಕರ್ಮ ಚಾರಭತೇ ದುಷ್ಟಂ ತಮಾಹುರ್ಮೂಢಚೇತಸಂ .. 33..  
 ಸಂಸಾರಯತಿ ಕೃತ್ಯಾನಿ ಸರ್ವತ್ರ ವಿಚಿಕಿತ್ಸತೇ .  
 ಚಿರಂ ಕರೋತಿ ಕ್ಷಿಪ್ರಾರ್ಥೇ ಸ ಮೂಢೋ ಭರತರ್ಷಭ .. 34..  
 ಶ್ರಾದ್ಧಂ ಪಿತೃಭ್ಯೋ ನ ದದಾತಿ ದೈವತಾನಿ ನಾರ್ಚತಿ .  
 ಸುಹೃನ್ನಿತ್ರಂ ನ ಲಭತೇ ತಮಾಹುರ್ಮೂಢಚೇತಸಂ ... ..  
 ಅನಾಹೂತಃ ಪ್ರವಿಶತಿ ಅಪೃಷ್ಟೋ ಬಹು ಭಾಷತೇ .  
 ವಿಶ್ವಸತ್ಯಪ್ರಮತ್ತೇಷು ಮೂಢ ಚೇತಾ ನರಾಧಮಃ .. 35..  
 ಪರಂ ಕ್ಷಿಪತಿ ದೋಷೇಣ ವರ್ತಮಾನಃ ಸ್ವಯಂ ತಥಾ .  
 ಯಶ್ಚ ಕ್ರುದ್ಯತ್ಯನೀಶಃ ಸನ್ನ ಚ ಮೂಢತಮೋ ನರಃ .. 36..  
 ಆತ್ಮನೋ ಬಲಮಾಜ್ಞಾಯ ಧರ್ಮಾರ್ಥಪರಿವರ್ಜಿತಂ .  
 ಅಲಭ್ಯಮಿಚ್ಛನ್ನೈಷ್ಠಮ್ಯಾರ್ನೂಢ ಬುದ್ಧಿರಿಹೋಚ್ಯತೇ .. 37..  
 ಅಶಿಷ್ಯಂ ಶಾಸ್ತಿ ಯೋ ರಾಜನ್ಯಶ್ಚ ಶೂನ್ಯಮುಪಾಸತೇ .  
 ಕದರ್ಯಂ ಭಜತೇ ಯಶ್ಚ ತಮಾಹುರ್ಮೂಢಚೇತಸಂ .. 38..  
 ಅರ್ಥಂ ಮಹಾಂತಮಾಸಾದ್ಯ ವಿದ್ಯಾಮೈಶ್ವರ್ಯಮೇವ ವಾ .  
 ವಿಚರತ್ಯಸಮುನ್ನದ್ಧೋ ಯಃ ಸ ಪಂಡಿತ ಉಚ್ಯತೇ .. 39..  
 ಏಕಃ ಸಂಪನ್ನಮಶ್ನಾತಿ ವಸ್ತೇ ವಾಸಶ್ಚ ಶೋಭನಂ .  
 ಯೋಽಸಂವಿಭಜ್ಯ ಭೃತ್ಯೈಭ್ಯಃ ಕೋ ನೃಶಂಸತರಸ್ತತಃ .. 40..

ಏಕಃ ಪಾಪಾನಿ ಕುರುತೇ ಫಲಂ ಭುಂಕ್ತೇ ಮಹಾಜನಃ .  
 ಭೋಕ್ತಾರೋ ವಿಪ್ರಮುಚ್ಯಂತೇ ಕರ್ತಾ ದೋಷೇಣ ಲಿಪ್ಯತೇ .. 41..  
 ಏಕಂ ಹನ್ಯಾನ್ನ ವಾಹನ್ಯಾದಿಷುರ್ಮುಕ್ತೋ ಧನುಷ್ಮತಾ .  
 ಬುದ್ಧಿಬುಧ್ಧಿಮತೋತ್ಸೃಷ್ಟ್ವಾ ಹನ್ಯಾದ್ರಾಷ್ಟ್ರಂ ಸರಾಜಕಂ .. 42..  
 ಏಕಯಾ ದ್ವೇ ವಿನಿಶ್ಚಿತ್ಯ ತ್ರಿಂಶ್ಚತುರ್ಭಿರ್ವಶೇ ಕುರು .  
 ಪಂಚ ಜಿತ್ವಾ ವಿದಿತ್ವಾ ಷಟ್ಸಪ್ತ ಹಿತ್ವಾ ಸುಖೀ ಭವ .. 43..  
 ಏಕಂ ವಿಷರಸೋ ಹಂತಿ ಶಸ್ತ್ರೇಣೈಕಶ್ಚ ವಧ್ಯತೇ .  
 ಸರಾಷ್ಟ್ರಂ ಸ ಪ್ರಜಂ ಹಂತಿ ರಾಜಾನಂ ಮಂತ್ರವಿಸ್ರವಃ .. 44..  
 ಏಕಃ ಸ್ವಾದು ನ ಭುಂಜೀತ ಏಕಶ್ಚಾರ್ಥಾನ್ನ ಚಿಂತಯೇತ್ .  
 ಏಕೋ ನ ಗಚ್ಛೇದಧ್ವಾನಂ ನೈಕಃ ಸುಪ್ತೇಷು ಜಾಗ್ರಯಾತ್ .. 45..  
 ಏಕಮೇವಾದ್ವಿತೀಯಂ ತದ್ಯದ್ರಾಜನ್ನಾವಬುಧ್ಯಸೇ .  
 ಸತ್ಯಂ ಸ್ವರ್ಗಸ್ಯ ಸೋಪಾನಂ ಪಾರಾವಾರಸ್ಯ ನೌರಿವ .. 46..  
 ಏಕಃ ಕ್ಷಮಾವತಾಂ ದೋಷೋ ದ್ವಿತೀಯೋ ನೋಪಲಭ್ಯತೇ .  
 ಯದೇನಂ ಕ್ಷಮಯಾ ಯುಕ್ತಮಶಕ್ತಂ ಮನ್ಯತೇ ಜನಃ .. 47..  
 ಸೋಽಸ್ಯ ದೋಷೋ ನ ಮಂತವ್ಯಃ ಕ್ಷಮಾ ಹಿ ಪರಮಂ ಬಲಂ .  
 ಕ್ಷಮಾ ಗುಣೋ ಹ್ಯಶಕ್ತಾನಾಂ ಶಕ್ತಾನಾಂ ಭೂಷಣಂ ತಥಾ ... ..  
 ಕ್ಷಮಾ ವಶೀಕೃತಿಲೋಕೇ ಕ್ಷಮಯಾ ಕಿಂ ನ ಸಾಧ್ಯತೇ .  
 ಶಾಂತಿಶಂಖಃ ಕರೇ ಯಸ್ಯ ಕಿಂ ಕರಿಷ್ಯತಿ ದುರ್ಜನಃ :- ..  
 ಅತ್ಯಣೇ ಪತಿತೋ ವಹ್ನಿಃ ಸ್ವಯಮೇವೋಪಶಾಮ್ಯತಿ .  
 ಅಕ್ಷಮಾವಾನ್ವರಂ ದೋಷೈರಾತ್ಮಾನ್ಂ ಚೈವ ಯೋಜಯೇತ್ :- ..  
 ಏಕೋ ಧರ್ಮಃ ಪರಂ ಶ್ರೇಯಃ ಕ್ಷಮೈಕಾ ಶಾಂತಿರುತ್ತಮಾ .  
 ವಿದ್ಯೈಕಾ ಪರಮಾ ದೃಷ್ಟಿರಹಿಂಸೈಕಾ ಸುಖಾವಹಾ .. 48..  
 ದ್ವಾವಿಮೌ ಗ್ರಸತೇ ಭೂಮಿಃ ಸರ್ಪೋ ಬಿಲಶಯಾನಿವ .  
 ರಾಜಾನಂ ಚಾವಿರೋದ್ಧಾರಂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಂ ಚಾಪ್ರವಾಸಿನಂ .. 49..  
 ದ್ವೇ ಕರ್ಮಣೇ ನರಃ ಕುರ್ವನ್ನಸ್ಮಿಲ್ಲೋಕೇ ವಿರೋಚತೇ .  
 ಅಬ್ರುವನ್ವರುಷಂ ಕಿಂ ಚಿದಸತೋ ನಾರ್ಥಯಂಸ್ತಥಾ .. 50..  
 ದ್ವಾವಿಮೌ ಪುರುಷವ್ಯಾಘ್ರ ಪರಪ್ರತ್ಯಯ ಕಾರಿಣೌ .  
 ಸ್ತ್ರಿಯಃ ಕಾಮಿತ ಕಾಮಿನ್ಯೋ ಲೋಕಃ ಪೂಜಿತ ಪೂಜಕಃ .. 51..  
 ದ್ವಾವಿಮೌ ಕಂಟಕೌ ತೀಕ್ಷ್ಣೌ ಶರೀರಪರಿಶೋಷಣೌ .  
 ಯಶ್ಚಾಧನಃ ಕಾಮಯತೇ ಯಶ್ಚ ಕುಪ್ಯತ್ಯನೀಶ್ವರಃ .. 52..  
 ದ್ವಾವೇವ ನ ವಿರಾಜೇತೇ ವಿಪರೀತೇನ ಕರ್ಮಣಾ .

ಗೃಹಸ್ಥಶ್ಚ ನಿರಾರಂಭಃ ಕಾರ್ಯವಾಂಶ್ಚೈವ ಭಿಕ್ಷುಕಃ :- ..  
 ದ್ವಾವಿಮೌ ಪುರುಷೌ ರಾಜನ್ವಸ್ವ ಗೃಹಸ್ಯ ಪರಿ ತಿಷ್ಠತಃ .  
 ಪ್ರಭುಶ್ಚ ಕ್ಷಮಯಾ ಯುಕ್ತೋ ದರಿದ್ರಶ್ಚ ಪ್ರದಾನವಾನ್ .. 53..  
 ನ್ಯಾಯಾಗತಸ್ಯ ದ್ರವ್ಯಸ್ಯ ಬೋಧವ್ಯೌ ದ್ವಾವತಿಕ್ರಮೌ .  
 ಅಪಾತ್ರೇ ಪ್ರತಿಪತ್ತಿಶ್ಚ ಪಾತ್ರೇ ಚಾಪ್ರತಿಪಾದನಂ .. 54..  
 ದ್ವಾವಂಭಸಿ ನಿವೇಷ್ಟವ್ಯೌ ಗಲೇ ಬದ್ಧ್ವಾ ದೃಢಂ ಶಿಲಾಂ .  
 ಧನವಂತಮದಾತಾರಂ ದರಿದ್ರಂ ಚಾತಪಸ್ವಿನಂ :- ..  
 ದ್ವಾವಿಮೌ ಪುರುಷವ್ಯಾಘ್ರ ಸೂರ್ಯಮಂಡಲಭೇದಿನೌ .  
 ಪರಿವ್ರಾಡ್ಯೋಗಯುಕ್ತಶ್ಚ ರಣೇ ಚಾಭಿಮುಖೋ ಹತಃ :- ..  
 ತ್ರಯೋ ನ್ಯಾಯಾ ಮನುಷ್ಯಾಣಾಂ ಶ್ರೂಯಂತೇ ಭರತರ್ಷಭ .  
 ಕನೀಯಾನ್ಮಧ್ಯಮಃ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಇತಿ ವೇದವಿದೋ ವಿದುಃ .. 55..  
 ತ್ರಿವಿಧಾಃ ಪುರುಷಾ ರಾಜನ್ವತ್ತಮಾಧಮಮಧ್ಯಮಾಃ .  
 ನಿಯೋಜಯೇದ್ಯಥಾವತ್ತಾಂಸ್ತ್ರಿವಿಧೇಷ್ಟೇವ ಕರ್ಮಸು .. 56..  
 ತ್ರಯ ಏವಾಧನಾ ರಾಜನ್ಯಾರ್ಯಾ ದಾಸಸ್ತಥಾ ಸುತಃ .  
 ಯತ್ತೇ ಸಮಧಿಗಚ್ಛಂತಿ ಯಸ್ಯ ತೇ ತಸ್ಯ ತದ್ಧನಂ .. 57..  
 ಹರಣಂ ಚ ಪರಸ್ವಾನಾಂ ಪರದಾರಾಭಿಮರ್ಶನಂ .  
 ಸುಹೃದಶ್ಚ ಪರಿತ್ಯಾಗಸ್ತ್ರಯೋ ದೋಷಾ ಕ್ಷಯಾವಹಃ :- ..  
 ತ್ರಿವಿಧಂ ನರಕಸ್ಯೇದಂ ದ್ವಾರಂ ನಾಶನಮಾತ್ಮನಃ .  
 ಕಾಮಃ ಕ್ರೋಧಸ್ತಥಾ ಲೋಭಸ್ತನ್ಮಾದೇತತ್ರಯಂ ತ್ಯಜೇತ್ :- ..  
 ವರಪ್ರದಾನಂ ರಾಜ್ಯಾಂ ಚ ಪುತ್ರಜನ್ಮ ಚ ಭಾರತ .  
 ಶತ್ಕೋಶ್ಚ ಮೋಕ್ಷಣಂ ಕೃಚ್ಛಾತ್ಪ್ರೀಣಿ ಚೈಕಂ ಚ ತತ್ಸಮಂ :- ..  
 ಭಕ್ತಂ ಚ ಬಜಮಾನಂ ಚ ತವಾಸ್ಮೀತಿ ವಾದಿನಂ .  
 ತ್ರೀನೇತಾನ್ ಶರಣಂ ಪ್ರಾಪ್ತಾನ್ವಿಷಮೇಽಪಿ ನ ಸಂತ್ಯಜೇತ್ :- ..  
 ಚತ್ವಾರಿ ರಾಜ್ಞಾ ತು ಮಹಾಬಲೇನ  
 ವರ್ಜ್ಯಾನ್ಯಾಹುಃ ಪಂಡಿತಸ್ತಾನಿ ವಿದ್ಯಾತ್ .  
 ಅಲ್ಪಪ್ರಜ್ಞೈಃ ಸಹ ಮಂತ್ರಂ ನ ಕುರ್ಯಾನ್  
 ನ ದೀರ್ಘಸೂತ್ರೈರಲಸೈಶ್ಚಾರಣೈಶ್ಚ .. 58..  
 ಚತ್ವಾರಿ ತೇ ತಾತ ಗೃಹೇ ವಸಂತು  
 ಶ್ರಿಯಾಭಿಜುಷ್ಯಸ್ಯ ಗೃಹಸ್ಥ ಧರ್ಮೇ .  
 ವೃದ್ಧೋ ಜ್ಞಾತಿರವಸನ್ನಃ ಕುಲೀನಃ  
 ಸಖಾ ದರಿದ್ರೋ ಭಗಿನೀ ಚಾನಪತ್ಯಾ .. 59..  
 ಚತ್ವಾರ್ಯಾಹ ಮಹಾರಾಜ ಸದ್ಯಸ್ಕಾನಿ ಬೃಹಸ್ಪತಿಃ .

ಪೃಚ್ಛತೇ ತ್ರಿದಶೇಂದ್ರಾಯ ತಾನೀಮಾನಿ ನಿಬೋಧ ಮೇ .. 60..  
 ದೇವತಾನಾಂ ಚ ಸಂಕಲ್ಪಮನುಭಾವಂ ಚ ಧೀಮತಾಂ .  
 ವಿನಯಂ ಕೃತವಿದ್ಯಾನಾಂ ವಿನಾಶಂ ಪಾಪಕರ್ಮಣಾಂ .. 61..  
 ಚತ್ವಾರಿ ಕರ್ಮಾಣ್ಯಭಯಂಕರಾಣಿ  
 ಭಯಂ ಪ್ರಯಚ್ಛಂತ್ಯಯಥಾಕೃತಾನಿ .  
 ಮಾನಾಗ್ನಿಹೋತ್ರಂ ಉತ ಮಾನಮೌನಂ  
 ಮಾನೇನಾಧೀತಮುತ ಮಾನಯಜ್ಞಃ :- ..  
 ಪಂಚಾಗ್ನಯೋ ಮನುಷ್ಯೇಣ ಪರಿಚರ್ಯಾಃ ಪ್ರಯತ್ನತಃ .  
 ಪಿತಾ ಮಾತಾಗ್ನಿರಾತ್ಮಾ ಚ ಗುರುಶ್ಚ ಭರತರ್ಷಭ .. 62..  
 ಪಂಚೈವ ಪೂಜಯಲ್ಲೋಕೇ ಯಶಃ ಪ್ರಾಪ್ನೋತಿ ಕೇವಲಂ .  
 ದೇವಾನ್ವಿತ್ಯಾನ್ಮನುಷ್ಯಾಂಶ್ಚ ಭಿಕ್ಷೂನತಿಥಿಪಂಚಮಾನ್ .. 63..  
 ಪಂಚ ತ್ವಾನುಗಮಿಷ್ಯಂತಿ ಯತ್ರ ಯತ್ರ ಗಮಿಷ್ಯಸಿ .  
 ಮಿತ್ರಾಣ್ಯಮಿತ್ರಾ ಮಧ್ಯಸ್ಥಾ ಉಪಜೀವ್ಯೋಪಜೀವಿನಃ .. 64..  
 ಪಂಚೇಂದ್ರಿಯಸ್ಯ ಮರ್ತ್ಯಸ್ಯ ಭಿದ್ರಂ ಚೇದೇಕಮಿಂದ್ರಿಯಂ .  
 ತತೋಽಸ್ಯ ಸ್ವವತಿ ಪ್ರಜ್ಞಾ ದೃತೇಃ ಪಾದಾದಿವೋದಕಂ .. 65..  
 ಷಡ್ಲೋಷಾಃ ಪುರುಷೇಣೇಹ ಹಾತವ್ಯಾ ಭೂತಿಮಿಚ್ಛತಾ .  
 ನಿದ್ರಾ ತಂದ್ರೀ ಭಯಂ ಕ್ರೋಧ ಆಲಸ್ಯಂ ದೀರ್ಘಸೂತ್ರತಾ .. 66..  
 ಷಡಿಮಾನ್ಪುರುಷೋ ಜಹ್ಯಾದ್ಭಿನ್ನಾಂ ನಾವಮಿವಾರ್ಣವೇ .  
 ಅಪ್ರವಕ್ತಾರಮಾಚಾರ್ಯಮನಧೀಯಾನಮೃತ್ವಿಜಂ .. 67..  
 ಅರಕ್ಷಿತಾರಂ ರಾಜಾನಂ ಭಾರ್ಯಾಂ ಚಾಪ್ರಿಯ ವಾದಿನೀಂ .  
 ಗ್ರಾಮಕಾರಂ ಚ ಗೋಪಾಲಂ ವನಕಾಮಂ ಚ ನಾಪಿತಂ .. 68..  
 ಷಡೇವ ತು ಗುಣಾಃ ಪುಂಸಾ ನ ಹಾತವ್ಯಾಃ ಕದಾಚನ .  
 ಸತ್ಯಂ ದಾನಮನಾಲಸ್ಯಮನಸೂಯಾ ಕ್ಷಮಾ ದೃತಿಃ .. 69..  
 ಅರ್ಥಾಗಮೋ ನಿತ್ಯಮರೋಗಿತಾ ಚ  
 ಪ್ರಿಯಾ ಚ ಭಾರ್ಯಾ ಪ್ರಿಯವಾದಿನೀ ಚ .  
 ವಶ್ಯಶ್ಚ ಪುತ್ರೋಽರ್ಥಕರೀ ಚ ವಿದ್ಯಾ  
 ಷಟ್ ಜೀವಲೋಕಸ್ಯ ಸುಖಾನಿ ರಾಜನ್ :- ..  
 ಷಣ್ಣಾಮಾತ್ಮನಿ ನಿತ್ಯಾನಾಮೈಶ್ವರ್ಯಂ ಯೋಽಧಿಗಚ್ಛತಿ .  
 ನ ಸ ಪಾಪೈಃ ಕುತೋಽನರ್ಥೈರ್ಯುಜ್ಯತೇ ವಿಜಿತೇಂದ್ರಿಯಃ .. 70..  
 ಷಡಿಮೇ ಷಟ್ಪು ಜೀವಂತಿ ಸಪ್ತಮೋ ನೋಪಲಭ್ಯತೇ .  
 ಚೋರಾಃ ಪ್ರಮತ್ತೇ ಜೀವಂತಿ ವ್ಯಾಧಿತೇಷು ಚಿಕಿತ್ಸಕಾಃ .. 71..  
 ಪ್ರಮದಾಃ ಕಾಮಯಾನೇಷು ಯಜಮಾನೇಷು ಯಾಜಕಾಃ .



ರಾಜಾ ವಿವದಮಾನೇಷು ನಿತ್ಯಂ ಮೂರ್ಖೇಷು ಪಂಡಿತಾಃ .. 72..  
 ಷಡಿಮಾನಿ ವಿನಶ್ಯಂತಿ ಮುಹೂರ್ತಮನವೇಕ್ಷಣಾತ್ .  
 ಗಾವಃ ಸೇವಾ ಕೃಷಿಭಾರ್ಯಾ ವಿದ್ಯಾ ವೃಷಲಸಂಗತಿಃ :- ..  
 ಷಡೇತೇ ಹ್ಯವಮನ್ಯಂತೇ ನಿತ್ಯಂ ಪೂರ್ವೋಪಕಾರಿಣಂ .  
 ಆಚಾರ್ಯಂ ಶಿಕ್ಷಿತಾ ಶಿಷ್ಯಾಃ ಕೃತದಾರಶ್ಚ ಮಾತರಂ :- ..  
 ನಾರಿಂ ವಿಗತಕಾಮಸ್ತು ಕೃತಾರ್ಥಾಶ್ಚ ಪ್ರಯೋಜಕಂ .  
 ನಾವಂ ನಿಸ್ತೀರ್ಣಕಾಂತಾರಾ ನಾತುರಾಶ್ಚ ಚಿಕಿತ್ಸಕಂ :- ..  
 ಆರೋಗ್ಯಮಾನ್ಯೂನಮವಿಪ್ರವಾಸಃ  
 ಸದ್ಭಿರ್ಮನುಷ್ಯೈಃ ಸಹ ಸಂಪ್ರಯೋಗಃ .  
 ಸ್ವಪ್ರತ್ಯಯಾ ವೃತ್ತಿರಭೀತವಾಸಃ  
 ಷಟ್ ಜೀವಲೋಕಸ್ಯ ಸುಖಾನಿ ರಾಜನ್ :- ..  
 ಈರ್ಷ್ಯಾಘೋನೇ ನಸಂತುಷ್ಟಃ ಕ್ರೋಧನೋ ನಿತ್ಯಶಂಕಿತಃ .  
 ಪರಭಾಗ್ಯೋಪಜೀವೀ ಚ ಷಡೇತೇ ನಿತ್ಯದುಃಖಿತಾಃ :- ..  
 ಸಪ್ತ ದೋಷಾಃ ಸದಾ ರಾಜ್ಞಾ ಹಾತವ್ಯಾ ವ್ಯಸನೋದಯಾಃ .  
 ಪ್ರಾಯಶೋ ಯೈರ್ವಿನಶ್ಯಂತಿ ಕೃತಮೂಲಾಶ್ಚ ಪಾರ್ಥಿವಾಃ .. 73..  
 ಸ್ತ್ರಿಯೋಽಕ್ಷಾ ಮೃಗಯಾ ಪಾನಂ ವಾಕ್ಪಾರುಷ್ಯಂ ಚ ಪಂಚಮಂ .  
 ಮಹಚ್ಛ ದಂಡಪಾರುಷ್ಯಮರ್ಥದೂಷಣಮೇವ ಚ .. 74..  
 ಅಷ್ಟೈ ಪೂರ್ವನಿಮಿತ್ತಾನಿ ನರಸ್ಯ ವಿನಶಿಷ್ಯತಃ .  
 ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾನ್ವಥಮಂ ದ್ವೇಷ್ಟಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೈಶ್ಚ ವಿರುಧ್ಯತೇ .. 75..  
 ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಸ್ವಾನಿ ಚಾದತ್ತೇ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾಂಶ್ಚ ಜಿಘಾಂಸತಿ .  
 ರಮತೇ ನಿಂದಯಾ ಚೈಷಾಂ ಪ್ರಶಂಸಾಂ ನಾಭಿನಂದತಿ .. 76..  
 ನೈತಾನ್ಮರತಿ ಕೃತ್ಯೇಷು ಯಾಚಿತಶ್ಚಾಭ್ಯಸೂಯತಿ .  
 ಏತಾಂದೋಷಾನ್ನರಃ ಪ್ರಾಜ್ಞೋ ಬುದ್ಧ್ಯಾ ಬುದ್ಧ್ಯಾ ವಿವರ್ಜಯೇತ್ .. 77..  
 ಅಷ್ಟಾವಿಮಾನಿ ಹರ್ಷಸ್ಯ ನವ ನೀತಾನಿ ಭಾರತ .  
 ವರ್ತಮಾನಾನಿ ದೃಶ್ಯಂತೇ ತಾನ್ಯೇವ ಸುಸುಖಾನ್ಯಪಿ .. 78..  
 ಸಮಾಗಮಶ್ಚ ಸಖಿಭಿರ್ಮಹಾಂಶ್ಚೈವ ಧನಾಗಮಃ .  
 ಪುತ್ರೇಣ ಚ ಪರಿಷ್ವಂಗಃ ಸನ್ನಿಪಾತಶ್ಚ ಮೈಥುನೇ .. 79..  
 ಸಮಯೇ ಚ ಪ್ರಿಯಾಲಾಪಃ ಸ್ವಯೂರ್ಧೇಷು ಚ ಸನ್ನತಿಃ .  
 ಅಭಿಪ್ರೇತಸ್ಯ ಲಾಭಶ್ಚ ಪೂಜಾ ಚ ಜನಸಂಸದಿ .. 80..  
 ಅಷ್ಟೈ ಗುಣಾಃ ಪುರುಷಂ ದೀಪಯಂತಿ  
 ಪ್ರಜ್ಞಾ ಚ ಕೌಲ್ಯಂ ಚ ದಮಃ ಶ್ರುತಂ ಚ .  
 ಪರಾಕ್ರಮಶ್ಚಾಬಹುಭಾಷಿತಾ ಚ

ದಾನಂ ಯಥಾಶಕ್ತಿ ಕೃತಜ್ಞತಾ ಚ .. ..  
 ನವದ್ವಾರಮಿದಂ ವೇಶ್ಮ ತ್ರಿಸ್ಥೂಣಂ ಪಂಚ ಸಾಕ್ಷಿಕಂ .  
 ಕ್ಷೇತ್ರಜ್ಞಾಧಿಷ್ಠಿತಂ ವಿದ್ವಾನ್ಯೋ ವೇದ ಸ ಪರಃ ಕವಿಃ .. 81..  
 ದಶ ಧರ್ಮಂ ನ ಜಾನಂತಿ ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರ ನಿಬೋಧ ತಾನ್ .  
 ಮತ್ತಃ ಪ್ರಮತ್ತ ಉನ್ಮತ್ತಃ ಶ್ರಾಂತಃ ಕ್ರುದ್ಧೋ ಬುಭುಕ್ಷಿತಃ .. 82..  
 ತ್ವರಮಾಣಶ್ಚ ಭೀರುಶ್ಚ ಲುಬ್ಧಃ ಕಾಮೀ ಚ ತೇ ದಶ .  
 ತಸ್ಮಾದೇತೇಷು ಭಾವೇಷು ನ ಪ್ರಸಜ್ಜೇತ ಪಂಡಿತಃ .. 83..  
 ಅತ್ಯೈವೋದಾಹರಂತೀಮಮಿತಿಹಾಸಂ ಪುರಾತನಂ .  
 ಪುತ್ರಾರ್ಥಮಸುರೇಂದ್ರೇಣ ಗೀತಂ ಚೈವ ಸುಧನ್ವನಾ .. 84..  
 ಯಃ ಕಾಮಮನ್ಯೋ ಪ್ರಜಹಾತಿ ರಾಜಾ  
 ಪಾತ್ರೇ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪಯತೇ ಧನಂ ಚ .  
 ವಿಶೇಷವಿಚ್ಛುತವಾನ್ಕಿ ಪ್ರಕಾರೀ  
 ತಂ ಸರ್ವಲೋಕಃ ಕುರುತೇ ಪ್ರಮಾಣಂ .. 85..  
 ಜಾನಾತಿ ವಿಶ್ವಾಸಯಿತುಂ ಮನುಷ್ಯಾನ್  
 ವಿಜ್ಞಾತ ದೋಷೇಷು ದಧಾತಿ ದಂಡಂ .  
 ಜಾನಾತಿ ಮಾತ್ರಾಂ ಚ ತಥಾ ಕ್ಷಮಾಂ ಚ  
 ತಂ ತಾದೃಶಂ ಶ್ರೀರ್ಜುಷತೇ ಸಮಗ್ರಾ .. 86..  
 ಸುದುರ್ಬಲಂ ನಾವಜಾನಾತಿ ಕಂಚಿದ್-  
 ಯುಕ್ತೋ ರಿಪುಂ ಸೇವತೇ ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವಂ .  
 ನ ವಿಗ್ರಹಂ ರೋಚಯತೇ ಬಲಸ್ಥೈಃ  
 ಕಾಲೇ ಚ ಯೋ ವಿಕ್ರಮತೇ ಸ ಧೀರಃ .. 87..  
 ಪ್ರಾಪ್ಯಾಪದಂ ನ ವ್ಯಥತೇ ಕದಾ ಚಿದ್  
 ಉದ್ಯೋಗಮನ್ವಿಚ್ಛತಿ ಚಾಪ್ರಮತ್ತಃ .  
 ದುಃಖಂ ಚ ಕಾಲೇ ಸಹತೇ ಜಿತಾತ್ಮಾ  
 ಧುರಂಧರಸ್ತಸ್ಯ ಜಿತಾಃ ಸಪತ್ನಾಃ .. 88..  
 ಅನರ್ಥಕಂ ವಿಪ್ರ ವಾಸಂ ಗೃಹೇಭ್ಯಃ  
 ಪಾಪೈಃ ಸಂಧಿಂ ಪರದಾರಾಭಿಮರ್ಶಂ .  
 ದಂಭಂ ಸೈನ್ಯಂ ಪೈಶುನಂ ಮದ್ಯ ಪಾನಂ  
 ನ ಸೇವತೇ ಯಃ ಸ ಸುಖೀ ಸದೈವ .. 89..  
 ನ ಸಂರಂಭೇಣಾರಭತೇರ್ಥವರ್ಗಂ  
 ಆಕಾರಿತಃ ಶಂಸತಿ ತಥ್ಯಮೇವ .  
 ನ ಮಾತ್ರಾರ್ಥೇ ರೋಚಯತೇ ವಿವಾದಂ

ನಾಪೂಜಿತಃ ಕುಪ್ಯತಿ ಚಾಪ್ಯಮೂಢಃ .. 90..  
 ನ ಯೋಽಭ್ಯಸೂಯತ್ಯನುಕಂಪತೇ ಚ  
 ನ ದುರ್ಬಲಃ ಪ್ರಾತಿಭಾವ್ಯಂ ಕರೋತಿ .  
 ನಾತ್ಯಾಹ ಕಿಂ ಚಿತ್ತ್ವ ಮತೇ ವಿವಾದಂ  
 ಸರ್ವತ್ರ ತಾದೃಗ್ಗಭತೇ ಪ್ರಶಂಸಾಂ .. 91..  
 ಯೋ ನೋದ್ಧತಂ ಕುರುತೇ ಜಾತು ವೇಷಂ  
 ನ ಪೌರುಷೇಣಾಪಿ ವಿಕತ್ಥತೇಽನ್ಯಾನ್ .  
 ನ ಮೂರ್ಖ್ಯತಃ ಕಟುಕಾನ್ಯಾಹ ಕಿಂ ಚಿತ್  
 ಪ್ರಿಯಂ ಸದಾ ತಂ ಕುರುತೇ ಜನೋಽಪಿ .. 92..  
 ನ ವೈರಮುದ್ದೀಪಯತಿ ಪ್ರಶಾಂತಂ  
 ನ ದರ್ಮಮಾರೋಹತಿ ನಾಸ್ತಮೇತಿ .  
 ನ ದುರ್ಗತೋಽಸ್ಮೀತಿ ಕರೋತಿ ಮನ್ಯುಂ  
 ತಮಾರ್ಯ ಶೀಲಂ ಪರಮಾಹುರಗ್ನ್ಯಂ .. 93..  
 ನ ಸ್ವೇ ಸುಖೇ ವೈ ಕುರುತೇ ಪ್ರಹರ್ಷಂ  
 ನಾನ್ಯಸ್ಯ ದುಃಖೇ ಭವತಿ ಪ್ರತೀತಃ .  
 ದತ್ತ್ವಾ ನ ಪಶ್ಚಾತ್ಕುರುತೇಽನುತಾಪಂ  
 ನ ಕತ್ಥತೇ ಸತ್ಪುರುಷಾರ್ಯ ಶೀಲಃ .. 94..  
 ದೇಶಾಚಾರಾನ್ಸಮಯಾಂಜಾತಿಧರ್ಮಾನ್  
 ಬುಭೂಷತೇ ಯಸ್ತು ಪರಾವರಜ್ಞಃ .  
 ಸ ತತ್ರ ತತ್ರಾಧಿಗತಃ ಸದೈವ  
 ಮಹಾಜನಸ್ಯಾಧಿಪತ್ಯಂ ಕರೋತಿ .. 95..  
 ದಂಭಂ ಮೋಹಂ ಮತ್ಸರಂ ಪಾಪಕೃತ್ಯಂ  
 ರಾಜದ್ವಿಷ್ಟಂ ಪೈಶುನಂ ಪೂಗವೈರಂ .  
 ಮತ್ತೋಽನ್ಯತ್ರೈರ್ದುರ್ಜನೈಶ್ಚಾಪಿ ವಾದಂ  
 ಯಃ ಪ್ರಜ್ಞಾವಾನ್ವರ್ಜಯೇತ್ಸ ಪ್ರಧಾನಃ .. 96..  
 ದಮಂ ಶೌಚಂ ದೈವತಂ ಮಂಗಲಾನಿ  
 ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತಂ ವಿವಿಧಾಲೋಕವಾದಾನ್ .  
 ಏತಾನಿ ಯಃ ಕುರುತೇ ನೈತ್ಯಕಾನಿ  
 ತಸ್ಮೋತ್ಥಾನಂ ದೇವತಾ ರಾಧಯಂತಿ .. 97..  
 ಸಮೈರ್ವಿವಾಹಂ ಕುರುತೇ ನ ಹೀನೈಃ  
 ಸಮೈಃ ಸಖ್ಯಂ ವ್ಯವಹಾರಂ ಕಥಾಶ್ಚ .

ಗುಣೈರ್ವಿಶಿಷ್ಟಾಂಶ್ಚ ಪುರೋ ದಧಾತಿ  
 ವಿಪಶ್ಚಿತಸ್ತಸ್ಯ ನಯಾಃ ಸುನೀತಾಃ .. 98..  
 ಮಿತಂ ಭುಂಕ್ತೇ ಸಂವಿಭಜ್ಯಾಶ್ರಿತೇಭ್ಯೋ  
 ಮಿತಂ ಸ್ವಪಿತೃಮಿತಂ ಕರ್ಮಕೃತ್ವಾ .  
 ದದಾತ್ಯಮಿತ್ರೇಷ್ಟಪಿ ಯಾಚಿತಃ ಸಂ-  
 ಸ್ತಮಾತ್ಮವಂತಂ ಪ್ರಜಹಾತ್ಯನರ್ಥಾಃ .. 99..  
 ಚಿಕೀರ್ಷಿತಂ ವಿಪ್ರಕೃತಂ ಚ ಯಸ್ಯ  
 ನಾನ್ಯೇ ಜನಾಃ ಕರ್ಮ ಜಾನಂತಿ ಕಿಂ ಚಿತ್ .  
 ಮಂತ್ರೇ ಗುಪ್ತೇ ಸಮ್ಯಗನುಷ್ಠಿತೇ ಚ  
 ಸ್ವಲ್ಪೋ ನಾಸ್ಯ ವ್ಯಥತೇ ಕಶ್ಚಿದರ್ಥಃ .. 100..  
 ಯಃ ಸರ್ವಭೂತಪ್ರಶಮೇ ನಿವಿಷ್ಟಃ  
 ಸತ್ಯೋ ಮೃದುರ್ದಾನಕೃಚ್ಛುಧ್ಧ ಭಾವಃ .  
 ಅತೀವ ಸಂಜ್ಞಾಯತೇ ಜ್ಞಾತಿಮಧ್ಯೇ  
 ಮಹಾಮಣಿರ್ಜಾತ್ಯ ಇವ ಪ್ರಸನ್ನಃ .. 101..  
 ಯ ಆತ್ಮನಾಪತ್ರಪತೇ ಭೃಶಂ ನರಃ  
 ಸ ಸರ್ವಲೋಕಸ್ಯ ಗುರುರ್ಭವತ್ಯುತ .  
 ಅನಂತ ತೇಜಾಃ ಸುಮನಾಃ ಸಮಾಹಿತಃ  
 ಸ್ವತೇಜಸಾ ಸೂರ್ಯ ಇವಾವಭಾಸತೇ .. 102..  
 ವನೇ ಜಾತಾಃ ಶಾಪದಗ್ಧಸ್ಯ ರಾಜ್ಞಃ  
 ಪಾಂಡೋಃ ಪುತ್ರಾಃ ಪಂಚ ಪಂಚೇಂದ್ರ ಕಲ್ವಾಃ .  
 ತ್ವಯೈವ ಬಾಲಾ ವರ್ಧಿತಾಃ ಶಿಕ್ಷಿತಾಶ್ಚ  
 ತವಾದೇಶಂ ಪಾಲಯಂತ್ಯಾಂಬಿಕೇಯ .. 103..  
 ಪ್ರದಾಯೈಷಾಮುಚಿತಂ ತಾತ ರಾಜ್ಯಂ  
 ಸುಖೀ ಪುತ್ರೈಃ ಸಹಿತೋ ಮೋದಮಾನಃ .  
 ನ ದೇವಾನಾಂ ನಾಪಿ ಚ ಮಾನುಷಾಣಾಂ  
 ಭವಿಷ್ಯಸಿ ತ್ವಂ ತರ್ಕಣೀಯೋ ನರೇಂದ್ರ .. 104..  
 .. ಇತಿ ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತೇ ಉದ್ಯೋಗಪರ್ವಣಿ ಪ್ರಜಾಗರಪರ್ವಣಿ  
 ವಿದುರನೀತಿವಾಕ್ಯೇ ತ್ರಯಸ್ತಂಶೋಽಧ್ಯಾಯಃ .. 33..

ಅಧ್ಯಾಯಃ 34

ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರ ಉವಾಚ .

ಜಾಗ್ರತೋ ದಹ್ಯಮಾನಸ್ಯ ಯತ್ಕಾರ್ಯಮನುಪಶ್ಯಸಿ .  
 ತದ್ಬ್ರೂಹಿ ತ್ವಂ ಹಿ ನಸ್ತಾತ ಧರ್ಮಾರ್ಥಕುಶಲಃ ಶುಚಿಃ .. 1..  
 ತ್ವಂ ಮಾಂ ಯಥಾವದ್ವಿದುರ ಪ್ರಶಾಧಿ  
 ಪ್ರಜ್ಞಾ ಪೂರ್ವಂ ಸರ್ವಮಜಾತಶತ್ರೋಃ .  
 ಯನ್ಮನ್ಯಸೇ ಪಥ್ಯಮದೀನಸತ್ತ್ವ  
 ಶ್ರೇಯಃ ಕರಂ ಬ್ರೂಹಿ ತದ್ವೈ ಕುರೂಣಾಂ .. 2..  
 ಪಾಪಾಶಂಗೀ ಪಾಪಮೇವ ನೌಪಶ್ಯನ್  
 ಪೃಚ್ಛಾಮಿ ತ್ವಾಂ ವ್ಯಾಕುಲೇನಾತ್ಮನಾಹಂ .  
 ಕವೇ ತನ್ಮೇ ಬ್ರೂಹಿ ಸರ್ವಂ ಯಥಾವನ್  
 ಮನೀಷಿತಂ ಸರ್ವಮಜಾತಶತ್ರೋಃ .. 3..  
 ವಿದುರ ಉವಾಚ .  
 ಶುಭಂ ವಾ ಯದಿ ವಾ ಪಾಪಂ ದ್ವೇಷ್ಯಂ ವಾ ಯದಿ ವಾ ಪ್ರಿಯಂ .  
 ಅಪೃಷ್ಠಸ್ತಸ್ಯ ತದ್ಬ್ರೂಯಾದ್ಯಸ್ಯ ನೇಚ್ಛೇತ್ತರಾಭವಂ .. 4..  
 ತಸ್ಮಾದ್ವಿಕ್ಷಾಮಿ ತೇ ರಾಜನ್ಭವಮಿಚ್ಛನ್ಕುರೂನ್ವತಿ .  
 ವಚಃ ಶ್ರೇಯಃ ಕರಂ ಧರ್ಮ್ಯಂ ಬ್ರುವತಸ್ತನ್ನಿಬೋಧ ಮೇ .. 5..  
 ಮಿಥ್ಯೋಪೇತಾನಿ ಕರ್ಮಾಣಿ ಸಿದ್ಧೇಯುರ್ಯಾನಿ ಭಾರತ .  
 ಅನುಪಾಯ ಪ್ರಯುಕ್ತಾನಿ ಮಾ ಸ್ಮ ತೇಷು ಮನಃ ಕೃಥಾಃ .. 6..  
 ತಥೈವ ಯೋಗವಿಹಿತಂ ನ ಸಿದ್ಧೇತ್ಕರ್ಮ ಯನ್ಮಪ .  
 ಉಪಾಯಯುಕ್ತಂ ಮೇಧಾವೀ ನ ತತ್ರ ಗ್ಲಪಯೇನ್ಮನಃ .. 7..  
 ಅನುಬಂಧಾನವೇಕ್ಷೇತ ಸಾನುಬಂಧೇಷು ಕರ್ಮಸು .  
 ಸಂಪ್ರಧಾರ್ಯ ಚ ಕುರ್ವೀತ ನ ವೇಗೇನ ಸಮಾಚರೇತ್ .. 8..  
 ಅನುಬಂಧಂ ಚ ಸಂಪ್ರೇಕ್ಷ್ಯ ವಿಪಾಕಾಂಶ್ಚೈವ ಕರ್ಮಣಾಂ .  
 ಉತ್ಥಾನಮಾತ್ಮನಶ್ಚೈವ ಧೀರಃ ಕುರ್ವೀತ ವಾ ನ ವಾ .. 9..  
 ಯಃ ಪ್ರಮಾಣಂ ನ ಜಾನಾತಿ ಸ್ಥಾನೇ ವೃದ್ಧೌ ತಥಾ ಕ್ಷಯೇ .  
 ಕೋಶೇ ಜನಪದೇ ದಂಡೇ ನ ಸ ರಾಜ್ಯಾವತಿಷ್ಠತೇ .. 10..  
 ಯಸ್ತೇತಾನಿ ಪ್ರಮಾಣಾನಿ ಯಥೋಕ್ತಾನ್ಯನುಪಶ್ಯತಿ .  
 ಯುಕ್ತೋ ಧರ್ಮಾರ್ಥಯೋರ್ಜ್ಞಾನೇ ಸ ರಾಜ್ಯಮಧಿಗಚ್ಛತಿ .. 11..  
 ನ ರಾಜ್ಯಂ ಪ್ರಾಪ್ತಮಿತ್ಯೇವ ವರ್ತಿತವ್ಯಮಸಾಂಪ್ರತಂ .  
 ಶ್ರಿಯಂ ಹ್ಯವಿನಯೋ ಹಂತಿ ಜರಾ ರೂಪಮಿವೋತ್ತಮಂ .. 12..  
 ಭಕ್ಷ್ಯೋತ್ತಮ ಪ್ರತಿಚ್ಛನ್ನಂ ಮತ್ಸೋ ಬಡಿಶಮಾಯಸಂ .  
 ರೂಪಾಭಿಪಾತೀ ಗ್ರಸತೇ ನಾನುಬಂಧಮವೇಕ್ಷತೇ .. 13..

ಯಚ್ಚಕ್ಷಂ ಗ್ರಸಿತುಂ ಗ್ರಸ್ಯಂ ಗ್ರಸ್ತಂ ಪರಿಣಮೇಚ್ಚ ಯತ್ .  
ಹಿತಂ ಚ ಪರಿಣಾಮೇ ಯತ್ತದದ್ಯಂ ಭೂತಿಮಿಚ್ಚತಾ .. 14..  
ವನಸ್ಪತೇರಪಕ್ಷಾನಿ ಫಲಾನಿ ಪ್ರಚಿನೋತಿ ಯಃ .  
ಸ ನಾಪ್ನೋತಿ ರಸಂ ತೇಭ್ಯೋ ಬೀಜಂ ಚಾಸ್ಯ ವಿನಶ್ಯತಿ .. 15..  
ಯಸ್ತು ಪಕ್ಷಮುಪಾದತ್ತೇ ಕಾಲೇ ಪರಿಣತಂ ಫಲಂ .  
ಫಲಾದ್ರಸಂ ಸ ಲಭತೇ ಬೀಜಾಚ್ಚೈವ ಫಲಂ ಪುನಃ .. 16..  
ಯಥಾ ಮಧು ಸಮಾದತ್ತೇ ರಕ್ಷನ್ತುಷ್ಪಾಣಿ ಷಟ್ಪದಃ .  
ತದ್ವದರ್ಥಾನ್ಮನುಷ್ಯೇಭ್ಯ ಆದದ್ಯಾದವಿಹಿಂಸಯಾ .. 17..  
ಪುಷ್ಪಂ ಪುಷ್ಪಂ ವಿಚಿನ್ವೀತ ಮೂಲಚ್ಛೇದಂ ನ ಕಾರಯೇತ್ .  
ಮಾಲಾಕಾರ ಇವಾರಾಮೇ ನ ಯಥಾಂಗಾರಕಾರಕಃ .. 18..  
ಕಿಂ ನು ಮೇ ಸ್ಯಾದಿದಂ ಕೃತ್ವಾ ಕಿಂ ನು ಮೇ ಸ್ಯಾದಕುರ್ವತಃ .  
ಇತಿ ಕರ್ಮಾಣಿ ಸಂಚಿಂತ್ಯ ಕುರ್ಯಾದ್ವಾ ಪುರುಷೋ ನ ವಾ .. 19..  
ಅನಾರಭ್ಯಾ ಭವಂತ್ಯರ್ಥಾಃ ಕೇ ಚಿನ್ವಿತ್ಯಂ ತಥಾಗತಾಃ .  
ಕೃತಃ ಪುರುಷಕಾರೋಽಪಿ ಭವೇದ್ಯೇಷು ನಿರರ್ಥಕಃ .. 20..  
ಕಾಂಶ್ಚಿದರ್ಥಾನ್ನರಃ ಪ್ರಾಚ್ಛೋ ಲಭು ಮೂಲಾನ್ಮಹಾಫಲಾನ್ .  
ಕ್ಷಿಪ್ರಮಾರಭತೇ ಕರ್ತುಂ ನ ವಿಘ್ನಯತಿ ತಾದೃಶಾನ್ .. 21..  
ಋಜು ಪಶ್ಯತಿ ಯಃ ಸರ್ವಂ ಚಕ್ಷುಷಾನುಪಿಬನ್ನಿವ .  
ಆಸೀನಮಪಿ ತೂಷ್ಣೀಕಮನುರಜ್ಯಂತಿ ತಂ ಪ್ರಜಾಃ .. 22..  
ಚಕ್ಷುಷಾ ಮನಸಾ ವಾಚಾ ಕರ್ಮಣಾ ಚ ಚತುರ್ವಿಧಂ .  
ಪ್ರಸಾದಯತಿ ಲೋಕಂ ಯಸ್ತಂ ಲೋಕೋಽನುಪ್ರಸೀದತಿ .. 23..  
ಯಸ್ಮಾತ್ತಸ್ಯಂತಿ ಭೂತಾನಿ ಮೃಗವ್ಯಾಧಾನ್ಮೃಗಾ ಇವ .  
ನಾಗರಾಂತಾಮಪಿ ಮಹೀಂ ಲಭ್ವಾ ಸ ಪರಿಹೀಯತೇ .. 24..  
ಪಿತೃಪೈತಾಮಹಂ ರಾಜ್ಯಂ ಪ್ರಾಪ್ತವಾನ್ಸ್ವೇನ ತೇಜಸಾ .  
ವಾಯುರಭ್ರಮಿವಾಸಾದ್ಯ ಭ್ರಂಶಯತ್ಯನಯೇ ಸ್ಥಿತಃ .. 25..  
ಧರ್ಮಮಾಚರತೋ ರಾಜ್ಞಃ ಸದ್ಭಿಶ್ಚರಿತಮಾದಿತಃ .  
ವಸುಧಾ ವಸುಸಂಪೂರ್ಣಾ ವರ್ಧತೇ ಭೂತಿವರ್ಧನೀ .. 26..  
ಅಥ ಸಂತ್ಯಜತೋ ಧರ್ಮಮಧರ್ಮಂ ಚಾನುತಿಷ್ಠತಃ .  
ಪ್ರತಿಸಂವೇಷ್ಟತೇ ಭೂಮಿರಗ್ನೌ ಚರ್ಮಾಹಿತಂ ಯಥಾ .. 27..  
ಯ ಏವ ಯತ್ನಃ ಕ್ರಿಯತೇ ಪ್ರರ ರಾಷ್ಟ್ರಾವಮರ್ದನೇ .  
ಸ ಏವ ಯತ್ನಃ ಕರ್ತವ್ಯಃ ಸ್ವರಾಷ್ಟ್ರ ಪರಿಪಾಲನೇ .. 28..  
ಧರ್ಮೇಣ ರಾಜ್ಯಂ ವಿಂದೇತ ಧರ್ಮೇಣ ಪರಿಪಾಲಯೇತ್ .

ಧರ್ಮಮೂಲಾಂ ಶ್ರಿಯಂ ಪ್ರಾಪ್ಯ ನ ಜಹಾತಿ ನ ಹೀಯತೇ .. 29..  
 ಅಪ್ಯುನ್ಮತ್ತಾತ್ಪಲಪತೋ ಬಾಲಾಚ್ಚ ಪರಿಸರ್ಪತಃ .  
 ಸರ್ವತಃ ಸಾರಮಾದದ್ಯಾದಶ್ಚಭ್ಯ ಇವ ಕಾಂಚನಂ .. 30..  
 ಸುವ್ಯಾಹೃತಾನಿ ಸುಧಿಯಾಂ ಸುಕೃತಾನಿ ತತಸ್ತತಃ .  
 ಸಂಚಿನ್ವಂಧೀರ ಆಸೀತ ಶಿಲಾ ಹಾರೀ ಶಿಲಂ ಯಥಾ .. 31..  
 ಗಂಧೇನ ಗಾವಃ ಪಶ್ಯಂತಿ ವೇದೈಃ ಪಶ್ಯಂತಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾಃ .  
 ಚಾರೈಃ ಪಶ್ಯಂತಿ ರಾಜಾನಶ್ಚಕ್ಷುರ್ಭ್ಯಾಮಿತರೇ ಜನಾಃ .. 32..  
 ಭೂಯಾಂಸಂ ಲಭತೇ ಕ್ಲೇಶಂ ಯಾ ಗೌರ್ಭವತಿ ದುರ್ದುಹಾ .  
 ಅಥ ಯಾ ಸುದುಹಾ ರಾಜನ್ಮೈವ ತಾಂ ವಿನಯಂತ್ಯಪಿ .. 33..  
 ಯದತಪ್ತಂ ಪ್ರಣಮತಿ ನ ತತ್ಸಂತಾಪಯಂತ್ಯಪಿ .  
 ಯಚ್ಚ ಸ್ವಯಂ ನತಂ ದಾರು ನ ತತ್ಸನ್ನಾಮಯಂತ್ಯಪಿ .. 34..  
 ಏತಯೋಪಮಯಾ ಧೀರಃ ಸನ್ನಮೇತ ಬಲೀಯಸೇ .  
 ಇಂದ್ರಾಯ ಸ ಪ್ರಣಮತೇ ನಮತೇ ಯೋ ಬಲೀಯಸೇ .. 35..  
 ಪರ್ಜನ್ಯನಾಥಾಃ ಪಶವೋ ರಾಜಾನೋ ಮಿತ್ರ ಬಾಂಧವಾಃ .  
 ಪತಯೋ ಬಾಂಧವಾಃ ಸ್ತ್ರೀಣಾಂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾ ವೇದ ಬಾಂಧವಾಃ .. 36..  
 ಸತ್ಯೇನ ರಕ್ಷ್ಯತೇ ಧರ್ಮೋ ವಿದ್ಯಾ ಯೋಗೇನ ರಕ್ಷ್ಯತೇ .  
 ಮೃಜಯಾ ರಕ್ಷ್ಯತೇ ರೂಪಂ ಕುಲಂ ವೃತ್ತೇನ ರಕ್ಷ್ಯತೇ .. 37..  
 ಮಾನೇನ ರಕ್ಷ್ಯತೇ ಧಾನ್ಯಮಶ್ವಾನಕ್ಷ್ಯತ್ಯನುಕ್ರಮಃ .  
 ಅಭೀಕ್ಷ್ಣ ದರ್ಶನಾದ್ಗಾವಃ ಸ್ತ್ರಿಯೋ ರಕ್ಷ್ಯಾಃ ಕುಚೇಲತಃ .. 38..  
 ನ ಕುಲಂ ವೃತ್ತಿ ಹೀನಸ್ಯ ಪ್ರಮಾಣಮಿತಿ ಮೇ ಮತಿಃ .  
 ಅಂತ್ಯೇಷ್ಟಪಿ ಹಿ ಜಾತಾನಾಂ ವೃತ್ತಮೇವ ವಿಶಿಷ್ಯತೇ .. 39..  
 ಯ ಈಷ್ಯುಃ ಪರವಿತ್ತೇಷು ರೂಪೇ ವೀರ್ಯೇ ಕುಲಾನ್ವಯೇ .  
 ಸುಖೇ ಸೌಭಾಗ್ಯಸತ್ಕಾರೇ ತಸ್ಯ ವ್ಯಾಧಿರನಂತಕಃ .. 40..  
 ಅಕಾರ್ಯ ಕರಣಾದ್ಭೀತಃ ಕಾರ್ಯಾಣಾಂ ಚ ವಿವರ್ಜನಾತ್ .  
 ಅಕಾಲೇ ಮಂತ್ರಭೇದಾಚ್ಚ ಯೇನ ಮಾದ್ಯೇನ್ನ ತತ್ಪಿಬೇತ್ .. 41..  
 ವಿದ್ಯಾಮದೋ ಧನಮದಸ್ಪತೀಯೋಽಭಿಜನೋ ಮದಃ .  
 ಏತೇ ಮದಾವಲಿಪ್ತಾನಾಮೇತ ಏವ ಸತಾಂ ದಮಾಃ .. 42..  
 ಅಸಂತೋಽಭ್ಯರ್ಥಿತಾಃ ಸದ್ಧಿಃ ಕಿಂ ಚಿತ್ಕಾರ್ಯಂ ಕದಾ ಚನ .  
 ಮನ್ಯಂತೇ ಸಂತಮಾತ್ಮಾನಮಸಂತಮಪಿ ವಿಶ್ರುತಂ .. 43..  
 ಗತಿರಾತ್ಮವತಾಂ ಸಂತಃ ಸಂತ ಏವ ಸತಾಂ ಗತಿಃ .  
 ಅಸತಾಂ ಚ ಗತಿಃ ಸಂತೋ ನ ತ್ವಸಂತಃ ಸತಾಂ ಗತಿಃ .. 44..

ಜಿತಾ ಸಭಾ ವಸ್ತ್ರವತಾ ಸಮಾಶಾ ಗೋಮತಾ ಜಿತಾ .  
 ಅಧ್ವಾ ಜಿತೋ ಯಾನವತಾ ಸರ್ವಂ ಶೀಲವತಾ ಜಿತಂ .. 45..  
 ಶೀಲಂ ಪ್ರಧಾನಂ ಪುರುಷೇ ತದ್ಯಸ್ಯೇಹ ಪ್ರಣಶ್ಯತಿ .  
 ನ ತಸ್ಯ ಜೀವಿತೇನಾರ್ಥೋ ನ ಧನೇನ ನ ಬಂಧುಭಿಃ .. 46..  
 ಆಧ್ಯಾನಾಂ ಮಾಂಸಪರಮಂ ಮಧ್ಯಾನಾಂ ಗೋರಸೋತ್ತರಂ .  
 ಲವಣೋತ್ತರಂ ದರಿದ್ರಾಣಾಂ ಭೋಜನಂ ಭರತರ್ಷಭ .. 47..  
 ಸಂಪನ್ನತರಮೇವಾನ್ನಂ ದರಿದ್ರಾ ಭುಂಜತೇ ಸದಾ .  
 ಕ್ಷತ್ವಾ ದುತಾಂ ಜನಯತಿ ನಾ ಚಾಥ್ಯೇಷು ಸುದುರ್ಲಭಾ .. 48..  
 ಪ್ರಾಯೇಣ ಶ್ರೀಮತಾಂ ಲೋಕೇ ಭೋಕ್ತುಂ ಶಕ್ತಿರ್ನ ವಿದ್ಯತೇ .  
 ದರಿದ್ರಾಣಾಂ ತು ರಾಜೇಂದ್ರ ಅಪಿ ಕಾಷ್ಠಂ ಹಿ ಜೀರ್ಯತೇ .. 49..  
 ಅವೃತ್ತಿರ್ಭಯಮಂತ್ಯಾನಾಂ ಮಧ್ಯಾನಾಂ ಮರಣಾದ್ಧಯಂ .  
 ಉತ್ತಮಾನಾಂ ತು ಮರ್ತ್ಯಾನಾಮವಮಾನಾತ್ಪರಂ ಭಯಂ .. 50..  
 ಐಶ್ವರ್ಯಮದಪಾಪಿಷ್ಠಾ ಮದಾಃ ಪಾನಮದಾದಯಃ .  
 ಐಶ್ವರ್ಯಮದಮತ್ತೋ ಹಿ ನಾಪತಿತ್ವಾ ವಿಬುಧ್ಯತೇ .. 51..  
 ಇಂದ್ರಿಯಸೌರಿದ್ರಿಯಾರ್ಥೇಷು ವರ್ತಮಾನೈರನಿಗ್ರಹೈಃ .  
 ತೈರಯಂ ತಾಪ್ಯತೇ ಲೋಕೋ ನಕ್ಷತ್ರಾಣಿ ಗ್ರಹೈರಿವ .. 52..  
 ಯೋ ಜಿತಃ ಪಂಚವರ್ಗೇಣ ಸಹಜೇನಾತ್ಮ ಕರ್ಶಿನಾ .  
 ಆಪದಸ್ತಸ್ಯ ವರ್ಧಂತೇ ಶುಕ್ಲಪಕ್ಷ ಇವೋಡುರಾಡ್ .. 53..  
 ಅವಿಜಿತ್ಯ ಯ ಆತ್ಮಾನಮಮಾತ್ಯಾನ್ವಿಜಿಗೀಷತೇ .  
 ಅಮಿತ್ರಾನ್ವಾಜಿತಾಮಾತ್ಯಃ ಸೋಽವಶಃ ಪರಿಹೀಯತೇ .. 54..  
 ಆತ್ಮಾನಮೇವ ಪ್ರಥಮಂ ದೇಶರೂಪೇಣ ಯೋ ಜಯೇತ್ .  
 ತತೋಽಮಾತ್ಯಾನಮಿತ್ರಾಂಶ್ಚ ನ ಮೋಘಂ ವಿಜಿಗೀಷತೇ .. 55..  
 ವಶ್ಯೇಂದ್ರಿಯಂ ಜಿತಾಮಾತ್ಯಂ ದೃತದಂಡಂ ವಿಕಾರಿಷು .  
 ಪರೀಕ್ಷ್ಯ ಕಾರಿಣಂ ಧೀರಮತ್ಯಂತಂ ಶ್ರೀರ್ನಿಷೇವತೇ .. 56..  
 ರಥಃ ಶರೀರಂ ಪುರುಷಸ್ಯ ರಾಜನ್  
 ನಾತ್ಮಾ ನಿಯಂತೇಂದ್ರಿಯಾಣ್ಯಸ್ಯ ಚಾಶ್ವಾಃ .  
 ತೈರಪ್ರಮತ್ತಃ ಕುಶಲಃ ಸದಶ್ಚೈರ್  
 ದಾಂತ್ಯೈಃ ಸುಖಂ ಯಾತಿ ರಥೀವ ಧೀರಃ .. 57..  
 ಏತಾನ್ಯನಿಗ್ರಹೀತಾನಿ ವ್ಯಾಪಾದಯಿತುಮಪ್ಯಲಂ .  
 ಅವಿಧೇಯಾ ಇವಾದಾಂತಾ ಹಯಾಃ ಪಥಿ ಕುಸಾರಥಿಂ .. 58..  
 ಅನರ್ಥಮರ್ಥತಃ ಪಶ್ಯನ್ನರ್ತಂ ಚೈವಾಪ್ಯನರ್ಥತಃ .  
 ಇಂದ್ರಿಯೈಃ ಪ್ರಸೃತೋ ಬಾಲಃ ಸುದುಃಖಂ ಮನ್ಯತೇ ಸುಖಂ .. 59..



ಧರ್ಮಾರ್ಥೌ ಯಃ ಪರಿತ್ಯಜ್ಯ ಸ್ಯಾದಿಂದ್ರಿಯವಶಾನುಗಃ .  
 ಶ್ರೀಪ್ರಾಣಧನದಾರೇಭ್ಯ ಕ್ಷಿಪ್ರಂ ಸ ಪರಿಹೀಯತೇ .. 60..  
 ಅರ್ಥಾನಾಮೀಶ್ವರೋ ಯಃ ಸ್ಯಾದಿಂದ್ರಿಯಾಣಾಮನೀಶ್ವರಃ .  
 ಇಂದ್ರಿಯಾಣಾಮನೈಶ್ವರ್ಯಾದೈಶ್ವರ್ಯಾದ್ಭ್ರಶ್ಯತೇ ಹಿ ಸಃ .. 61..  
 ಆತ್ಮನಾತ್ಮಾನಮನ್ವಿಚ್ಛೇನ್ನನೋ ಬುದ್ಧೀಂದ್ರಿಯೈರ್ಯತೈಃ .  
 ಆತ್ಮೈವ ಹ್ಯಾತ್ಮನೋ ಬಂಧುರಾತ್ಮೈವ ರಿಪುರಾತ್ಮನಃ .. 62..  
 ಕ್ಷುದ್ರಾಕ್ಷೇಣೇವ ಜಾಲೇನ ರುಷಾವಪಿಹಿತಾವುಭೌ .  
 ಕಾಮಶ್ಚ ರಾಜನ್ಯೋಧಶ್ಚ ತೌ ಪ್ರಾಜ್ಞಾನಂ ವಿಲುಂಪತಃ .. 63..  
 ಸಮವೇಕ್ಷ್ಯೇಹ ಧರ್ಮಾರ್ಥೌ ಸಂಭಾರಾನ್ಯೋಽಧಿಗಚ್ಛತಿ .  
 ಸ ವೈ ಸಂಭೃತ ಸಂಭಾರಃ ಸತತಂ ಸುಖಮೇಧತೇ .. 64..  
 ಯಃ ಪಂಚಾಭ್ಯಂತರಾಞ್ಚತ್ಸೂನವಿಜಿತ್ಯ ಮತಿಕ್ಷಯಾನ್ .  
 ಜಿಗೀಷತಿ ರಿಪೂನನ್ಯಾನಿಪವೋಽಭಿಭವಂತಿ ತಂ .. 65..  
 ದೃಶ್ಯಂತೇ ಹಿ ದುರಾತ್ಮಾನೋ ವದ್ಯಮಾನಾಃ ಸ್ವಕರ್ಮ ಭಿಃ .  
 ಇಂದ್ರಿಯಾಣಾಮನೀಶತ್ವಾದ್ರಾಜಾನೋ ರಾಜ್ಯವಿಭ್ರಮೈಃ .. 66..  
 ಅಸಂತ್ಯಾಗಾತ್ಪಾಪಕೃತಾಮಪಾಪಾಂಸ್  
 ತುಲ್ಯೋ ದಂಡಃ ಸ್ವ ಶತೇ ಮಿಶ್ರಭಾವಾತ್ .  
 ಶುಷ್ಕೇಣಾದ್ರಫಂ ದಹ್ಯತೇ ಮಿಶ್ರಭಾವಾತ್  
 ತಸ್ಮಾತ್ಪಾಪೈಃ ಸಹ ಸಂಧಿಂ ನ ಕುರ್ಯಾತ್ .. 67..  
 ನಿಜಾನುತ್ತತಃ ಶತ್ರುನ್ವಂಚ ಪಂಚ ಪ್ರಯೋಜನಾನ್ .  
 ಯೋ ಮೋಹಾನ್ನ ನಿಘೃಹ್ಣಾತಿ ತಮಾಪದ್ಧಸತೇ ನರಂ .. 68..  
 ಅನಸೂಯಾರ್ಜವಂ ಶೌಚಂ ಸಂತೋಷಃ ಪ್ರಿಯವಾದಿತಾ .  
 ದಮಃ ಸತ್ಯಮನಾಯಾಸೋ ನ ಭವಂತಿ ದುರಾತ್ಮನಾಂ .. 69..  
 ಆತ್ಮಜ್ಞಾನಮನಾಯಾಸಸ್ತಿತಿಕ್ಷಾ ಧರ್ಮನಿತ್ಯತಾ .  
 ವಾಕ್ಶೈವ ಗುಪ್ತಾ ದಾನಂ ಚ ನೈತಾನ್ಯಂತೈಷು ಭಾರತ .. 70..  
 ಆಕ್ರೋಶ ಪರಿವಾದಾಭ್ಯಾಂ ವಿಹಿಂಸಂತ್ಯಬುಧಾ ಬುಧಾನ್ .  
 ವಕ್ತಾ ಪಾಪಮುಪಾದತ್ತೇ ಕ್ಷಮಮಾಣೋ ವಿಮುಚ್ಯತೇ .. 71..  
 ಹಿಂಸಾ ಬಲಮಸಾಧೂನಾಂ ರಾಜ್ಞಾಂ ದಂಡವಿಧಿರ್ಬಲಂ .  
 ಶುಶ್ರೂಷಾ ತು ಬಲಂ ಸ್ತ್ರೀಣಾಂ ಕ್ಷಮಾಗುಣವತಾಂ ಬಲಂ .. 72..  
 ವಾಕ್ಸಂಯಮೋ ಹಿ ನೃಪತೇ ಸುದುಷ್ಕರತಮೋ ಮತಃ .  
 ಅರ್ಥವಚ್ಚ ವಿಚಿತ್ರಂ ಚ ನ ಶಕ್ಯಂ ಬಹುಭಾಷಿತುಂ .. 73..  
 ಅಭ್ಯಾವಹತಿ ಕಲ್ಯಾಣಂ ವಿವಿಧಾ ವಾಕ್ಸುಭಾಷಿತಾ .

ಸೈವ ದುರ್ಭಾಷಿತಾ ರಾಜನ್ನನರ್ಥಾಯೋಪಪದ್ಯತೇ .. 74..  
 ಸಂರೋಹತಿ ಶರೈರ್ವಿಧ್ಧಂ ವನಂ ಪರಶುನಾ ಹತಂ .  
 ವಾಚಾ ದುರುಕ್ತಂ ಬೀಭತ್ಸಂ ನ ಸಂರೋಹತಿ ವಾಕ್ಷ್ಣತಂ .. 75..  
 ಕರ್ಣಿನಾಲಿಕನಾರಾಚಾ ನಿರ್ಹರಂತಿ ಶರೀರತಃ .  
 ವಾಕ್ಷಲ್ಯಸ್ತು ನ ನಿರ್ಹರ್ತುಂ ಶಕ್ಯೋ ಹೃದಿ ಶಯೋ ಹಿ ಸಃ .. 76..  
 ವಾಕ್ಸಾಯಕಾ ವದನಾನ್ನಿಷ್ಟತಂತಿ  
 ಯೈರಾಹತಃ ಶೋಚತಿ ರತ್ನಾಹಾನಿ .  
 ಪರಸ್ಯ ನಾಮರ್ಮಸು ತೇ ಪತಂತಿ  
 ತಾನ್ವಂಡಿತೋ ನಾವಸೃಜೇತ್ಪರೇಷು .. 77..  
 ಯಸ್ಮೈ ದೇವಾಃ ಪ್ರಯಚ್ಛಂತಿ ಪುರುಷಾಯ ಪರಾಭವಂ .  
 ಬುದ್ಧಿಂ ತಸ್ಯಾಪಕರ್ಷಂತಿ ಸೋಽಪಾಚೀನಾನಿ ಪಶ್ಯತಿ .. 78..  
 ಬುದ್ಧೌ ಕಲುಷ ಭೂತಾಯಾಂ ವಿನಾಶೇ ಪ್ರತ್ಯುಪಸ್ಥಿತೇ .  
 ಅನಯೋ ನಯಸಂಕಾಶೋ ಹೃದಯಾನ್ನಾಪಸರ್ಪತಿ .. 79..  
 ಸೇಯಂ ಬುದ್ಧಿಃ ಪರೀತಾ ತೇ ಪುತ್ರಾಣಾಂ ತವ ಭಾರತ .  
 ಪಾಂಡವಾನಾಂ ವಿರೋಧೇನ ನ ಚೈನಾಂ ಅವಬುದ್ಧ್ಯಸೇ .. 80..  
 ರಾಜಾ ಲಕ್ಷಣಸಂಪನ್ನಸ್ತ್ರೈಲೋಕ್ಯಸ್ಯಾಪಿ ಯೋ ಭವೇತ್ .  
 ಶಿಷ್ಯಸ್ತೇ ಶಾಸಿತಾ ಸೋಽಸ್ತು ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರ ಯುಧಿಷ್ಠಿರಃ .. 81..  
 ಅತೀವ ಸರ್ವಾನ್ಪುತ್ರಾನ್ತೇ ಭಾಗಧೇಯ ಪುರಸ್ಕೃತಃ .  
 ತೇಜಸಾ ಪ್ರಜ್ಞಯಾ ಚೈವ ಯುಕ್ತೋ ಧರ್ಮಾರ್ಥತತ್ತ್ವವಿತ್ .. 82..  
 ಆನೃಶಂಸ್ಯಾದನುಕ್ರೋಶಾದ್ಯೋಽಸೌ ಧರ್ಮಭೃತಾಂ ವರಃ .  
 ಗೌರವಾತ್ತವ ರಾಜೇಂದ್ರ ಬಹುನ್ಕೇಶಾಂಸ್ತಿತಿಕ್ಷತಿ .. 83..  
 .. ಇತಿ ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತೇ ಉದ್ಯೋಗಪರ್ವಣಿ ಪ್ರಜಾಗರಪರ್ವಣಿ  
 ವಿದುರನೀತಿವಾಕ್ಯೇ ಚತುಸ್ತಿಂಶೋಽಧ್ಯಾಯಃ .. 34..

### ಅಧ್ಯಾಯಃ 35

ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರ ಉವಾಚ .  
 ಬ್ರೂಹಿ ಭೂಯೋ ಮಹಾಬುದ್ಧೇ ಧರ್ಮಾರ್ಥಸಹಿತಂ ವಚಃ .  
 ಶೃಣ್ವತೋ ನಾಸ್ತಿ ಮೇ ತೃಪ್ತಿರ್ವಿಚಿತ್ರಾಣೀಹ ಭಾಷಸೇ .. 1..  
 ವಿದುರ ಉವಾಚ .  
 ಸರ್ವತೀರ್ಥೇಷು ವಾ ಸ್ನಾನಂ ಸರ್ವಭೂತೇಷು ಚಾರ್ಜವಂ .  
 ಉಭೇ ಏತೇ ಸಮೇ ಸ್ಯಾತಾಮಾರ್ಜವಂ ವಾ ವಿಶಿಷ್ಯತೇ .. 2..

ಆರ್ಜವಂ ಪ್ರತಿಪದ್ಯಸ್ವ ಪುತ್ರೇಷು ಸತತಂ ವಿಭೋ .  
 ಇಹ ಕೀರ್ತಿಂ ಪರಾಂ ಪ್ರಾಪ್ಯ ಪ್ರೇತ್ಯ ಸ್ವರ್ಗಮವಾಪ್ಸ್ಯಸಿ .. 3..  
 ಯಾವತ್ಕೀರ್ತಿರ್ಮನುಷ್ಯಸ್ಯ ಪುಣ್ಯಾ ಲೋಕೇಷು ಗೀಯತೇ .  
 ತಾವತ್ನ ಪುರುಷವ್ಯಾಘ್ರ ಸ್ವರ್ಗಲೋಕೇ ಮಹೀಯತೇ .. 4..  
 ಅತ್ರಾಪ್ಯುದಾಹರಂತೀಮಮಿತಿಹಾಸಂ ಪುರಾತನಂ .  
 ವಿರೋಚನಸ್ಯ ಸಂವಾದಂ ಕೇಶಿನ್ಯರ್ಥೇ ಸುಧನ್ವನಾ .. 5..  
 ಕೇಶಿನ್ಯುವಾಚ .  
 ಕಿಂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾಃ ಸ್ವಿಚ್ಛೇಯಾಂಸೋ ದಿತಿಜಾಃ ಸ್ವಿದ್ವಿರೋಚನ .  
 ಅಥ ಕೇನ ಸ್ಮ ಪರ್ಯಂಕಂ ಸುಧನ್ವಾ ನಾಧಿರೋಹತಿ .. 6..  
 ವಿರೋಚನ ಉವಾಚ .  
 ಪ್ರಾಜಾಪತ್ಯಾ ಹಿ ವೈ ಶ್ರೇಷ್ಠಾ ವಯಂ ಕೇಶಿನಿ ಸತ್ತಮಾಃ .  
 ಅಸ್ಮಾಕಂ ಖಲ್ವಿಮೇ ಲೋಕಾಃ ಕೇ ದೇವಾಃ ಕೇ ದ್ವಿಜಾತಯಃ .. 7..  
 ಕೇಶಿನ್ಯುವಾಚ .  
 ಇಹೈವಾಸ್ವ ಪ್ರತಿಕ್ಷಾವ ಉಪಸ್ಥಾನೇ ವಿರೋಚನ .  
 ಸುಧನ್ವಾ ಪ್ರಾತರಾಗಂತಾ ಪಶ್ಯೇಯಂ ವಾಂ ಸಮಾಗತೌ .. 8..  
 ವಿರೋಚನ ಉವಾಚ .  
 ತಥಾ ಭದ್ರೇ ಕರಿಷ್ಯಾಮಿ ಯಥಾ ತ್ವಂ ಭೀರು ಭಾಷಸೇ .  
 ಸುಧನ್ವಾನಂ ಚ ಮಾಂ ಚೈವ ಪ್ರಾತರ್ದ್ರಷ್ಟ್ವಾಸಿ ಸಂಗತೌ .. 9..  
 ವಿದುರ ಉವಾಚ .  
 ಅನ್ವಾಲಭೇ ಹಿರಣ್ಮಯಂ ಪ್ರಾಹ್ರಾದೇಹಂ ತವಾಸನಂ .  
 ಏಕತ್ವಮುಪಸಂಪನ್ನೋ ನ ತ್ವಾಸೇಯಂ ತ್ವಯಾ ಸಹ .. 10..  
 ವಿರೋಚನ ಉವಾಚ .  
 ಅನ್ವಾಹರಂತು ಫಲಕಂ ಕೂರ್ಚಂ ವಾಪ್ಯಥ ವಾ ಬೃಸೀಂ .  
 ಸುಧನ್ವನ್ನ ತ್ವಮಹೋಽಸಿ ಮಯಾ ಸಹ ಸಮಾಸನಂ .. 11..  
 ಸುಧನ್ವೋವಾಚ .  
 ಪಿತಾಪಿ ತೇ ಸಮಾಸೀನಮುಪಾಸೀತ್ಯೈವ ಮಾಮಧಃ .  
 ಬಾಲಃ ಸುಖೈಧಿತೋ ಗೇಹೇ ನ ತ್ವಂ ಕಿಂ ಚನ ಬುದ್ಧಸೇ .. 12..  
 ವಿರೋಚನ ಉವಾಚ .  
 ಹಿರಣ್ಯಂ ಚ ಗವಾಶ್ವಂ ಚ ಯದ್ವಿತ್ತಮಸುರೇಷು ನಃ .  
 ಸುಧನ್ವನ್ವಿಪಣೇ ತೇನ ಪ್ರಶ್ನಂ ಪೃಚ್ಛಾವ ಯೇ ವಿದುಃ .. 13..  
 ಸುಧನ್ವೋವಾಚ .  
 ಹಿರಣ್ಯಂ ಚ ಗವಾಶ್ವಂ ಚ ತವೈವಾಸ್ತು ವಿರೋಚನ .

ಪ್ರಾಣಯೋಸ್ತು ಪಣಂ ಕೃತ್ವಾ ಪ್ರಶ್ನಂ ಪೃಚ್ಛಾವ ಯೇ ವಿದುಃ .. 14..  
ವಿರೋಚನ ಉವಾಚ .

ಆವಾಂ ಕುತ್ರ ಗಮಿಷ್ಯಾವಃ ಪ್ರಾಣಯೋರ್ವಿಪಣೇ ಕೃತೇ .  
ನ ಹಿ ದೇವೇಷ್ಟಹಂ ಸ್ಥಾತಾ ನ ಮನುಷ್ಯೇಷು ಕರ್ಹಿ ಚಿತ್ .. 15..  
ಸುಧನ್ವೋವಾಚ .

ಪಿತರಂ ತೇ ಗಮಿಷ್ಯಾವಃ ಪ್ರಾಣಯೋರ್ವಿಪಣೇ ಕೃತೇ .  
ಪುತ್ರಸ್ಯಾಪಿ ಸ ಹೇತೋರ್ಹಿ ಪ್ರಹ್ರಾದೋ ನಾನ್ಯತಂ ವದೇತ್ .. 16..  
ಪ್ರಹ್ಲಾದ ಉವಾಚ .

ಇಮೌ ತೌ ಸಂಪ್ರದೃಶ್ಯೇತೇ ಯಾಭ್ಯಾಂ ನ ಚರಿತಂ ಸಹ .  
ಆಶೀವಿಷಾವಿವ ಕ್ರುದ್ಧಾವೇಕಮಾರ್ಗಮಿಹಾಗತೌ .. 17..  
ಕಿಂ ವೈ ಸಹೈವ ಚರತೋ ನ ಪುರಾ ಚರತಃ ಸಹ .

ವಿರೋಚನೈತತ್ಪೃಚ್ಛಾಮಿ ಕಿಂ ತೇ ಸಖ್ಯಂ ಸುಧನ್ವನಾ .. 18..  
ವಿರೋಚನ ಉವಾಚ .

ನ ಮೇ ಸುಧನ್ವನಾ ಸಖ್ಯಂ ಪ್ರಾಣಯೋರ್ವಿಪಣಾವಹೇ .  
ಪ್ರಹ್ರಾದ ತತ್ತ್ವಮೃಷ್ಟಾಪ್ಚಾಮಿ ಮಾ ಪ್ರಶ್ನಮನ್ಯತಂ ವದೀಃ .. 19..  
ಪ್ರಹ್ಲಾದ ಉವಾಚ .

ಉದಕಂ ಮಧುಪರ್ಕಂ ಚಾಪ್ಯಾನಯಂತು ಸುಧನ್ವನೇ .  
ಬ್ರಹ್ಮನ್ನಭ್ಯರ್ಚನೀಯೋಽಸಿ ಶ್ವೇತಾ ಗೌಃ ಪೀವರೀ ಕೃತಾ .. 20..  
ಸುಧನ್ವೋವಾಚ .

ಉದಕಂ ಮಧುಪರ್ಕಂ ಚ ಪಥ ಏವಾರ್ಪಿತಂ ಮಮ .  
ಪ್ರಹ್ರಾದ ತ್ವಂ ತು ನೌ ಪ್ರಶ್ನಂ ತಥ್ಯಂ ಪ್ರಬ್ರೂಹಿ ಪೃಚ್ಛತೋಃ .. 21..  
ಪ್ರಹ್ಲಾದ ಉವಾಚ .

ಪುರ್ತೋ ವಾನ್ಯೋ ಭವಾನ್ಪ್ರಹ್ಮನ್ನಾಕ್ಷ್ಯೇ ಚೈವ ಭವೇತ್ಸ್ಥಿತಃ .  
ತಯೋರ್ವಿವದತೋಃ ಪ್ರಶ್ನಂ ಕಥಮಸ್ಮದ್ವಿಭೋ ವದೇತ್ .. 22..  
ಅಥ ಯೋ ನೈವ ಪ್ರಬ್ರೂಯಾತ್ಸತ್ಯಂ ವಾ ಯದಿ ವಾನ್ಯತಂ .

ಏತತ್ಸುಧನ್ವನ್ಪೃಚ್ಛಾಮಿ ದುರ್ವಿವಕ್ತಾ ಸ್ಮ ಕಿಂ ವಸೇತ್ .. 23..  
ಸುಧನ್ವೋವಾಚ .

ಯಾಂ ರಾತ್ರಿಮಧಿವಿನ್ನಾ ಸ್ತ್ರೀ ಯಾಂ ಚೈವಾಕ್ಷ ಪರಾಜಿತಃ .  
ಯಾಂ ಚ ಭಾರಾಭಿತಪ್ತಾಂಗೋ ದುರ್ವಿವಕ್ತಾ ಸ್ಮ ತಾಂ ವಸೇತ್ .. 24..  
ನಗರೇ ಪ್ರತಿರುದ್ಧಃ ಸನ್ನಹಿದ್ವಾರೇ ಬುಭುಕ್ಷಿತಃ .

ಅಮಿತ್ರಾನ್ಯೂಯಸಃ ಪಶ್ಯಂದುರ್ವಿವಕ್ತಾ ಸ್ಮ ತಾಂ ವಸೇತ್ .. 25..  
ಪಂಚ ಪಶ್ವನ್ಯತೇ ಹಂತಿ ದಶ ಹಂತಿ ಗವಾನ್ಯತೇ .

ಶತಮಶ್ವಾನ್ಯತೇ ಹಂತಿ ಸಹಸ್ರಂ ಪುರುಷಾನ್ಯತೇ .. 26..  
 ಹಂತಿ ಜಾತಾನಜಾತಾಂಶ್ಚ ಹಿರಣ್ಯಾಧೋಽನ್ಯತಂ ವದನ್ .  
 ಸರ್ವಂ ಭೂಮ್ಯನ್ಯತೇ ಹಂತಿ ಮಾ ಸ್ಮ ಭೂಮ್ಯನ್ಯತಂ ವದೀಃ .. 27..  
 ಪ್ರಹ್ಲಾದ ಉವಾಚ .  
 ಮತ್ತಃ ಶ್ರೇಯಾನಂಗಿರಾ ವೈ ಸುಧನ್ವಾ ತ್ವದ್ವಿರೋಚನ .  
 ಮಾತಾಸ್ಯ ಶ್ರೇಯಸೀ ಮಾತುಸ್ತಸ್ಮಾತ್ತ್ವಂ ತೇನ ವೈ ಜಿತಃ .. 28..  
 ವಿರೋಚನ ಸುಧನ್ವಾಯಂ ಪ್ರಾಣಾನಾಮೀಶ್ವರಸ್ತವ .  
 ಸುಧನ್ವನ್ಪನರಿಚ್ಛಾಮಿ ತ್ವಯಾ ದತ್ತಂ ವಿರೋಚನಂ .. 29..  
 ಸುಧನ್ವೋವಾಚ .  
 ಯದ್ಧರ್ಮಮವ್ಯಣೇಥಾಸ್ತ್ವಂ ನ ಕಾಮಾದನ್ಯತಂ ವದೀಃ .  
 ಪುನರ್ದದಾಮಿ ತೇ ತಸ್ಮಾತ್ಪುತ್ರಂ ಪ್ರಹ್ಲಾದ ದುರ್ಲಭಂ .. 30..  
 ಏಷ ಪ್ರಹ್ಲಾದ ಪುತ್ರಸ್ತೇ ಮಯಾ ದತ್ತೋ ವಿರೋಚನಃ .  
 ಪಾದಪ್ರಕ್ಷಾಲನಂ ಕುರ್ಯಾತ್ಕುಮಾರ್ಯಾಃ ಸನ್ನಿಧೌ ಮಮ .. 31..  
 ವಿದುರ ಉವಾಚ .  
 ತಸ್ಮಾದ್ರಾಜೇಂದ್ರ ಭೂಮ್ಯಧೀನಾನ್ಯತಂ ವಕ್ತುಮರ್ಹಸಿ .  
 ಮಾ ಗಮಃ ಸ ಸುತಾಮಾತ್ಯೋಽತ್ಯಯಂ ಪುತ್ರಾನನುಭ್ರಮನ್ .. 32..  
 ನ ದೇವಾ ಯಷ್ಟಿಮಾದಾಯ ರಕ್ಷಂತಿ ಪಶುಪಾಲವತ್ .  
 ಯಂ ತು ರಕ್ಷಿತುಮಿಚ್ಛಂತಿ ಬುದ್ಧ್ಯಾ ಸಂವಿಭಜಂತಿ ತಂ .. 33..  
 ಯಥಾ ಯಥಾ ಹಿ ಪುರುಷಃ ಕಲ್ಯಾಣೇ ಕುರುತೇ ಮನಃ .  
 ತಥಾ ತಥಾಸ್ಯ ಸರ್ವಾರ್ಥಾಃ ಸಿದ್ಧಂತೇ ನಾತ್ರ ಸಂಶಯಃ .. 34..  
 ನ ಛಂದಾಂಸಿ ವೃಜಿನಾತ್ತಾರಯಂತಿ  
 ಆಯಾವಿನಂ ಮಾಯಯಾ ವರ್ತಮಾನಂ .  
 ನೀಡಂ ಶಕುಂತಾ ಇವ ಜಾತಪಕ್ಷಾಶ್  
 ಛಂದಾಂಸ್ಯೇನಂ ಪ್ರಜಹತ್ಯಂತಕಾಲೇ .. 35..  
 ಮತ್ತಾಪಾನಂ ಕಲಹಂ ಪೂಗವೈರಂ  
 ಭಾರ್ಯಾಪತ್ಯೋರಂತರಂ ಜ್ಞಾತಿಭೇದಂ .  
 ರಾಜದ್ವಿಷ್ಟಂ ಸ್ತ್ರೀಪುಮಾಂಸೋರ್ವಿವಾದಂ  
 ವರ್ಜ್ಯಾನ್ಯಾಹುರ್ಯಶ್ಚ ಪಂಥಾಃ ಪ್ರದುಷ್ಯಃ .. 36..  
 ಸಾಮುದ್ರಿಕಂ ವಣಿಜಂ ಚೋರಪೂರ್ವಂ  
 ಶಲಾಕ ಧೂರ್ತಂ ಚ ಚಿಕಿತ್ಸಕಂ ಚ .  
 ಅರಿಂ ಚ ಮಿತ್ರಂ ಚ ಕುಶೀಲವಂ ಚ  
 ನೈತಾನ್ಸಾಖ್ಯೇಷ್ವಧಿಕುರ್ವೀತ ಸಪ್ತ .. 37..

ಮಾನಾಗ್ನಿಹೋತ್ರಮುತ ಮಾನಮೌನಂ  
ಮಾನೇನಾಧೀತಮುತ ಮಾನಯಜ್ಞಃ .  
ಏತಾನಿ ಚತ್ವಾರ್ಯಭಯಂಕರಾಣಿ  
ಭಯಂ ಪ್ರಯಚ್ಛಂತ್ಯಯಥಾ ಕೃತಾನಿ .. 38..  
ಅಗಾರ ದಾಹೀ ಗರದಃ ಕುಂಡಾಶೀ ಸೋಮವಿಕ್ರಯೀ .  
ಪರ್ವ ಕಾರಶ್ಚ ಸೂಚೀ ಚ ಮಿತ್ರ ಧೃಕ್ಪಾರದಾರಿಕಃ .. 39..  
ಭ್ರೂಣಹಾ ಗುರು ತಲ್ಪೀ ಚ ಯಶ್ಚ ಸ್ಯಾತ್ಪಾನಪೋ ದ್ವಿಜಃ .  
ಅತಿತೀಕ್ಷ್ಣಶ್ಚ ಕಾಕಶ್ಚ ನಾಸ್ತಿಕೋ ವೇದ ನಿಂದಕಃ .. 40..  
ಸ್ತುವ ಪ್ರಗ್ರಹಣೋ ವ್ರಾತ್ರಃ ಕೀನಾಶಶ್ಚಾರ್ಥವಾನಪಿ .  
ರಕ್ಷೇತ್ಯುಕ್ತಶ್ಚ ಯೋ ಹಿಂಸ್ಯಾತ್ಸರ್ವೇ ಬ್ರಹ್ಮಣ್ಣಣೈಃ ಸಮಾಃ .. 41..  
ತೃಣೋಕ್ಲಯಾ ಜ್ಞಾಯತೇ ಜಾತರೂಪಂ  
ಯುಗೇ ಭದ್ರೋ ವ್ಯವಹಾರೇಣ ಸಾಧುಃ .  
ಶೂರೋ ಭಯೇಷ್ವರ್ಥಕೃಚ್ಛೇಷು ಧೀರಃ  
ಕೃಚ್ಛಾಸ್ವಾಪತ್ತು ಸುಹೃದಶ್ಚಾರಯಶ್ ಚ .. 42..  
ಜರಾ ರೂಪಂ ಹರತಿ ಹಿ ಧೈರ್ಯಮಾಶಾ  
ಮೃತ್ಯುಃ ಪ್ರಾಣಾಂಧರ್ಮಚರ್ಯಾಮಸೂಯಾ .  
ಕ್ರೋಧಃ ಶ್ರಿಯಂ ಶೀಲಮನಾರ್ಯ ಸೇವಾ  
ಹಿಿಯಂ ಕಾಮಃ ಸರ್ವಮೇವಾಭಿಮಾನಃ .. 43..  
ಶ್ರೀರ್ಮಂಗಲಾತ್ಪ್ರಭವತಿ ಪ್ರಾಗಲ್ಭ್ಯಾತ್ಸಂಪ್ರವರ್ಧತೇ .  
ದಾಕ್ಷ್ಯಾತ್ತು ಕುರುತೇ ಮೂಲಂ ಸಂಯಮಾತ್ಪ್ರತಿಷ್ಠತಿ .. 44..  
ಅಷ್ಟೈ ಗುಣಾಃ ಪುರುಷಂ ದೀಪಯಂತಿ  
ಪ್ರಜ್ಞಾ ಚ ಕೌಲ್ಯಂ ಚ ದಮಃ ಶ್ರುತಂ ಚ .  
ಪರಾಕ್ರಮಶ್ಚಾಬಹು ಭಾಷಿತಾ ಚ  
ದಾನಂ ಯಥಾಶಕ್ತಿ ಕೃತಜ್ಞತಾ ಚ .. 45..  
ಏತಾನ್ಗುಣಾಂಸ್ತಾತ ಮಹಾನುಭಾವಾನ್  
ಏಕೋ ಗುಣಃ ಸಂಶ್ರಯತೇ ಪ್ರಸಹ್ಯ .  
ರಾಜಾ ಯದಾ ಸತ್ಕುರುತೇ ಮನುಷ್ಯಂ  
ಸರ್ವಾನ್ಗುಣಾನೇಷ ಗುಣೋಽತಿಭಾತಿ .. 46..  
ಅಷ್ಟೈ ನೃಪೇಮಾನಿ ಮನುಷ್ಯಲೋಕೇ  
ಸ್ವರ್ಗಸ್ಯ ಲೋಕಸ್ಯ ನಿದರ್ಶನಾನಿ .  
ಚತ್ವಾರ್ಯೇಷಾಮನ್ವವೇತಾನಿ ಸದ್ಭಿಶ್  
ಚತ್ವಾರ್ಯೇಷಾಮನ್ವವಯಂತಿ ಸಂತಃ .. 47..

ಯಜ್ಞೋ ದಾನಮಧ್ಯಯನಂ ತಪಶ್ ಚ  
 ಚತ್ವಾರ್ಯತಾನ್ಯನ್ವವೇತಾನಿ ಸದ್ಭಿಃ .  
 ದಮಃ ಸತ್ಯಮಾರ್ಜವಮಾನ್ಯಶಂಸ್ಯಂ  
 ಚತ್ವಾರ್ಯತಾನ್ಯನ್ವವಯಂತಿ ಸಂತಃ .. 48..  
 ನ ಸಾ ಸಭಾ ಯತ್ರ ನ ಸಂತಿ ವೃದ್ಧಾ  
 ನ ತೇ ವೃದ್ಧಾ ಯೇ ನ ವದಂತಿ ಧರ್ಮಂ .  
 ನಾಸೌ ಹರ್ಮೋ ಯತನ ಸತ್ಯಮಸ್ತಿ  
 ನ ತತ್ಸತ್ಯಂ ಯಚ್ಛಲೇನಾನುವಿದ್ಧಂ .. 49..  
 ಸತ್ಯಂ ರೂಪಂ ಶ್ರುತಂ ವಿದ್ಯಾ ಕೌಲ್ಯಂ ಶೀಲಂ ಬಲಂ ಧನಂ .  
 ಶೌರ್ಯಂ ಚ ಚಿರಭಾಷ್ಯಂ ಚ ದಶಃ ಸಂಸರ್ಗಯೋನಯಃ .. 50..  
 ಪಾಪಂ ಕುರ್ವನ್ವಾಪಕೀರ್ತಿಃ ಪಾಪಮೇವಾಶ್ನುತೇ ಫಲಂ .  
 ಪುಣ್ಯಂ ಕುರ್ವನ್ಪುಣ್ಯಕೀರ್ತಿಃ ಪುಣ್ಯಮೇವಾಶ್ನುತೇ ಫಲಂ .. 51..  
 ಪಾಪಂ ಪ್ರಜ್ಞಾಂ ನಾಶಯತಿ ಕ್ರಿಯಮಾಣಂ ಪುನಃ ಪುನಃ .  
 ನಷ್ಟಪ್ರಜ್ಞಃ ಪಾಪಮೇವ ನಿತ್ಯಮಾರಭತೇ ನರಃ .. 52..  
 ಪುಣ್ಯಂ ಪ್ರಜ್ಞಾಂ ವರ್ಧಯತಿ ಕ್ರಿಯಮಾಣಂ ಪುನಃ ಪುನಃ .  
 ವೃದ್ಧಪ್ರಜ್ಞಃ ಪುಣ್ಯಮೇವ ನಿತ್ಯಮಾರಭತೇ ನರಃ .. 53..  
 ಅಸೂಯಕೋ ದಂದ ಶೂಕೋ ನಿಷ್ಕುರೋ ವೈರಕೃನ್ನರಃ .  
 ಸ ಕೃಚ್ಛಂ ಮಹದಾಪ್ನೋತೋ ನಚಿರಾತ್ಪಾಪಮಾಚರನ್ .. 54..  
 ಅನಸೂಯಃ ಕೃತಪ್ರಜ್ಞಃ ಶೋಭನಾನ್ಯಾಚರನ್ನದಾ .  
 ಅಕೃಚ್ಛಾತ್ಸುಖಮಾಪ್ನೋತಿ ಸರ್ವತ್ರ ಚ ವಿರಾಜತೇ .. 55..  
 ಪ್ರಜ್ಞಾಮೇವಾಗಮಯತಿ ಯಃ ಪ್ರಾಜ್ಞೇಭ್ಯಃ ಸ ಪಂಡಿತಃ .  
 ಪ್ರಾಜ್ಞೋ ಹ್ಯವಾಪ್ಯ ಧರ್ಮಾರ್ಥ ಶಕ್ನೋತಿ ಸುಖಮೇಧಿತುಂ .. 56..  
 ದಿವಸೇನೈವ ತತ್ಕುರ್ಯಾದ್ಯೇನ ರಾತ್ ಸುಖಂ ವಸೇತ್ .  
 ಅಷ್ಟ ಮಾಸೇನ ತತ್ಕುರ್ಯಾದ್ಯೇನ ವರ್ಷಾಃ ಸುಖಂ ವಸೇತ್ .. 57..  
 ಪೂರ್ವೇ ವಯಸಿ ತತ್ಕುರ್ಯಾದ್ಯೇನ ವೃದ್ಧಸುಖಂ ವಸೇತ್ .  
 ಯಾವಜ್ಜೀವೇನ ತತ್ಕುರ್ಯಾದ್ಯೇನ ಪ್ರೇತ್ಯ ಸುಖಂ ವಸೇತ್ .. 58..  
 ಜೀರ್ಣಮನ್ನಂ ಪ್ರಶಂಸಂತಿ ಭಾರ್ಯಾಂ ಚ ಗತಯೌವನಾಂ .  
 ಶೂರಂ ವಿಗತಸಂಗ್ರಾಮಂ ಗತಪಾರಂ ತಪಸ್ವಿನಂ .. 59..  
 ಧನೇನಾಧರ್ಮಲಭ್ಧೇನ ಯಚ್ಛಿದ್ಧಮಪಿಧೀಯತೇ .  
 ಅಸಂವೃತಂ ತದ್ಭವತಿ ತತೋಽನ್ಯದವದೀರ್ಯತೇ .. 60..  
 ಗುರುರಾತ್ಮವತಾಂ ಶಾಸ್ತಾ ಶಾಸಾ ರಾಜಾ ದುರಾತ್ಮನಾಂ .  
 ಅಥ ಪ್ರಚ್ಛನ್ನಪಾಪಾನಾಂ ಶಾಸ್ತಾ ವೈವಸ್ವತೋ ಯಮಃ .. 61..

ಋಷೀಣಾಂ ಚ ನದೀನಾಂ ಚ ಕುಲಾನಾಂ ಚ ಮಹಾಮನಾಂ .  
 ಪ್ರಭವೋ ನಾಧಿಗಂತವ್ಯಃ ಸ್ತ್ರೀಣಾಂ ದುಶ್ಚರಿತಸ್ಯ ಚ .. 62..  
 ದ್ವಿಜಾತಿಪೂಜಾಭಿರತೋ ದಾತಾ ಜ್ಞಾತಿಷು ಚಾರ್ಜವೀ .  
 ಕ್ಷತ್ರಿಯಃ ಸ್ವರ್ಗಭಾಗ್ರಾಜಂಶ್ಚಿರಂ ಪಾಲಯತೇ ಮಹೀಂ .. 63..  
 ಸುವರ್ಣಪುಷ್ಪಾಂ ಪೃಥಿವೀಂ ಚಿನ್ವಂತಿ ಪುರುಷಾಸ್ತಯಃ .  
 ಶೂರಶ್ಚ ಕೃತವಿದ್ಯಶ್ಚ ಯಶ್ಚ ಜಾನಾತಿ ಸೇವಿತುಂ .. 64..  
 ಬುದ್ಧಿಶ್ರೇಷ್ಠಾನಿ ಕರ್ಮಾಣಿ ಬಾಹುಮಧ್ಯಾನಿ ಭಾರತ .  
 ತಾನಿ ಜಂಘಾ ಜಘನ್ಯಾನಿ ಭಾರಪ್ರತ್ಯವರಾಣಿ ಚ .. 65..  
 ದುರ್ಯೋಧನೇ ಚ ಶಕುನೌ ಮೂಢೇ ದುಃಶಾಸನೇ ತಥಾ .  
 ಕರ್ಣೇ ಚೈಶ್ವರ್ಯಮಾಧಾಯ ಕಥಂ ತ್ವಂ ಭೂತಿಮಿಚ್ಛಸಿ .. 66..  
 ಸರ್ವೈರ್ಗುಣೈರುಪೇತಾಶ್ಚ ಪಾಂಡವಾ ಭರತರ್ಷಭ .  
 ಪಿತೃವತ್ತ್ವಯಿ ವರ್ತಂತೇ ತೇಷು ವರ್ತಸ್ವ ಪುತ್ರವತ್ .. 67..  
 .. ಇತಿ ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತೇ ಉದ್ಯೋಗಪರ್ವಣಿ ಪ್ರಜಾಗರಪರ್ವಣಿ  
 ವಿದುರಹಿತವಾಕ್ಯೇ ಪಂಚತ್ರಿಂಶೋಽಧ್ಯಾಯಃ .. 35..

### ಅಧ್ಯಾಯಃ 36

ವಿದುರ ಉವಾಚ .  
 ಅತ್ರೈವೋದಾಹರಂತೀಮಮಿತಿಹಾಸಂ ಪುರಾತನಂ .  
 ಆತ್ರೇಯಸ್ಯ ಚ ಸಂವಾದಂ ಸಾಧ್ಯಾನಾಂ ಚೇತಿ ನಃ ಶ್ರುತಂ .. 1..  
 ಚರಂತಂ ಹಂಸರೂಪೇಣ ಮಹರ್ಷಿಂ ಸಂಶಿತವ್ರತಂ .  
 ಸಾಧ್ಯಾ ದೇವಾ ಮಹಾಪ್ರಾಜ್ಞಂ ಪರ್ಯಪೃಚ್ಛಂತ ವೈ ಪುರಾ .. 2..  
 ಸಾಧ್ಯಾ ಊಚುಃ .  
 ಸಾಧ್ಯಾ ದೇವಾ ವಯ್ಮಸ್ಮೋ ಮಹರ್ಷೇ  
 ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಭವಂತಂ ನ ಶಕ್ನುಮೋಽನುಮಾತುಂ .  
 ಶ್ರುತೇನ ಧೀರೋ ಬುದ್ಧಿಮಾಂಸ್ತ್ವಂ ಮತೋ ನಃ  
 ಕಾವ್ಯಾಂ ವಾಚಂ ವಕ್ತುಮರ್ಹಸ್ಯುದಾರಾಂ .. 3..  
 ಹಂಸ ಉವಾಚ .  
 ಏತತ್ಕಾರ್ಯಮಮರಾಃ ಸಂಶ್ರುತಂ ಮೇ  
 ಧೃತಿಃ ಶಮಃ ಸತ್ಯಧರ್ಮಾನುವೃತ್ತಿಃ .  
 ಗ್ರಂಥಿಂ ವಿನೀಯ ಹೃದಯಸ್ಯ ಸರ್ವಂ  
 ಪ್ರಿಯಾಪ್ರಿಯೇ ಚಾತ್ಮವಶಂ ನಯೀತ .. 4..



ಆಕುಶ್ಯಮಾನೋ ನಾಕ್ರೋಶೇನ್ಮನ್ಯುರೇವ ತಿತಿಕ್ಷಿತಃ .  
 ಆಕ್ರೋಷ್ಟಾರಂ ನಿರ್ದಹತಿ ಸುಕೃತಂ ಚಾಸ್ಯ ವಿಂದತಿ .. 5..  
 ನಾಕ್ರೋಶೀ ಸ್ಯಾನ್ನಾವಮಾನೀ ಪರಸ್ಯ  
 ಮಿತ್ರದ್ರೋಹೀ ನೋತ ನೀಚೋಪಸೇವೀ .  
 ನ ಚಾತಿಮಾನೀ ನ ಚ ಹೀನವೃತ್ತೋ  
 ರೂಕ್ಷಾಂ ವಾಚಂ ರುಶತೀಂ ವರ್ಜಯೀತ .. 6..  
 ಮರ್ಮಾಣ್ಯಸ್ಥೀನಿ ಹೃದಯಂ ತಥಾಸೂನ್  
 ಘೋರಾ ವಾಚೋ ನಿರ್ದಹಂತೀಹ ಪುಂಸಾಂ .  
 ತಸ್ಮಾದ್ವಾಚಂ ರುಶತೀಂ ರೂಕ್ಷರೂಪಾಂ  
 ಧರ್ಮಾರಾಮೋ ನಿತ್ಯಶೋ ವರ್ಜಯೀತ .. 7..  
 ಅರುಂ ತುರಂ ಪರುಷಂ ರೂಕ್ಷವಾಚಂ  
 ವಾಕ್ಯಂಟಕೈರ್ವಿತುದಂತಂ ಮನುಷ್ಯಾನ್ .  
 ವಿದ್ಯಾದಲಕ್ಷ್ಮೀಕತಮಂ ಜನಾನಾಂ  
 ಮುಖೇ ನಿಬದ್ಧಾಂ ನಿರ್ಋತಿಂ ವಹಂತಂ .. 8..  
 ಪರಶ್ಚೇದೇನಮಧಿವಿದ್ಯೇತ ಬಾಣೈರ್  
 ಭೃಶಂ ಸುತೀಕ್ಷ್ಣೈರನಲಾರ್ಕ ದೀಪೈಃ .  
 ವಿರಿಚ್ಯಮಾನೋಽಪ್ಯತಿರಿಚ್ಯಮಾನೋ  
 ವಿದ್ಯಾತ್ಕವಿಃ ಸುಕೃತಂ ಮೇ ದಧಾತಿ .. 9..  
 ಯದಿ ಸಂತಂ ಸೇವತೇ ಯದ್ಯಸಂತಂ  
 ತಪಸ್ವಿನಂ ಯದಿ ವಾ ಸ್ತೇನಮೇವ .  
 ವಾಸೋ ಯಥಾ ರಂಗ ವಶಂ ಪ್ರಯಾತಿ  
 ತಥಾ ಸ ತೇಷಾಂ ವಶಮಭ್ಯುಪೈತಿ .. 10..  
 ವಾದಂ ತು ಯೋ ನ ಪ್ರವದೇನ್ನ ವಾದಯೇದ್  
 ಯೋ ನಾಹತಃ ಪ್ರತಿಹನ್ಯಾನ್ನ ಘಾತಯೇತ್ .  
 ಯೋ ಹಂತುಕಾಮಸ್ಯ ನ ಪಾಪಮಿಚ್ಛೇತ್  
 ತಸ್ಮೈ ದೇವಾಃ ಸ್ಪೃಹಯಂತ್ಯಾಗತಾಯ .. 11..  
 ಅವ್ಯಾಹೃತಂ ವ್ಯಾಹೃತಾಚ್ಛೇಯ ಆಹುಃ  
 ಸತ್ಯಂ ವದೇದ್ವ್ಯಾಹೃತಂ ತದ್ವಿತ್ತೀಯಂ .  
 ಪ್ರಿಯಂವದೇದ್ವ್ಯಾಹೃತಂ ತತ್ಪ್ರತೀಯಂ  
 ಧರ್ಮ್ಯಂ ವದೇದ್ವ್ಯಾಹೃತಂ ತಚ್ಚತುರ್ಥಂ .. 12..  
 ಯಾದೃಶೈಃ ಸಂವಿವದತೇ ಯಾದೃಶಾಂಶ್ ಚೋಪಸೇವತೇ .

ಯಾದೃಗಿಚ್ಛೇಚ್ಚ ಭವಿತುಂ ತಾದೃಗ್ಭವತಿ ಪೂರುಷಃ .. 13..  
 ಯತೋ ಯತೋ ನಿವರ್ತತೇ ತತಸ್ತತೋ ವಿಮುಚ್ಯತೇ .  
 ನಿವರ್ತನಾದ್ಧಿ ಸರ್ವತೋ ನ ವೇತ್ತಿ ದುಃಖಮಣ್ವಪಿ .. 14..  
 ನ ಜೀಯತೇ ನೋತ ಜಿಗೀಷತೇಽನ್ಯಾನ್  
 ನ ವೈರಕೃಚ್ಛಾಪ್ರತಿಘಾತಕಶ್ ಚ .  
 ನಿಂದಾ ಪ್ರಶಂಸಾಸು ಸಮಸ್ವಭಾವೋ  
 ನ ಶೋಚತೇ ಹೃಷ್ಯತಿ ನೈವ ಚಾಯಂ .. 15..  
 ಭಾವಮಿಚ್ಛತಿ ಸರ್ವಸ್ಯ ನಾಭಾವೇ ಕುರುತೇ ಮತಿಂ .  
 ಸತ್ಯವಾದೀ ಮೃದುರ್ದಾಂತೋ ಯಃ ಸ ಉತ್ತಮಪೂರುಷಃ .. 16..  
 ನಾನರ್ಥಕಂ ಸಾಂತ್ವಯತಿ ಪ್ರತಿಜ್ಞಾಯ ದದಾತಿ ಚ .  
 ರಾದ್ಧಾಪರಾದ್ಧೇ ಜಾನಾತಿ ಯಃ ಸ ಮಧ್ಯಮಪೂರುಷಃ .. 17..  
 ದುಃಶಾಸನಸ್ತೂಪಹಂತಾ ನ ಶಾಸ್ತಾ  
 ನಾವರ್ತತೇ ಮನ್ಯುವಶಾತ್ಕೃತಘ್ನಃ .  
 ನ ಕಸ್ಯ ಚಿನ್ಮಿತ್ರಮಥೋ ದುರಾತ್ಮಾ  
 ಕಲಾಶ್ಚೈತಾ ಅಧಮಸ್ಯೇಹ ಪುಂಸಃ .. 18..  
 ನ ಶ್ರದ್ಧಧಾತಿ ಕಲ್ಯಾಣಂ ಪರೇಭ್ಯೋಽಪ್ಯಾತ್ಮಶಂಕಿತಃ .  
 ನಿರಾಕರೋತಿ ಮಿತ್ರಾಣಿ ಯೋ ವೈ ಸೋಽಧಮ ಪೂರುಷಃ .. 19..  
 ಉತ್ತಮಾನೇವ ಸೇವೇತ ಪ್ರಾಪ್ತೇ ಕಾಲೇ ತು ಮಧ್ಯಮಾನ್ .  
 ಅಧಮಾಂಸ್ತು ನ ಸೇವೇತ ಯ ಇಚ್ಛೇಚ್ಛೇಯ ಆತ್ಮನಃ .. 20..  
 ಪ್ರಾಪ್ನೋತಿ ವೈ ವಿತ್ತಮಸದ್ಭಲೇನ  
 ನಿತ್ಯೋತ್ಥಾನಾತ್ಪ್ರಜ್ಞಯಾ ಪೌರುಷೇಣ .  
 ನ ತ್ವೇವ ಸಮ್ಯಗ್ಗಭತೇ ಪ್ರಶಂಸಾಂ  
 ನ ವೃತ್ತಮಾಪ್ನೋತಿ ಮಹಾಕುಲಾನಾಂ .. 21..  
 ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರ ಉವಾಚ .  
 ಮಹಾಕುಲಾನಾಂ ಸ್ಪೃಹಯಂತಿ ದೇವಾ  
 ಧರ್ಮಾರ್ಥವೃದ್ಧಾಶ್ಚ ಬಹುಶ್ರುತಾಶ್ ಚ .  
 ಪೃಚ್ಛಾಮಿ ತ್ವಾಂ ವಿದುರ ಪ್ರಶ್ನಮೇತಂ  
 ಭವಂತಿ ವೈ ಕಾನಿ ಮಹಾಕುಲಾನಿ .. 22..  
 ವಿದುರ ಉವಾಚ .  
 ತಮೋ ದಮೋ ಬ್ರಹ್ಮವಿತ್ತಂ ವಿತಾನಾಃ  
 ಪುಣ್ಯಾ ವಿವಾಹಾಃ ಸತತಾನ್ವ ದಾನಂ .

ಯೇಷ್ಟೇವೈತೇ ಸಪ್ತಗುಣಾ ಭವಂತಿ  
ಸಮ್ಯಗ್ವೃತ್ತಾಸ್ತಾನಿ ಮಹಾಕುಲಾನಿ .. 23..  
ಯೇಷಾಂ ನ ವೃತ್ತಂ ವ್ಯಥತೇ ನ ಯೋನಿರ್  
ವೃತ್ತಪ್ರಸಾದೇನ ಚರಂತಿ ಧರ್ಮಂ .  
ಯೇ ಕೀರ್ತಿಮಿಚ್ಛಂತಿ ಕುಲೇ ವಿಶಿಷ್ಟಾಂ  
ತ್ಯಕ್ತಾನ್ಯತಾಸ್ತಾನಿ ಮಹಾಕುಲಾನಿ .. 24..  
ಅನಿಜ್ಯಯಾವಿವಾಹೈಶ್ಚ ವೇದಸ್ಯೋತ್ಸಾದನೇನ ಚ .  
ಕುಲಾನ್ಯಕುಲತಾಂ ಯಾಂತಿ ಧರ್ಮಸ್ಯಾತಿಕ್ರಮೇಣ ಚ .. 25..  
ದೇವ ದ್ರವ್ಯವಿನಾಶೇನ ಬ್ರಹ್ಮ ಸ್ವಹರಣೇನ ಚ .  
ಕುಲಾನ್ಯಕುಲತಾಂ ಯಾಂತಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾತಿಕ್ರಮೇಣ ಚ .. 26..  
ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾನಾಂ ಪರಿಭವಾತ್ಪರಿವಾದಾಚ್ಚ ಭಾರತ .  
ಕುಲಾನ್ಯಕುಲತಾಂ ಯಾಂತಿ ನ್ಯಾಸಾಪಹರಣೇನ ಚ .. 27..  
ಕುಲಾನಿ ಸಮುಪೇತಾನಿ ಗೋಭಿಃ ಪುರುಷತೋಽಶ್ವತಃ .  
ಕುಲಸಂಖ್ಯಾಂ ನ ಗಚ್ಛಂತಿ ಯಾನಿ ಹೀನಾನಿ ವೃತ್ತತಃ .. 28..  
ವೃತ್ತತಸ್ತ್ವಿಹೀನಾನಿ ಕುಲಾನ್ಯಲ್ಪಧನಾನ್ಯಪಿ .  
ಕುಲಸಂಖ್ಯಾಂ ತು ಗಚ್ಛಂತಿ ಕರ್ಷಂತಿ ಚ ಮಯದ್ಯಶಃ .. 29..  
ಮಾ ನಃ ಕುಲೇ ವೈರಕೃತ್ಯಶ್ ಚಿದಸ್ತು  
ರಾಜಾಮಾತೋ ಮ ಪರಸ್ವಾಪಹಾರೀ .  
ಮಿತ್ರದ್ರೋಹೀ ನೈಕೃತಿಕೋಽನ್ಯತೀ ವಾ  
ಪೂರ್ವಾಶೀ ವಾ ಪಿತೃದೇವಾತಿಥಿಭ್ಯಃ .. 30..  
ಯಶ್ಚ ನೋ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಂ ಹನ್ಯಾದ್ಯಶ್ಚ ನೋ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾಂದ್ವಿಷೇತ್ .  
ನ ನಃ ಸ ಸಮಿತಿಂ ಗಚ್ಛೇದ್ಯಶ್ಚ ನೋ ನಿರ್ವಪೇತ್ತ್ವಪಿ .. 31..  
ತೃಣಾನಿ ಭೂಮಿರುದಕಂ ವಾಕ್ಶತುರ್ಥೀ ಚ ಸೂನ್ಯತಾ .  
ಸತಾಮೇತಾನಿ ಗೇಹೇಷು ನೋಚ್ಛಿದ್ಯಂತೇ ಕದಾ ಚನ .. 32..  
ಶ್ರದ್ಧಯಾ ಪರಯಾ ರಾಜನ್ನುಪನೀತಾನಿ ಸತ್ಕೃತಿಂ .  
ಪ್ರವೃತ್ತಾನಿ ಮಹಾಪ್ರಾಜ್ಞ ಧರ್ಮಿಣಾಂ ಪುಣ್ಯಕರ್ಮಣಾಂ .. 33..  
ಸೂಕ್ಷ್ಮೋಽಪಿ ಭಾರಂ ನೃಪತೇ ಸ್ಯಂದನೋ ವೈ  
ಶಕ್ನೋ ವೋಢುಂ ನ ತಥಾನ್ಯೇ ಮಹೀಜಾಃ .  
ಏವಂ ಯುಕ್ತಾ ಭಾರಸಹಾ ಭವಂತಿ  
ಮಹಾಕುಲೇನಾ ನ ತಥಾನ್ಯೇ ಮನುಷ್ಯಾಃ .. 34..  
ನ ತನ್ಮಿತ್ರಂ ಯಸ್ಯ ಕೋಪಾದ್ವಿಭೇತಿ  
ಯದ್ವಾ ಮಿತ್ರಂ ಶಂಕಿತೇನೋಪಚರ್ಯಂ .

ಯಸ್ಮಿನ್ನಿತ್ತೇ ಪಿತರೀವಾಶ್ವಸೀತ  
 ತದ್ವೈ ಮಿತ್ರಂ ಸಂಗತಾನೀತರಾಣಿ .. 35..  
 ಯದಿ ಚೇದಪ್ಯಸಂಬಂಧೋ ಮಿತ್ರಭಾವೇನ ವರ್ತತೇ .  
 ಸ ಏವ ಬಂಧುಸ್ತನ್ನಿತ್ರಂ ಸಾ ಗತಿಸ್ತತ್ಪರಾಯಣಂ .. 36..  
 ಚಲಚಿತ್ತಸ್ಯ ವೈ ಪುಂಸೋ ವೃದ್ಧಾನನುಪಸೇವತಃ .  
 ಪಾರಿಪ್ಲವಮತೇರ್ನಿತ್ಯಮಧ್ಯವೋ ಮಿತ್ರ ಸಂಗ್ರಹಃ .. 37..  
 ಚಲಚಿತ್ತಮನಾತ್ಮಾನಮಿಂದ್ರಿಯಾಣಾಂ ವಶಾನುಗಂ .  
 ಅರ್ಥಾಃ ಸಮತಿವರ್ತಂತೇ ಹಂಸಾಃ ಶುಷ್ಕಂ ಸರೋ ಯಥಾ .. 38..  
 ಅಕಸ್ಮಾದೇವ ಕುಪ್ಯಂತಿ ಪ್ರಸೀದಂತ್ಯನಿಮಿತ್ತತಃ .  
 ಶೀಲಮೇತದಸಾಧೂನಾಮಭ್ಯಂ ಪಾರಿಪ್ಲವಂ ಯಥಾ .. 39..  
 ಸತ್ಕೃತಾಶ್ಚ ಕೃತಾರ್ಥಾಶ್ಚ ಮಿತ್ರಾಣಾಂ ನ ಭವಂತಿ ಯೇ .  
 ತಾನ್ಮೃತಾನಪಿ ಕ್ರವ್ಯಾದಾಃ ಕೃತಘ್ನಾನೋಪಭುಂಜತೇ .. 40..  
 ಅರ್ಥಯೇದೇವ ಮಿತ್ರಾಣಿ ಸತಿ ವಾಸತಿ ವಾ ಧನೇ .  
 ನಾನರ್ಥಯನ್ವಿಜಾನಾತಿ ಮಿತ್ರಾಣಾಂ ಸಾರಫಲ್ಲತಾಂ .. 41..  
 ಸಂತಾಪಾದ್ಭ್ರಶ್ಯತೇ ರೂಪಂ ಸಂತಾಪಾದ್ಭ್ರಶ್ಯತೇ ಬಲಂ .  
 ಸಂತಾಪಾದ್ಭ್ರಶ್ಯತೇ ಜ್ಞಾನಂ ಸಂತಾಪಾದ್ವ್ಯಾಧಿಮೃಚ್ಛತಿ .. 42..  
 ಅನವಾಪ್ಯಂ ಚ ಶೋಕೇನ ಶರೀರಂ ಚೋಪತಪ್ಯತೇ .  
 ಅಮಿತ್ರಾಶ್ಚ ಪ್ರಹೃಷ್ಯಂತಿ ಮಾ ಸ್ಮ ಶೋಕೇ ಮನಃ ಕೃಥಾಃ .. 43..  
 ಪುನರ್ನರೋ ಮ್ಪ್ರಿಯತೇ ಜಾಯತೇ ಚ  
 ಪುನರ್ನರೋ ಹೀಯತೇ ವರ್ಧತೇ ಪುನಃ .  
 ಪುನರ್ನರೋ ಯಾಚತಿ ಯಾಚ್ಯತೇ ಚ  
 ಪುನರ್ನರಃ ಶೋಚತಿ ಶೋಚ್ಯತೇ ಪುನಃ .. 44..  
 ಸುಖಂ ಚ ದುಃಖಂ ಚ ಭವಾಭವೌ ಚ  
 ಲಾಭಾಲಾಭೌ ಮರಣಂ ಜೀವಿತಂ ಚ .  
 ಪರ್ಯಾಯಶಃ ಸರ್ವಮಿಹ ಸ್ವ ಶಂತಿ  
 ತಸ್ಮಾದ್ಧೀರೋ ನೈವ ಹೃಷ್ಯೇನ್ನ ಶೋಚೇತ್ .. 45..  
 ಚಲಾನಿ ಹೀಮಾನಿ ಷಡಿಂದ್ರಿಯಾಣಿ  
 ತೇಷಾಂ ಯದ್ಯದ್ವರ್ತತೇ ಯತ್ರ ಯತ್ರ .  
 ತತಸ್ತತಃ ಸ್ವವತೇ ಬುದ್ಧಿರಸ್ಯ  
 ಭಿದ್ರೋದ ಕುಂಭಾದಿವ ನಿತ್ಯಮಂಭಃ .. 46..  
 ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರ ಉವಾಚ .



ವೃಂತಾದಿವ ಫಲಂ ಪಕ್ಷಂ ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರ ಪತಂತಿ ತೇ .. 59..  
 ಮಹಾನಪ್ಯೇಕಜೋ ವೃಕ್ಷೋ ಬಲವಾನ್ಸುಪ್ರತಿಷ್ಠಿತಃ .  
 ಪ್ರಸಹ್ಯ ಏವ ವಾತೇನ ಶಾಖಾ ಸ್ಕಂಧಂ ವಿಮದ್ವಿತುಂ .. 60..  
 ಅಥ ಯೇ ಸಹಿತಾ ವೃಕ್ಷಾಃ ಸಂಘಶಃ ಸುಪ್ರತಿಷ್ಠಿತಾಃ .  
 ತೇ ಹಿ ಶೀಘ್ರತಮಾನ್ವಾತಾನ್ಸಹಂತೇಽನ್ಯೋನ್ಯಸಂಶ್ರಯಾತ್ .. 61..  
 ಏವಂ ಮನುಷ್ಯಮಪ್ಯೇಕಂ ಗುಣೈರಪಿ ಸಮನ್ವಿತಂ .  
 ಶಕ್ಯಂ ದ್ವಿಷಂತೋ ಮನ್ಯಂತೇ ವಾಯುದ್ರುಮಮಿವೌಕಜಂ .. 62..  
 ಅನ್ಯೋನ್ಯಸಮುಪಷ್ಠಂಭಾದನ್ಯೋನ್ಯಾಪಾಶ್ರಯೇಣ ಚ .  
 ಜ್ಞಾತಯಃ ಸಂಪ್ರವರ್ಧಂತೇ ಸರಸೀವೋತ್ಪಲಾನ್ಯುತ .. 63..  
 ಅವಧ್ಯಾ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾ ಗಾವೋ ಸ್ತ್ರಿಯೋ ಬಾಲಾಶ್ಚ ಜ್ಞಾತಯಃ .  
 ಯೇಷಾಂ ಚಾನ್ನಾನಿ ಭುಂಜೀತ ಯೇ ಚ ಸ್ಯುಃ ಶರಣಾಗತಾಃ .. 64..  
 ನ ಮನುಷ್ಯೇ ಗುಣಃ ಕಶ್ಚಿದನ್ಯೋ ಧನವತಾಂ ಅಪಿ .  
 ಅನಾತುರತ್ವಾದ್ಭದ್ರಂ ತೇ ಮೃತಕಲ್ಪಾ ಹಿ ರೋಗಿಣಃ .. 65..  
 ಅವ್ಯಾಧಿಜಂ ಕಟುಕಂ ಶೀರ್ಷ ರೋಗಂ  
 ಪಾಪಾನುಬಂಧಂ ಪರುಷಂ ತೀಕ್ಷ್ಣ ಮುಗ್ರಂ .  
 ಸತಾಂ ಪೇಯಂ ಯನ್ನ ಪಿಬಂತ್ಯಸಂತೋ  
 ಮನ್ಯಂ ಮಹಾರಾಜ ಪಿಬ ಪ್ರಶಾಮ್ಯ .. 66..  
 ರೋಗಾದ್ವಿತಾ ನ ಫಲಾನ್ಯಾದ್ರಿಯಂತೇ  
 ನ ವೈ ಲಭಂತೇ ವಿಷಯೇಷು ತತ್ತ್ವಂ .  
 ದುಃಖೋಪೇತಾ ರೋಗಿಣೋ ನಿತ್ಯಮೇವ  
 ನ ಬುಧ್ಯಂತೇ ಧನಭೋಗಾನ್ನ ಸೌಖ್ಯಂ .. 67..  
 ಪುರಾ ಹ್ಯುಕ್ತೋ ನಾಕರೋಸ್ತ್ವಂ ವಚೋ ಮೇ  
 ದ್ಯುತೇ ಜಿತಾಂ ದ್ರೌಪದೀಂ ಪ್ರೇಕ್ಷ್ಯ ರಾಜನ್ .  
 ದುರ್ಯೋಧನಂ ವಾರಯೇತ್ಯಕ್ಷವತ್ಯಾಂ  
 ಕಿತವತ್ವಂ ಪಂಡಿತಾ ವರ್ಜಯಂತಿ .. 68..  
 ನ ತದ್ಬಲಂ ಯನ್ಮ ದುನಾ ವಿರುಧ್ಯತೇ  
 ಮಿಶ್ರೋ ಧರ್ಮಸ್ತರಸಾ ಸೇವಿತವ್ಯಃ .  
 ಪ್ರಧ್ವಂಸಿನೀ ಕ್ರೂರಸಮಾಹಿತಾ ಶ್ರೀರ್  
 ಮೃದುಪ್ರೌಢಾ ಗಚ್ಛತಿ ಪುತ್ರಪೌತ್ರಾನ್ .. 69..  
 ಧಾರ್ತರಾಷ್ಟ್ರಾಃ ಪಾಂಡವಾನ್ಪಾಲಯಂತು  
 ಪಾಂಡೋಃ ಸುತಾಸ್ತವ ಪುತ್ರಾಂಶ್ಚ ಪಾಂತು .

ಏಕಾರಿಮಿತ್ರಾಃ ಕುರವೋ ಹ್ಯೇಕಮಂತ್ರಾ  
 ಜೀವಂತು ರಾಜನ್ಸುಖಿನಃ ಸಮೃದ್ಧಾಃ .. 70..  
 ಮೇಢೀಭೂತಃ ಕೌರವಾಣಾಂ ತ್ವಮದ್ಯ  
 ತ್ವಯ್ಯಾಧೀನಂ ಕುರು ಕುಲಮಾಜಮೀಢ .  
 ಪಾರ್ಥಾನ್ಬಾಲಾನ್ವನವಾಸ ಪ್ರತಪ್ತಾನ್  
 ಗೋಪಾಯಸ್ವ ಸ್ವಂ ಯಶಸ್ತಾತ ರಕ್ಷನ್ .. 71..  
 ಸಂಧತ್ಸ್ವ ತ್ವಂ ಕೌರವಾನ್ಪಾಂಡುಪುತ್ರೈರ್  
 ಮಾ ತೇಽನ್ತರಂ ರಿಪವಃ ಪ್ರಾರ್ಥಯಂತು .  
 ಸತ್ಯೇ ಸ್ಥಿತಾಸ್ತೇ ನರದೇವ ಸರ್ವೇ  
 ದುರ್ಯೋಧನಂ ಸ್ಥಾಪಯ ತ್ವಂ ನರೇಂದ್ರ .. 72..  
 .. ಇತಿ ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತೇ ಉದ್ಯೋಗಪರ್ವಣಿ ಪ್ರಜಾಗರಪರ್ವಣಿ  
 ವಿದುರಹಿತವಾಕ್ಯೇ ಷಟ್ಪಿಂಶೋಽಧ್ಯಾಯಃ .. 36..

ಅಧ್ಯಾಯಃ 37

ವಿದುರ ಉವಾಚ .  
 ಸಪ್ತದಶೇಮಾನ್ರಾಜೇಂದ್ರ ಮನುಃ ಸ್ವಾಯಂಭುವೋಽಬ್ರವೀತ್ .  
 ವೈಚಿತ್ರವೀರ್ಯ ಪುರುಷಾನಾಕಾಶಂ ಮುಷ್ಟಿಭಿರ್ಘೃತಃ .. 1..  
 ತಾನೇವಿಂದ್ರಸ್ಯ ಹಿ ಧನುರನಾಮ್ಯಂ ನಮತೋಽಬ್ರವೀತ್ .  
 ಅಥೋ ಮರೀಚಿನಃ ಪಾದಾನನಾಮ್ಯಾನ್ನಮತಸ್ತಥಾ .. 2..  
 ಯಶ್ಚಾಶಿಷ್ಯಂ ಶಾಸತಿ ಯಶ್ ಚ ಕುಪ್ಯತೇ  
 ಯಶ್ಚಾತಿವೇಲಂ ಭಜತೇ ದ್ವಿಷಂತಂ .  
 ಸ್ತ್ರಿಯಶ್ಚ ಯೋಽರಕ್ಷತಿ ಭದ್ರಮಸ್ತು ತೇ  
 ಯಶ್ಚಾಯಾಚ್ಯಂ ಯಾಚತಿ ಯಶ್ ಚ ಕತ್ಲತೇ .. 3..  
 ಯಶ್ಚಾಭಿಜಾತಃ ಪ್ರಕರೋತ್ಯಕಾರ್ಯಂ  
 ಯಶ್ಚಾಬಲೋ ಬಲಿನಾ ನಿತ್ಯವೈರೀ .  
 ಅಶ್ರದ್ಧಧಾನಾಯ ಚ ಯೋ ಬ್ರವೀತಿ  
 ಯಶ್ಚಾಕಾಮ್ಯಂ ಕಾಮಯತೇ ನರೇಂದ್ರ .. 4..  
 ವಧ್ವಾ ಹಾಸಂ ಶ್ವಶುರೋ ಯಶ್ ಚ ಮನ್ಯತೇ  
 ವಧ್ವಾ ವಸನ್ನುತ ಯೋ ಮಾನಕಾಮಃ .  
 ಪರಕ್ಷೇತ್ರೇ ನಿರ್ವಪತಿ ಯಶ್ಚ ಬೀಜಂ  
 ಸ್ತ್ರಿಯಂ ಚ ಯಃ ಪರಿವದತೇಽತಿವೇಲಂ .. 5..

ಯಶ್ಚೈವ ಲಬ್ಧ್ವಾ ನ ಸ್ಮರಾಮೀತ್ಯುವಾಚ  
ದತ್ತಾ ಚ ಯಃ ಕತ್ಥತಿ ಯಾಚ್ಯಮಾನಃ .  
ಯಶ್ಚಾಸತಃ ಸಾಂತ್ವಮುಪಾಸತೀಹ  
ಏತೇನುಯಾಂತ್ಯನಿಲಂ ಪಾಶಹಸ್ತಾಃ .. 6..  
ಯಸ್ಮಿನ್ಯಥಾ ವರ್ತತೇ ಯೋ ಮನುಷ್ಯಸ್  
ತಸ್ಮಿನ್ಯಥಾ ವರ್ತಿತವ್ಯಂ ಸ ಧರ್ಮಃ .  
ಮಾಯಾಚಾರೋ ಮಾಯಯಾ ವರ್ತಿತವ್ಯಃ  
ಸಾಧ್ವಾಚಾರಃ ಸಾಧುನಾ ಪ್ರತ್ಯುದೇಯಃ .. 7..  
ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರ ಉವಾಚ .  
ಶತಾಯುರುಕ್ತಃ ಪುರುಷಃ ಸರ್ವವೇದೇಷು ವೈ ಯದಾ .  
ನಾಪ್ನೋತ್ಯಥ ಚ ತತ್ಸರ್ವಮಾಯುಃ ಕೇನೇಹ ಹೇತುನಾ .. 8..  
ವಿದುರ ಉವಾಚ .  
ಅತಿವಾದೋಽತಿಮಾನಶ್ಚ ತಥಾತ್ಯಾಗೋ ನರಾಧಿಪಃ .  
ಕ್ರೋಧಶ್ಚಾತಿವಿವಿತ್ನಾ ಚ ಮಿತ್ರದ್ರೋಹಶ್ಚ ತಾನಿ ಷಟ್ .. 9..  
ಏತ ಏವಾಸಯಸ್ತೀಕ್ಷ್ಣಾಃ ಕೃಂತಂತ್ಯಾಯೂಂಷಿ ದೇಹಿನಾಂ .  
ಏತಾನಿ ಮಾನವಾನ್ನ್ವಂತಿ ನ ಮೃತ್ಯುರ್ಭದ್ರಮಸ್ತು ತೇ .. 10..  
ವಿಶ್ವಸ್ತಸ್ಯೈತಿ ಯೋ ದಾರಾನ್ಯಶ್ಚಾಪಿ ಗುರು ತಕ್ತಗಃ .  
ವೃಷಲೀ ಪತಿರ್ದ್ವಿಜೋ ಯಶ್ಚ ಪಾನಪಶ್ಚೈವ ಭಾರತ .. 11..  
ಶರಣಾಗತಹಾ ಚೈವ ಸರ್ವೇ ಬ್ರಹ್ಮಹಣೈಃ ಸಮಾಃ .  
ಏತೈಃ ಸಮೇತ್ಯ ಕರ್ತವ್ಯಂ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತಮಿತಿ ಶ್ರುತಿಃ .. 12..  
ಗೃಹೀ ವದಾನೋಽನಪವಿಧ್ಧ ವಾಕ್ಯಃ  
ಶೇಷಾನ್ ಭೋಕಾಪ್ಯವಿಹಿಂಸಕಶ್ ಚ .  
ನಾನರ್ಥಕೃತ್ಯಕ್ತಕಲಿಃ ಕೃತಜ್ಞಃ  
ಸತ್ಯೋ ಮೃದುಃ ಸ್ವರ್ಗಮುಪೈತಿ ವಿದ್ವಾನ್ .. 13..  
ಸುಲಭಾಃ ಪುರುಷಾ ರಾಜನ್ಯತತಂ ಪ್ರಿಯವಾದಿನಃ .  
ಅಪ್ರಿಯಸ್ಯ ತು ಪಥ್ಯಸ್ಯ ವಕ್ತಾ ಶ್ರೋತಾ ಚ ದುರ್ಲಭಃ .. 14..  
ಯೋ ಹಿ ಧರ್ಮಂ ವ್ಯಪಾಶ್ರಿತ್ಯ ಹಿತ್ವಾ ಭರ್ತುಃ ಪ್ರಿಯಾಪ್ರಿಯೇ .  
ಅಪ್ರಿಯಾಣ್ಯಾಹ ಪಥ್ಯಾನಿ ತೇನ ರಾಜಾ ಸಹಾಯವಾನ್ .. 15..  
ತ್ಯಜೇತ್ಕುಲಾರ್ಥೇ ಪುರುಷಂ ಗ್ರಾಮಸ್ಯಾರ್ಥೇ ಕುಲಂ ತ್ಯಜೇತ್ .  
ಗ್ರಾಮಂ ಜನಪದಸ್ಯಾರ್ಥೇ ಆತ್ಮಾರ್ಥೇ ಪೃಥಿವೀಂ ತ್ಯಜೇತ್ .. 16..  
ಆಪದರ್ಥಂ ಧನಂ ರಕ್ಷೇದ್ದಾರಾನ್ರಕ್ಷೇದ್ಧನೈರಪಿ .  
ಆತ್ಮಾನಂ ಸತತಂ ರಕ್ಷೇದ್ದಾರೈರಪಿ ಧನೈರಪಿ .. 17..



ಉಕ್ತಂ ಮಯಾ ದ್ಯೂತಕಾಲೇಽಪಿ ರಾಜನ್  
 ನೈವಂ ಯುಕ್ತಂ ವಚನಂ ಪ್ರಾತಿಪೀಯ .  
 ತದೌಷಧಂ ಪಥ್ಯಮಿವಾತುರಸ್ಯ  
 ನ ರೋಚತೇ ತವ ವೈಚಿತ್ರ ವೀರ್ಯ .. 18..  
 ಕಾಕೈರಿಮಾಂಶ್ಚಿತ್ರಬರ್ಹಾನ್ಮಯೂರಾನ್  
 ಪರಾಜೈಷ್ಠಾಃ ಪಾಂಡವಾಂಧಾರ್ತರಾಷ್ಟ್ರೈಃ .  
 ಹಿತ್ವಾ ಸಿಂಹಾನೋಷ್ಠ ಕಾನೂಹಮಾನಃ  
 ಪ್ರಾಪ್ತೇ ಕಾಲೇ ಶೋಚಿತಾ ತ್ವಂ ನರೇಂದ್ರ .. 19..  
 ಯಸ್ತಾತ ನ ಕ್ರುಧ್ಯತಿ ಸರ್ವಕಾಲಂ  
 ಭೃತ್ಯಸ್ಯ ಭಕ್ತಸ್ಯ ಹಿತೇ ರತಸ್ಯ .  
 ತಸ್ಮಿನ್ನೈತ್ಯಾ ಭರ್ತರಿ ವಿಶ್ವಸಂತಿ  
 ನ ಚೈನಮಾಪತ್ಸು ಪರಿತ್ಯಜಂತಿ .. 20..  
 ನ ಭೃತ್ಯಾನಾಂ ವೃತ್ತಿ ಸಂರೋಧನೇನ  
 ಬಾಹ್ಯಂ ಜನಂ ಸಂಜಿಘ್ರಕ್ಷೇದಪೂರ್ವಂ .  
 ತ್ಯಜಂತಿ ಹ್ಯೇನಮುಚಿತಾವರುದ್ಧಾಃ  
 ಸ್ನಿಗ್ಧಾ ಹ್ಯಮಾತ್ಯಾಃ ಪರಿಹೀನಭೋಗಾಃ .. 21..  
 ಕೃತ್ಯಾನಿ ಪೂರ್ವಂ ಪರಿಸಂಖ್ಯಾಯ ಸರ್ವಾಣ್ಯಃ  
 ಆಯವ್ಯಯಾವನುರೂಪಾಂ ಚ ವೃತ್ತಿಂ .  
 ಸಂಗೃಹ್ಣೀಯಾದನುರೂಪಾನ್ಸಹಾಯಾನ್  
 ಸಹಾಯಸಾಧ್ಯಾನಿ ಹಿ ದುಷ್ಕರಾಣಿ .. 22..  
 ಅಭಿಪ್ರಾಯಂ ಯೋ ವಿದಿತ್ವಾ ತು ಭರ್ತುಃ  
 ಸರ್ವಾಣಿ ಕಾರ್ಯಾಣಿ ಕರೋತ್ಯತಂದ್ರೀಃ .  
 ವಕ್ತಾ ಹಿತಾನಾಮನುರಕ್ತ ಆರ್ಯಃ  
 ಶಕ್ತಿಜ್ಞ ಆತ್ಮೇವ ಹಿ ಸೋಽನುಕಂಪ್ಯಃ .. 23..  
 ವಾಕ್ಯಂ ತು ಯೋ ನಾದ್ರಿಯತೇಽನುಶಿಷ್ಟಃ  
 ಪ್ರತ್ಯಾಹ ಯಶ್ಚಾಪಿ ನಿಯುಜ್ಯಮಾನಃ .  
 ಪ್ರಜ್ಞಾಭಿಮಾನೀ ಪ್ರತಿಕೂಲವಾದೀ  
 ತ್ಯಾಜ್ಯಃ ಸ ತಾದೃಕ್ಷ್ವ ರಯೈವ ಭೃತ್ಯಃ .. 24..  
 ಅಸ್ತಬ್ಧಮಕ್ಲಿಬಮದೀರ್ಘಸೂತ್ರಂ  
 ಸಾನುಕ್ರೋಶಂ ಶ್ಲಕ್ಷ್ಣ ಮಹಾರ್ಯಮನೈಃ .  
 ಅರೋಗ ಜಾತೀಯಮುದಾರವಾಕ್ಯಂ  
 ದೂತಂ ವದಂತ್ಯಷ್ಟ ಗುಣೋಪಪನ್ನಂ .. 25..

ನ ವಿಶ್ವಾಸಾಜ್ಞಾತು ಪರಸ್ಯ ಗೇಹಂ  
 ಗಚ್ಛೇನ್ನರಶ್ಚೇತಯಾನೋ ವಿಕಾಲೇ .  
 ನ ಚತ್ವರೇ ನಿಶಿ ತಿಷ್ಠೇನ್ನಿಗೂಡೋ  
 ನ ರಾಜನ್ಯಾಂ ಯೋಷಿತಂ ಪ್ರಾರ್ಥಯೇತ .. 26..  
 ನ ನಿಹವಂ ಸತ್ರ ಗತಸ್ಯ ಗಚ್ಛೇತ್  
 ಸಂಸೃಷ್ಟ ಮಂತ್ರಸ್ಯ ಕುಸಂಗತಸ್ಯ .  
 ನ ಚ ಬ್ರೂಯಾನ್ನಾಶ್ವಸಾಮಿ ತ್ವಯೀತಿ  
 ಸ ಕಾರಣಂ ವ್ಯಪದೇಶಂ ತು ಕುರ್ಯಾತ್ .. 27..  
 ಘೃಣೇ ರಾಜಾ ಪುಂಶ್ಚಲೀ ರಾಜಭೃತ್ಯಃ  
 ಪುತ್ರೋ ಭ್ರಾತಾ ವಿಧವಾ ಬಾಲ ಪುತ್ರಾ .  
 ಸೇನಾ ಜೀವೀ ಚೋದ್ಧೃತ ಭಕ್ತ ಏವ  
 ವ್ಯವಹಾರೇ ವೈ ವರ್ಜನೀಯಾಃ ಸ್ಯುರೇತೇ .. 28..  
 ಗುಣಾ ದಶ ಸ್ನಾನಶೀಲಂ ಭಜಂತೇ  
 ಬಲಂ ರೂಪಂ ಸ್ವರವರ್ಣಪ್ರಶುದ್ಧಿಃ .  
 ಸ್ಪರ್ಶಶ್ಚ ಗಂಧಶ್ಚ ವಿಶುದ್ಧತಾ ಚ  
 ಶ್ರೀಃ ಸೌಕುಮಾರ್ಯಂ ಪ್ರವರಾಶ್ಚ ನಾರ್ಯಃ .. 29..  
 ಗುಣಾಶ್ಚ ಷಣ್ಮಿತಭುಕ್ತಂ ಭಜಂತೇ  
 ಆರೋಗ್ಯಮಾಯುಶ್ಚ ಸುಖಂ ಬಲಂ ಚ .  
 ಅನಾವಿಲಂ ಚಾಸ್ಯ ಭವೇದಪತ್ಯಂ  
 ನ ಚೈನಮಾದ್ಯೂನ ಇತಿ ಕ್ಷಿಪಂತಿ .. 30..  
 ಅಕರ್ಮ ಶೀಲಂ ಚ ಮಹಾಶನಂ ಚ  
 ಲೋಕದ್ವಿಷ್ಟಂ ಬಹು ಮಾಯಂ ನೃಶಂಸಂ .  
 ಅದೇಶಕಾಲಜ್ಞಮನಿಷ್ಟ ವೇಷಂ  
 ಏತಾನ್ಮಹೇ ನ ಪ್ರತಿವಾಸಯೇತ .. 31..  
 ಕದರ್ಯಮಾಕ್ರೋಶಕಮಶ್ರುತಂ ಚ  
 ವರಾಕ ಸಂಭೂತಮಮಾನ್ಯ ಮಾನಿನಂ .  
 ನಿಷ್ಕೂರಿಣಂ ಕೃತವೈರಂ ಕೃತಘ್ನಂ  
 ಏತಾನ್ಮೈತಾತೋಽಪಿ ನ ಜಾತು ಯಾಚೇತ್ .. 32..  
 ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತಕರ್ಮಾಣಮತಿಪ್ರವಾದಂ  
 ನಿತ್ಯಾನೃತಂ ಚಾದೃಢ ಭಕ್ತಿಕಂ ಚ .  
 ವಿಕೃಷ್ಟರಾಗಂ ಬಹುಮಾನಿನಂ ಚಾಪ್ಯ  
 ಏತಾನ್ಮ ಸೇವೇತ ನರಾಧಮಾನ್ವಟ್ .. 33..

ಸಹಾಯಬಂಧನಾ ಹ್ಯರ್ಥಾಃ ಸಹಾಯಾಶ್ಚಾರ್ಥಬಂಧನಾಃ .  
 ಅನ್ಯೋನ್ಯಬಂಧನಾವೇತೌ ವಿನಾನ್ಯೋನ್ಯಂ ನ ಸಿದ್ಧತಃ .. 34..  
 ಉತ್ಪಾದ್ಯ ಪುತ್ರಾನನ್ಯಣಾಂಶ್ಚ ಕೃತ್ವಾ  
 ವೃತ್ತಿಂ ಚ ತೇಭ್ಯೋಽನುವಿಧಾಯ ಕಾಂ ಚಿತ್ .  
 ಸ್ಥಾನೇ ಕುಮಾರೀಃ ಪ್ರತಿಪಾದ್ಯ ಸರ್ವಾ  
 ಅರಣ್ಯಸಂಸ್ಥೋ ಮುನಿವದ್ಬುಭೂಷೇತ್ .. 35..  
 ಹಿತಂ ಯತ್ಸರ್ವಭೂತಾನಾಮಾತ್ಮನಶ್ಚ ಸುಖಾವಹಂ .  
 ತತ್ಕುರ್ಯಾದೀಶ್ವರೋ ಹ್ಯೇತನ್ಮೂಲಂ ಧರ್ಮಾರ್ಥಸಿದ್ಧಯೇ .. 36..  
 ಬುದ್ಧಿಃ ಪ್ರಭಾವಸ್ತೇಜಶ್ಚ ಸತ್ತ್ವ ಮುತ್ಥಾನಮೇವ ಚ .  
 ವ್ಯವಸಾಯಶ್ಚ ಯಸ್ಯ ಸ್ಯಾತ್ಸ್ಯಾವೃತ್ತಿ ಭಯಂ ಕುತಃ .. 37..  
 ಪಶ್ಯ ದೋಷಾನ್ಪಾಂಡವೈರ್ವಿಗ್ರಹೇ ತ್ವಂ  
 ಯತ್ರ ವ್ಯಥೇರನ್ನಪಿ ದೇವಾಃ ಸ ಶಕ್ಯಾಃ .  
 ಪುತ್ರೈರ್ವೈರಂ ನಿತ್ಯಮುದ್ವಿಗ್ನವಾಸೋ  
 ಯಶಃ ಪ್ರಣಾಲೋ ದ್ವಿಷತಾಂ ಚ ಹರ್ಷಃ .. 38..  
 ಭೀಷ್ಮಸ್ಯ ಕೋಪಸ್ತವ ಚೇಂದ್ರ ಕಲ್ಪ  
 ದ್ರೋಣಸ್ಯ ರಾಜ್ಜಶ್ಚ ಯುಧಿಷ್ಠಿರಸ್ಯ .  
 ಉತ್ಪಾದಯೇಲ್ಲೋಕಮಿಮಂ ಪ್ರವೃದ್ಧಃ  
 ಶ್ವೇತೋ ಗ್ರಹಸ್ತಿಯಗಿವಾಪತನ್ವೇ .. 39..  
 ತವ ಪುತ್ರಶತಂ ಚೈವ ಕರ್ಣಃ ಪಂಚ ಚ ಪಾಂಡವಾಃ .  
 ಪೃಥಿವೀಮನುಶಾಸೇಯುರಖಿಲಾಂ ಸಾಗರಾಂಬರಾಂ .. 40..  
 ಧಾರ್ತರಾಷ್ಟ್ರಾ ವನಂ ರಾಜನ್ವಾಘ್ರಾಃ ಪಾಂಡುಸುತಾ ಮತಾಃ .  
 ಮಾ ವನಂ ಛಿಂಧಿ ನ ವ್ಯಾಘ್ರಂ ಮಾ ವ್ಯಾಘ್ರಾನ್ನೀನಶೋ ವನಾತ್ .. 41..  
 ನ ಸ್ಯಾದ್ವನಮೃತೇ ವ್ಯಾಘ್ರಾನ್ವಾಘ್ರಾ ನ ಸ್ಯುರ್ಘತೇ ವನಂ .  
 ವನಂ ಹಿ ರಕ್ಷ್ಯತೇ ವ್ಯಾಘ್ರೈರ್ವ್ಯಾಘ್ರಾನ್ವಕ್ಷತಿ ಕಾನನಂ .. 42..  
 ನ ತಥೇಚ್ಛಂತ್ಯಕಲ್ಯಾಣಾಃ ಪರೇಷಾಂ ವೇದಿತುಂ ಗುಣಾನ್ .  
 ಯಥೈಷಾಂ ಜ್ಞಾತುಮಿಚ್ಛಂತಿ ನೈರ್ಗುಣ್ಯಂ ಪಾಪಚೇತಸಃ .. 43..  
 ಅರ್ಥಸಿದ್ಧಿಂ ಪರಾಮಿಚ್ಛಂಧರ್ಮಮೇವಾದಿತಶ್ ಚರೇತ್ .  
 ನ ಹಿ ಧರ್ಮಾದಪೈತ್ಯರ್ಥಃ ಸ್ವರ್ಗಲೋಕಾದಿವಾಮೃತಂ .. 44..  
 ಯಸ್ಯಾತ್ಮಾ ವಿರತಃ ಪಾಪಾತ್ಕಲ್ಯಾಣೇ ಚ ನಿವೇಶಿತಃ .  
 ತೇನ ಸರ್ವಮಿದಂ ಬುದ್ಧಂ ಪ್ರಕೃತಿರ್ವಿಕೃತಿಶ್ಚ ಯಾ .. 45..  
 ಯೋ ಧರ್ಮಮರ್ಥಂ ಕಾಮಂ ಚ ಯಥಾಕಾಲಂ ನಿಷೇವತೇ .  
 ಧರ್ಮಾರ್ಥಕಾಮಸಂಯೋಗಂ ಯೋಽಮುತ್ರೇಹ ಚ ವಿಂದತಿ .. 46..

ಸನ್ನಿಯಚ್ಚತಿ ಯೋ ವೇಗಮುತ್ಥಿತಂ ಕ್ರೋಧಹರ್ಷಯೋಃ .  
 ಸ ಶ್ರಿಯೋ ಭಾಜನಂ ರಾಜನ್ಯಶ್ಚಾಪತ್ಸು ನ ಮುಹ್ಯತಿ .. 47..  
 ಬಲಂ ಪಂಚ ವಿಧಂ ನಿತ್ಯಂ ಪುರುಷಾಣಾಂ ನಿಬೋಧ ಮೇ .  
 ಯತ್ತು ಬಾಹುಬಲಂ ನಾಮ ಕನಿಷ್ಠಂ ಬಲಮುಚ್ಯತೇ .. 48..  
 ಅಮಾತ್ಯಲಾಭೋ ಭದ್ರಂ ತೇ ದ್ವಿತೀಯಂ ಬಲಮುಚ್ಯತೇ .  
 ಧನಲಾಭಸ್ತೃತೀಯಂ ತು ಬಲಮಾಹುರ್ಜಿಗೀಷವಃ .. 49..  
 ಯತ್ತ್ವಸ್ಯ ಸಹಜಂ ರಾಜನ್ವಿತ್ಯಪೈತಾಮಹಂ ಬಲಂ .  
 ಅಭಿಜಾತ ಬಲಂ ನಾಮ ತಚ್ಚತುರ್ಥಂ ಬಲಂ ಸ್ಮೃತಂ .. 50..  
 ಯೇನ ತ್ವೇತಾನಿ ಸರ್ವಾಣಿ ಸಂಗೃಹೀತಾನಿ ಭಾರತ .  
 ಯದ್ಬಲಾನಾಂ ಬಲಂ ಶ್ರೇಷ್ಠಂ ತತ್ಪ್ರಜ್ಞಾ ಬಲಮುಚ್ಯತೇ .. 51..  
 ಮಹತೇ ಯೋಃಪಕಾರಾಯ ನರಸ್ಯ ಪ್ರಭವೇನ್ನರಃ .  
 ತೇನ ವೈರಂ ಸಮಾಸಜ್ಯ ದೂರಸ್ಥೋಽಸ್ಮೀತಿ ನಾಶ್ವಸೇತ್ .. 52..  
 ಸ್ತ್ರೀಷು ರಾಜಸು ಸರ್ವೇಷು ಸ್ವಾಧ್ಯಾಯೇ ಶತ್ರುಸೇವಿಷು .  
 ಭೋಗೇ ಚಾಯುಷಿ ವಿಶ್ವಾಸಂ ಕಃ ಪ್ರಾಜ್ಞಃ ಕರ್ತುಮರ್ಹತಿ .. 53..  
 ಪ್ರಜ್ಞಾ ಶರೇಣಾಭಿಹತಸ್ಯ ಜಂತೋಶ್  
 ಚಿಕಿತ್ಸಕಾಃ ಸಂತಿ ನ ಚೌಷಧಾನಿ .  
 ನ ಹೋಮಮಂತ್ರಾ ನ ಚ ಮಂಗಲಾನಿ  
 ನಾಧರ್ವಣಾ ನಾಪ್ಯಗದಾಃ ಸುಸಿದ್ಧಾಃ .. 54..  
 ಸರ್ಪಶ್ಚಾಗ್ನಿಶ್ಚ ಸಿಂಹಶ್ಚ ಕುಲಪುತ್ರಶ್ಚ ಭಾರತ .  
 ನಾವಜ್ಜೀಯಾ ಮನುಷ್ಯೇಣ ಸರ್ವೇ ತೇ ಹ್ಯತೀತೇಜಸಃ .. 55..  
 ಅಗ್ನಿಸ್ತೇಜೋ ಮಹಲ್ಲೋಕೇ ಗೂಢಸ್ತಿಷ್ಠತಿ ದಾರುಷು .  
 ನ ಚೋಪಯುಂಕ್ತೇ ತದ್ದಾರು ಯಾವನ್ನೋ ದೀಪ್ಯತೇ ಪರೈಃ .. 56..  
 ಸ ಏವ ಖಲು ದಾರುಭ್ಯೋ ಯದಾ ನಿರ್ಮಥ್ಯ ದೀಪ್ಯತೇ .  
 ತದಾ ತಚ್ಚ ವನಂ ಚಾನ್ಯನ್ನಿರ್ದಹತ್ಯಾಶು ತೇಜಸಾ .. 57..  
 ಏವಮೇವ ಕುಲೇ ಜಾತಾಃ ಪಾವಕೋಪಮ ತೇಜಸಃ .  
 ಕ್ಷಮಾವಂತೋ ನಿರಾಕಾರಾಃ ಕಾಷ್ಠೇಽಗ್ನಿರಿವ ಶೇರತೇ .. 58..  
 ಲತಾ ಧರ್ಮಾ ತ್ವಂ ಸಪುತ್ರಃ ಶಾಲಾಃ ಪಾಂಡುಸುತಾ ಮತಾಃ .  
 ನ ಲತಾ ವರ್ಧತೇ ಜಾತು ಮಹಾದ್ರುಮಮನಾಶ್ರಿತಾ .. 59..  
 ವನಂ ರಾಜಂಸ್ತ್ವಂ ಸಪುತ್ರೋಽಮ್ಪಿಕೇಯ  
 ಸಿಂಹಾನ್ವನೇ ಪಾಂಡವಾಂಸ್ತಾತ ವಿಧ್ಧಿ .  
 ಸಿಂಹೈರ್ವಿಹೀನಂ ಹಿ ವನಂ ವಿನಶ್ಯೇತ್  
 ಸಿಂಹಾ ವಿನಶ್ಯೇಯುರ್ಋತೇ ವನೇನ .. 60..

.. ಇತಿ ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತೇ ಉದ್ಯೋಗಪರ್ವಣಿ ಪ್ರಜಾಗರಪರ್ವಣಿ  
ವಿದುರವಾಕ್ಯೇ ಸಪ್ತತ್ರಿಸೋಧ್ಯಾಯಃ .. 37..

ಅಧ್ಯಾಯಃ 38

ವಿದುರ ಉವಾಚ .

ಊರ್ಧ್ವಂ ಪ್ರಾಣಾ ಹ್ಯುತ್ಯಾಮಂತಿ ಯೂನಃ ಸ್ಥವಿರ ಆಯತಿ .

ಪ್ರತ್ಯುತ್ಥಾನಾಭಿವಾದಾಭ್ಯಾಂ ಪುನಸ್ತಾನ್ವತಿಪದ್ಯತೇ .. 1..

ಪೀಠಂ ದತ್ತಾ ಸಾಧವೇಽಭ್ಯಾಗತಾಯ

ಆನೀಯಾಪಃ ಪರಿನಿರ್ಣಿಜ್ಯ ಪಾದೌ .

ಸುಖಂ ಪೃಷ್ಟ್ವಾ ಪ್ರತಿವೇದ್ಯಾತ್ಮ ಸಂಸ್ಥಂ

ತತೋ ದದ್ಯಾದನ್ನಮವೇಕ್ಷ್ಯ ಧೀರಃ .. 2..

ಯಸ್ಯೋದಕಂ ಮಧುಪರ್ಕಂ ಚ ಗಾಂ ಚ

ನ ಮಂತ್ರವಿತ್ಪ್ರತಿಗೃಹ್ಣಾತಿ ಗೇಹೇ .

ಲೋಭಾದ್ಭಯಾದರ್ಥಕಾರ್ಪಣ್ಯತೋ ವಾ

ತಸ್ಯಾನರ್ಥಂ ಜೀವಿತಮಾಹುರಾಯಾಃ .. 3..

ಚಿಕಿತ್ಸಕಃ ಶಕ್ಯ ಕರ್ತಾವಕೀರ್ಣೀ

ಸ್ತೇನಃ ಕ್ರೂರೋ ಮದ್ಯಪೋ ಭ್ರೂಣಹಾ ಚ .

ಸೇನಾಜೀವೀ ಶ್ರುತಿವಿಕ್ರಾಯಕಶ್ ಚ

ಭೃಶಂ ಪ್ರಿಯೋಽಪ್ಯತಿಥಿನೋದಕಾರ್ಹಃ .. 4..

ಅವಿಕ್ರೇಯಂ ಲವಣಂ ಪಕ್ವಮನ್ನಂ ದಧಿ

ಕ್ಷೀರಂ ಮಧು ತೈಲಂ ಘೃತಂ ಚ .

ತಿಲಾ ಮಾಂಸಂ ಮೂಲಫಲಾನಿ ಶಾಕಂ

ರಕ್ತಂ ವಾಸಃ ಸರ್ವಗಂಧಾ ಗುಡಶ್ ಚ .. 5..

ಅರೋಷಣೋ ಯಃ ಸಮಲೋಷ್ಟ ಕಾಂಚನಃ

ಪ್ರಹೀಣ ಶೋಕೋ ಗತಸಂಧಿ ವಿಗ್ರಹಃ .

ನಿಂದಾ ಪ್ರಶಂಸೋಪರತಃ ಪ್ರಿಯಾಪ್ರಿಯೇ

ಚರನ್ನದಾಸೀನವದೇಷ ಭಿಕ್ಷುಕಃ .. 6..

ನೀವಾರ ಮೂಲೇಂಗುದ ಶಾಕವೃತ್ತಿಃ

ಸುಸಂಯತಾತ್ಮಾಗ್ನಿಕಾರ್ಯೇಷ್ಟಚೋದ್ಯಃ .

ವನೇ ವಸನ್ನತಿಥಿಷ್ಟಪ್ರಮತ್ತೋ

ಧುರಂಧರಃ ಪುಣ್ಯಕೃದೇಷ ತಾಪಸಃ .. 7..

ಅಪಕೃತ್ವಾ ಬುದ್ಧಿಮತೋ ದೂರಸ್ಥೋಽಸ್ಮೀತಿ ನಾಶ್ವಸೇತ್ .  
 ದೀರ್ಘೌ ಬುದ್ಧಿಮತೋ ಬಾಹೂ ಯಾಭ್ಯಾಂ ಹಿಂಸತಿ ಹಿಂಸಿತಃ .. 8..  
 ನ ವಿಶ್ವಸೇದವಿಶ್ವಸ್ತೇ ವಿಶ್ವಸ್ತೇ ನಾತಿವಿಶ್ವಸೇತ್ .  
 ವಿಶ್ವಾಸಾದ್ಭಯಮುತ್ಪನ್ನಂ ಮೂಲಾನ್ಯಪಿ ನಿಕೃಂತತಿ .. 9..  
 ಅನೀಷ್ಟುರ್ಗುಪ್ತದಾರಃ ಸ್ಯಾತ್ಸಂವಿಭಾಗೀ ಪ್ರಿಯಂವದಃ .  
 ಶ್ಲಕ್ಷ್ಣೋ ಮಧುರವಾಕ್ಶ್ಚಿಣಾಂ ನ ಚಾಸಾಂ ವಶಗೋ ಭವೇತ್ .. 10..  
 ಪೂಜನೀಯಾ ಮಹಾಭಾಗಾಃ ಪುಣ್ಯಾಶ್ಚ ಗೃಹದೀಪ್ತಯಃ .  
 ಸ್ತ್ರಿಯಃ ಶ್ರಿಯೋ ಗೃಹಸ್ಯೋಕ್ತಾಸ್ತಸ್ಮಾದ್ರಕ್ಷ್ಯಾ ವಿಶೇಷತಃ .. 11..  
 ಪಿತುರಂತಃಪುರಂ ದದ್ಯಾನ್ಮಾತುರ್ದದ್ಯಾನ್ಮಹಾನಸಂ .  
 ಗೋಷು ಚಾತ್ಮನಮಂ ದದ್ಯಾತ್ಸ್ವಯಮೇವ ಕೃಷಿಂ ವ್ರಜೇತ್ .  
 ಭೃತ್ಯೈರ್ವಣಿಷ್ಯಾಚಾರಂ ಚ ಪುತ್ರೈಃ ಸೇವೇತ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾನ್ .. 12..  
 ಅದ್ಭೋಽಗ್ನಿಬ್ರಹ್ಮತಃ ಕ್ಷತ್ರಮಶ್ಮನೋ ಲೋಹಮುತ್ಥಿತಂ .  
 ತೇಷಾಂ ಸರ್ವತ್ರಗಂ ತೇಜಃ ಸ್ವಾಸು ಯೋನಿಷು ಶಾಮ್ಯತಿ .. 13..  
 ನಿತ್ಯಂ ಸಂತಃ ಕುಲೇ ಜಾತಾಃ ಪಾವಕೋಪಮ ತೇಜಸಃ .  
 ಕ್ಷಮಾವಂತೋ ನಿರಾಕಾರಾಃ ಕಾಷ್ಠೇಽಗ್ನಿರಿವ ಶೇರತೇ .. 14..  
 ಯಸ್ಯ ಮಂತ್ರಂ ನ ಜಾನಂತಿ ಬಾಹ್ಯಾಶ್ಚಾಭ್ಯಂತರಾಶ್ ಚ ಯೇ .  
 ಸ ರಾಜಾ ಸರ್ವತಶ್ಚಕ್ಷುಶ್ಚಿರಮೈಶ್ವರ್ಯಮಶ್ನುತೇ .. 15..  
 ಕರಿಷ್ಯನ್ನ ಪ್ರಭಾಷೇತ ಕೃತಾನ್ಯೇವ ಚ ದರ್ಶಯೇತ್ .  
 ಧರ್ಮಕಾರ್ಮಾರ್ಥ ಕಾರ್ಯಾಣಿ ತಥಾ ಮಂತ್ರೋ ನ ಭಿದ್ಯತೇ .. 16..  
 ಗಿರಿಪೃಷ್ಠಮುಪಾರುಹ್ಯ ಪ್ರಾಸಾದಂ ವಾ ರಹೋಗತಃ .  
 ಅರಣ್ಯೇ ನಿಃಶಲಾಕೇ ವಾ ತತ್ರ ಮಂತ್ರೋ ವಿಧೀಯತೇ .. 17..  
 ನಾಸುಹೃತ್ಪರಮಂ ಮಂತ್ರಂ ಭಾರತಾರ್ಹತಿ ವೇದಿತುಂ .  
 ಅಪಂಡಿತೋ ವಾಪಿ ಸುಹೃತ್ಪಂಡಿತೋ ವಾಪ್ಯನಾತ್ಮವಾನ್ .  
 ಅಮಾತ್ಯೇ ಹೃಥಲಿಪ್ಪಾ ಚ ಮಂತ್ರರಕ್ಷಣಮೇವ ಚ .. 18..  
 ಕೃತಾನಿ ಸರ್ವಕಾರ್ಯಾಣಿ ಯಸ್ಯ ವಾ ಪಾರ್ಷದಾ ವಿದುಃ .  
 ಗೂಢಮಂತ್ರಸ್ಯ ನೃಪತೇಸ್ತಸ್ಯ ಸಿದ್ಧಿರಸಂಶಯಂ .. 19..  
 ಅಪ್ರಶಸ್ತಾನಿ ಕರ್ಮಾಣಿ ಯೋ ಮೋಹಾದನುತಿಷ್ಠತಿ .  
 ಸ ತೇಷಾಂ ವಿಪರಿಭ್ರಂಶೇ ಭ್ರಶ್ಯತೇ ಜೀವಿತಾದಪಿ .. 20..  
 ಕರ್ಮಣಾಂ ತು ಪ್ರಶಸ್ತಾನಾಮನುಷ್ಠಾನಂ ಸುಖಾವಹಂ .  
 ತೇಷಾಮೇವಾನನುಷ್ಠಾನಂ ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪಕರಂ ಮಹತ್ .. 21..  
 ಸ್ಥಾನವೃದ್ಧ ಕ್ಷಯಜ್ಞಸ್ಯ ಷಾಡ್ಗುಣ್ಯ ವಿದಿತಾತ್ಮನಃ .  
 ಅನವಜ್ಞಾತ ಶೀಲಸ್ಯ ಸ್ವಾಧೀನಾ ಪೃಥಿವೀ ನೃಪ .. 22..

ಅಮೋಘಕ್ರೋಧಹರ್ಷಸ್ಯ ಸ್ವಯಂ ಕೃತ್ಯಾನ್ವವೇಕ್ಷಿಣಃ .  
 ಆತ್ಮಪ್ರತ್ಯಯ ಕೋಶಸ್ಯ ವಸುಧೇಯಂ ವಸುಂಧರಾ .. 23..  
 ನಾಮಮಾತ್ರೇಣ ತುಷ್ಯೇತ ಭತ್ತೇಣ ಚ ಮಹೀಪತಿಃ .  
 ಭೃತ್ಯೇಭ್ಯೋ ವಿಸೃಜೇದರ್ಥಾನ್ನೈಕಃ ಸರ್ವಹರೋ ಭವೇತ್ .. 24..  
 ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಂ ವೇದ ಭರ್ತಾ ವೇದ ಸ್ತ್ರಿಯಂ ತಥಾ .  
 ಅಮಾತ್ಯಂ ನೃಪತಿವೇದ ರಾಜಾ ರಾಜಾನಮೇವ ಚ .. 25..  
 ನ ಶತ್ರುರಂಕಮಾಪನ್ನೋ ಮೋಕ್ಷವ್ಯೋ ವಧ್ಯತಾಂ ಗತಃ .  
 ಅಹತಾದ್ಧಿ ಭಯಂ ತಸ್ಮಾಜ್ಜಾಯತೇ ನಚಿರಾದಿವ .. 26..  
 ದೈವತೇಷು ಚ ಯತ್ತೇನ ರಾಜಸು ಬ್ರಾಹ್ಮಣೇಷು ಚ .  
 ನಿಯಂತವ್ಯಃ ಸದಾ ಕ್ರೋಧೋ ವೃದ್ಧಬಾಲಾತುರೇಷು ಚ .. 27..  
 ನಿರರ್ಥಂ ಕಲಹಂ ಪ್ರಾಜ್ಞೋ ವರ್ಜಯೇನ್ಮೂಢ ಸೇವಿತಂ .  
 ಕೀರ್ತಿಂ ಚ ಲಭತೇ ಲೋಕೇ ನ ಚಾನರ್ಥೇನ ಯುಜ್ಯತೇ .. 28..  
 ಪ್ರಸಾದೋ ನಿಷ್ಕಲೋ ಯಸ್ಯ ಕ್ರೋಧಶ್ಚಾಪಿ ನಿರರ್ಥಕಃ .  
 ನ ತಂ ಭರ್ತಾರಮಿಚ್ಛಂತಿ ಷಂಢಂ ಪತಿಮಿವ ಸ್ತ್ರಿಯಃ .. 29..  
 ನ ಬುದ್ಧಿಧನಲಾಭಾಯ ನ ಜಾಡ್ಯಮಸಮೃದ್ಧಯೇ .  
 ಲೋಕಪರ್ಯಾಯ ವೃತ್ತಾಂತಂ ಪ್ರಾಜ್ಞೋ ಜಾನಾತಿ ನೇತರಃ .. 30..  
 ವಿದ್ಯಾ ಶೀಲವಯೋವೃದ್ಧಾನ್ಬುದ್ಧಿವೃದ್ಧಾಂಶ್ಚ ಭಾರತ .  
 ಧನಾಭಿಜನ ವೃದ್ಧಾಂಶ್ಚ ನಿತ್ಯಂ ಮೂಢೋಽವಮನ್ಯತೇ .. 31..  
 ಅನಾರ್ಯ ವೃತ್ತಮಪ್ರಾಜ್ಞಮಸೂಯಕಮಧಾರ್ಮಿಕಂ .  
 ಅನರ್ಥಃ ಕ್ಷಿಪ್ರಮಾಯಾಂತಿ ವಾಗ್ಗುಷ್ಟಂ ಕ್ರೋಧನಂ ತಥಾ .. 32..  
 ಅವಿಸಂವಾದನಂ ದಾನಂ ಸಮಯಸ್ಯಾವ್ಯತಿಕ್ರಮಃ .  
 ಆವರ್ತಯಂತಿ ಭೂತಾನಿ ಸಮ್ಯಕ್ಪಣಿಹಿತಾ ಚ ವಾಕ್ .. 33..  
 ಅವಿಸಂವಾದಕೋ ದಕ್ಷಃ ಕೃತಜ್ಞೋ ಮತಿಮಾನ್ಯಜುಃ .  
 ಅಪಿ ಸಂಕ್ಷೇಣ ಕೋಶೋಽಪಿ ಲಭತೇ ಪರಿವಾರಣಂ .. 34..  
 ಧೃತಿಃ ಶಮೋ ದಮಃ ಶೌಚಂ ಕಾರುಣ್ಯಂ ವಾಗನಿಷ್ಠುರಾ .  
 ಮಿತ್ರಾಣಾಂ ಚಾನಭಿದ್ರೋಹಃ ಸತ್ಯತಾಃ ಸಮಿಧಃ ಶ್ರಿಯಃ .. 35..  
 ಅಸಂವಿಭಾಗೀ ದುಷ್ಟಾತ್ಮಾ ಕೃತಘ್ನೋ ನಿರಪತ್ರಪಃ .  
 ತಾದೃಜ್ಜರಾಧಮೋ ಲೋಕೇ ವರ್ಜನೀಯೋ ನರಾಧಿಪ .. 36..  
 ನ ಸ ರಾತ್ರೌ ಸುಖಂ ಶೇತೇ ಸ ಸರ್ಪ ಇವ ವೇಶ್ಮನಿ .  
 ಯಃ ಕೋಪಯತಿ ನಿರ್ದೋಷಂ ಸ ದೋಷೋಽಭ್ಯಂತರಂ ಜನಂ .. 37..  
 ಯೇಷು ದುಷ್ಟೇಷು ದೋಷಃ ಸ್ಯಾದ್ಯೋಗಕ್ಷೇಮಸ್ಯ ಭಾರತ .  
 ಸದಾ ಪ್ರಸಾದನಂ ತೇಷಾಂ ದೇವತಾನಾಮಿವಾಚರೇತ್ .. 38..

ಯೇಽರ್ಥಾಃ ಸ್ತ್ರೀಷು ಸಮಾಸಕ್ತಾಃ ಪ್ರಥಮೋತ್ಪತ್ತಿತೇಷು ಚ .  
ಯೇ ಚಾನಾರ್ಯ ಸಮಾಸಕ್ತಾಃ ಸರ್ವೇ ತೇ ಸಂಶಯಂ ಗತಾಃ .. 39..  
ಯತ್ರ ಸ್ತ್ರೀ ಯತ್ರ ಕಿತವೋ ಯತ್ರ ಬಾಲೋಽನುಶಾಸ್ತಿ ಚ .  
ಮಜ್ಜಂತಿ ತೇವಶಾ ದೇಶಾ ನದ್ಯಾಮಶ್ಮಪ್ಲವಾ ಇವ .. 40..  
ಪ್ರಯೋಜನೇಷು ಯೇ ಸಕ್ತಾ ನ ವಿಶೇಷೇಷು ಭಾರತ .  
ತಾನಹಂ ಪಂಡಿತಾನ್ಮನ್ಯೇ ವಿಶೇಷಾ ಹಿ ಪ್ರಸಂಗಿನಃ .. 41..  
ಯಂ ಪ್ರಶಂಸಂತಿ ಕಿತವಾ ಯಂ ಪ್ರಶಂಸಂತಿ ಚಾರಣಾಃ .  
ಯಂ ಪ್ರಶಂಸಂತಿ ಬಂಧಕೋ ನ ಸ ಜೀವತಿ ಮಾನವಃ .. 42..  
ಹಿತ್ವಾ ತಾನ್ವರಮೇಷ್ಟ್ವಾಸಾನ್ಪಾಂಡವಾನಮಿತೌಜಸಃ .  
ಆಹಿತಂ ಭಾರತೈಶ್ಚರ್ವಯಂ ತ್ವಯಾ ದುರ್ಯೋಧನೇ ಮಹತ್ .. 43..  
ತಂ ದ್ರಕ್ಷ್ಯಸಿ ಪರಿಭ್ರಷ್ಟಂ ತಸ್ಮಾತ್ತ್ವಂ ನಚಿರಾದಿವ .  
ಐಶ್ವರ್ಯಮದಸಮ್ಕೂಢಂ ಬಲಿಂ ಲೋಕತ್ರಯಾದಿವ .. 44..  
.. ಇತಿ ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತೇ ಉದ್ಯೋಗಪರ್ವಣಿ ಪ್ರಜಾಗರಪರ್ವಣಿ  
ವಿದುರವಾಕ್ಯೇ ಅಷ್ಟತ್ರಿಂಶೋಽಧ್ಯಾಯಃ .. 38..

### ಅಧ್ಯಾಯಃ 39

ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರ ಉವಾಚ .  
ಅನೀಶ್ವರೋಽಯಂ ಪುರುಷೋ ಭವಾಭವೇ  
ಸೂತ್ರಪ್ರೋತಾ ದಾರುಮಯೀವ ಯೋಷಾ .  
ಧಾತ್ರಾ ಹಿ ದಿಷ್ಟಸ್ಯ ವಶೇ ಕಿಲಾಯಂ  
ತಸ್ಮಾದ್ವದ ತ್ವಂ ಶ್ರವಣೇ ಘೃತೋಽಹಂ .. 1..  
ವಿದುರ ಉವಾಚ .  
ಅಪ್ರಾಪ್ತಕಾಲಂ ವಚನಂ ಬೃಹಸ್ಪತಿರಪಿ ಬ್ರುವನ್ .  
ಲಭತೇ ಬುದ್ಧ್ಯವಜ್ಞಾನಮವಮಾನಂ ಚ ಭಾರತ .. 2..  
ಪ್ರಿಯೋ ಭವತಿ ದಾನೇನ ಪ್ರಿಯವಾದೇನ ಚಾಪರಃ .  
ಮಂತ್ರಂ ಮೂಲಬಲೇನಾನ್ಯೋ ಯಃ ಪ್ರಿಯಃ ಪ್ರಿಯ ಏವ ಸಃ .. 3..  
ದ್ವೇಷ್ಯೋ ನ ಸಾಧುಭವತಿ ನ ಮೇಧಾವೀ ನ ಪಂಡಿತಃ .  
ಪ್ರಿಯೇ ಶುಭಾನಿ ಕರ್ಮಾಣಿ ದ್ವೇಷ್ಯೇ ಪಾಪಾನಿ ಭಾರತ .. 4..  
ನ ಸ ಕ್ಷಯೋ ಮಹಾರಾಜ ಯಃ ಕ್ಷಯೋ ವೃದ್ಧಿಮಾವಹೇತ್ .  
ಕ್ಷಯಃ ಸ ತ್ವಿಹ ಮಂತವ್ಯೋ ಯಂ ಲಬ್ಧ್ವಾ ಬಹು ನಾಶಯೇತ್ .. 5..  
ಸಮೃದ್ಧಾ ಗುಣತಃ ಕೇ ಚಿದ್ಭವಂತಿ ಧನತೋಽಪರೇ .



ಧನವೃದ್ಧಾನ್ಗುಣೈರ್ಹೀನಾಂಧೃತರಾಷ್ಟ್ರ ವಿವರ್ಜಯೇತ್ .. 6..  
 ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರ ಉವಾಚ .  
 ಸರ್ವಂ ತ್ವಮಾಯತೀ ಯುಕ್ತಂ ಭಾಷಸೇ ಪ್ರಾಜ್ಞಸಮ್ಮತಂ .  
 ನ ಚೋತ್ಸಹೇ ಸುತಂ ತ್ಯಕ್ತುಂ ಯತೋ ಧರ್ಮಸ್ತತೋ ಜಯಃ .. 7..  
 ವಿದುರ ಉವಾಚ .  
 ಸ್ವಭಾವಗುಣಸಂಪನ್ನೋ ನ ಜಾತು ವಿನಯಾನ್ವಿತಃ .  
 ಸುಸೂಕ್ಷ್ಮಮಪಿ ಭೂತಾನಾಮುಪಮರ್ದಂ ಪ್ರಯೋಕ್ಷ್ಯತೇ .. 8..  
 ಪರಾಪವಾದ ನಿರತಾಃ ಪರದುಃಖೋದಯೇಷು ಚ .  
 ಪರಸ್ಪರವಿರೋಧೇ ಚ ಯತಂತೇ ಸತತೋಧಿತಾಃ .. 9..  
 ಸ ದೋಷಂ ದರ್ಶನಂ ಯೇಷಾಂ ಸಂವಾಸೇ ಸುಮಹದ್ಭಯಂ .  
 ಅರ್ಥಾದಾನೇ ಮಹಾಂದೋಷಃ ಪ್ರದಾನೇ ಚ ಮಹದ್ಭಯಂ .. 10..  
 ಯೇ ಪಾಪಾ ಇತಿ ವಿಖ್ಯಾತಾಃ ಸಂವಾಸೇ ಪರಿಗರ್ಹಿತಾಃ .  
 ಯುಕ್ತಾಶ್ಚಾನ್ಯೈರ್ಮಹಾದೋಷೈರ್ಯೇ ನರಾಸ್ತಾನ್ವಿವರ್ಜಯೇತ್ .. 11..  
 ನಿವರ್ತಮಾನೇ ಸೌಹಾರ್ದೇ ಪ್ರೀತಿನೀಚೇ ಪ್ರಣಶ್ಯತಿ .  
 ಯಾ ಚೈವ ಫಲನಿರ್ವೃತ್ತಿಃ ಸೌಹೃದೇ ಚೈವ ಯತ್ನುಖಂ .. 12..  
 ಯತತೇ ಚಾಪವಾದಾಯ ಯತ್ನಮಾರಭತೇ ಕ್ಷಯೇ .  
 ಅಲ್ಪೇಽಪ್ಯಪಕೃತೇ ಮೋಹಾನ್ ಶಾಂತಿಮುಪಗಚ್ಛತಿ .. 13..  
 ತಾದೃಶೈಃ ಸಂಗತಂ ನೀಚೈರ್ನೃಶಂಸೈರಕೃತಾತ್ಮಭಿಃ .  
 ನಿಶಾಮ್ಯ ನಿಪುಣಂ ಬುದ್ಧ್ಯಾ ವಿದ್ವಾಂದೂರಾದ್ವಿವರ್ಜಯೇತ್ .. 14..  
 ಯೋ ಜ್ಞಾತಿಮನುಗೃಹ್ಣಾತಿ ದರಿದ್ರಂ ದೀನಮಾತುರಂ .  
 ಸಪುತ್ರಪಶುಭಿರ್ವೃದ್ಧಿಂ ಯಶಶ್ಚಾವ್ಯಯಮಶ್ನುತೇ .. 15..  
 ಜ್ಞಾತಯೋ ವರ್ಧನೀಯಾಸ್ತೈರ್ಯ ಇಚ್ಛಂತ್ಯಾತ್ಮನಃ ಶುಭಂ .  
 ಕುಲವೃದ್ಧಿಂ ಚ ರಾಜೇಂದ್ರ ತಸ್ಮಾತ್ಸಾಧು ಸಮಾಚರ .. 16..  
 ಶ್ರೇಯಸಾ ಯೋಕ್ಷ್ಯಸೇ ರಾಜನ್ಯುರ್ವಾಣೋ ಜ್ಞಾತಿಸತ್ತ್ವಿಯಾಂ .  
 ವಿಗುಣಾ ಹ್ಯಪಿ ಸಂರಕ್ಷ್ಯಾ ಜ್ಞಾತಯೋ ಭರತರ್ಷಭ .. 17..  
 ಕಿಂ ಪುನರ್ಗುಣವಂತಸ್ತೇ ತ್ವತ್ಪ್ರಸಾದಾಭಿಕಾಂಕ್ಷಿಣಃ .  
 ಪ್ರಸಾದಂ ಕುರು ದೀನಾನಾಂ ಪಾಂಡವಾನಾಂ ವಿಶಾಂ ಪತೇ .. 18..  
 ದೀಯಂತಾಂ ಗ್ರಾಮಕಾಃ ಕೇ ಚಿತ್ತೇಷಾಂ ವೃತ್ತ್ಯರ್ಥಮೀಶ್ವರ .  
 ಏವಂ ಲೋಕೇ ಯಶಃಪ್ರಾಪ್ತೋ ಭವಿಷ್ಯತ್ಸಿ ನರಾಧಿಪ .. 19..  
 ವೃದ್ಧೇನ ಹಿ ತ್ವಯಾ ಕಾರ್ಯಂ ಪುತ್ರಾಣಾಂ ತಾತ ರಕ್ಷಣಂ .  
 ಮಯಾ ಚಾಪಿ ಹಿತಂ ವಾಚ್ಯಂ ವಿದ್ಧಿ ಮಾಂ ತ್ವದ್ಧಿತ್ಯೇಷಿಣಂ .. 20..

ಜ್ಞಾತಿಭಿರ್ವಿಗ್ರಹಸ್ತಾತ ನ ಕರ್ತವ್ಯೋ ಭವಾರ್ಥಿನಾ .  
 ಸುಖಾನಿ ಸಹ ಭೋಜ್ಯಾನಿ ಜ್ಞಾತಿಭಿರ್ಭರತರ್ಷಭ .. 21..  
 ಸಂಭೋಜನಂ ಸಂಕಥನಂ ಸಂಪ್ರೀತಿಶ್ ಚ ಪರಸ್ವರಂ .  
 ಜ್ಞಾತಿಭಿಃ ಸಹ ಕಾರ್ಯಾಣಿ ನ ವಿರೋಧಃ ಕಥಂ ಚನ .. 22..  
 ಜ್ಞಾತಯಸ್ತಾರಯಂತೀಹ ಜ್ಞಾತಯೋ ಮಜ್ಜಯಂತಿ ಚ .  
 ಸುವೃತ್ತಾಸ್ತಾರಯಂತೀಹ ದುವೃತ್ತಾ ಮಜ್ಜಯಂತಿ ಚ .. 23..  
 ಸುವೃತ್ತೋ ಭವ ರಾಜೇಂದ್ರ ಪಾಂಡವಾನ್ಪ್ರತಿ ಮಾನದ .  
 ಅಧರ್ಷಣೀಯಃ ಶತ್ರುಣಾಂ ತೈರ್ವೃತಸ್ತ್ವಂ ಭವಿಷ್ಯಸಿ .. 24..  
 ಶ್ರೀಮಂತಂ ಜ್ಞಾತಿಮಾಸಾದ್ಯ ಯೋ ಜ್ಞಾತಿರವಸೀದತಿ .  
 ದಿಗ್ಗಹಸ್ತಂ ಮೃಗ ಇವ ಸ ಏನಸ್ತಸ್ಯ ವಿಂದತಿ .. 25..  
 ಪಶ್ಚಾದಪಿ ನರಶ್ರೇಷ್ಠ ತವ ತಾಪೋ ಭವಿಷ್ಯತಿ .  
 ತಾನ್ವಾ ಹತಾನ್ಸುತಾನ್ವಾಪಿ ಶ್ರುತ್ವಾ ತದನುಚಿಂತಯ .. 26..  
 ಯೇನ ಖಟ್ವಾಂ ಸಮಾರೂಢಃ ಪರಿತಪ್ಯೇತ ಕರ್ಮಣಾ .  
 ಆದಾವೇವ ನ ತತ್ಕುರ್ಯಾದಧ್ರುವೇ ಜೀವಿತೇ ಸತಿ .. 27..  
 ನ ಕಶ್ಚಿನ್ನಾಪನಯತೇ ಪುಮಾನನ್ಯತ್ರ ಭಾರ್ಗವಾತ್ .  
 ಶೇಷಸಂಪ್ರತಿಪತ್ತಿಸ್ತು ಬುದ್ಧಿಮತ್ಸೇವ ತಿಷ್ಠತಿ .. 28..  
 ದುರ್ಯೋಧನೇನ ಯದ್ಯೇತತ್ಪಾಪಂ ತೇಷು ಪುರಾ ಕೃತಂ .  
 ತ್ವಯಾ ತತ್ಕುಲವೃದ್ಧೇನ ಪ್ರತ್ಯಾನೇಯಂ ನರೇಶ್ವರ .. 29..  
 ತಾಂಸ್ತ್ವಂ ಪದೇ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪ್ಯ ಲೋಕೇ ವಿಗತಕಲ್ಮಷಃ .  
 ಭವಿಷ್ಯಸಿ ನರಶ್ರೇಷ್ಠ ಪೂಜನೀಯೋ ಮನೀಷಿಣಾಂ .. 30..  
 ಸುವ್ಯಾಹೃತಾನಿ ಧೀರಾಣಾಂ ಫಲತಃ ಪ್ರವಿಚಿಂತ್ಯ ಯಃ .  
 ಅಧ್ಯವಸ್ಯತಿ ಕಾರ್ಯೇಷು ಚಿರಂ ಯಶಸಿ ತಿಷ್ಠತಿ .. 31..  
 ಅವೃತ್ತಿಂ ವಿನಯೋ ಹಂತಿ ಹಂತ್ಯನರ್ಥಂ ಪರಾಕ್ರಮಃ .  
 ಹಂತಿ ನಿತ್ಯಂ ಕ್ಷಮಾ ಕ್ರೋಧಮಾಚಾರೋ ಹಂತ್ಯಲಕ್ಷಣಂ .. 32..  
 ಪರಿಚ್ಛದೇನ ಕ್ಷತ್ರೇಣ ವೇಶ್ಮನಾ ಪರಿಚರ್ಯಯಾ .  
 ಪರೀಕ್ಷೇತ ಕುಲಂ ರಾಜನ್ಭೋಜನಾಚ್ಛಾದನೇನ ಚ .. 33..  
 ಯಯೋಶ್ಚಿತ್ತೇನ ವಾ ಚಿತ್ತಂ ನೈಭೃತಂ ನೈಭೃತೇನ ವಾ .  
 ಸಮೇತಿ ಪ್ರಜ್ಞಯಾ ಪ್ರಜ್ಞಾ ತಯೋರ್ಮೈತ್ರೀ ನ ಜೀರ್ಯತೇ .. 34..  
 ದುರ್ಬುದ್ಧಿಮಕೃತಪ್ರಜ್ಞಂ ಛಿನ್ನಂ ಕೂಪಂ ತೃಣೈರಿವ .  
 ವಿವರ್ಜಯೀತ ಮೇಧಾವೀ ತಸ್ಮಿನ್ಮೈತ್ರೀ ಪ್ರಣಶ್ಯತಿ .. 35..  
 ಅವಲಿಪ್ತೇಷು ಮೂರ್ಖೇಷು ರೌದ್ರಸಾಹಸಿಕೇಷು ಚ .  
 ತಥೈವಾಪೇತ ಧರ್ಮೇಷು ನ ಮೈತ್ರೀಮಾಚರೇದ್ಬುಧಃ .. 36..

ಕೃತಜ್ಞಂ ಧಾರ್ಮಿಕಂ ಸತ್ಯಮಕ್ಷುದ್ರಂ ದೃಢಭಕ್ತಿಕಂ .  
 ಜಿತೇಂದ್ರಿಯಂ ಸ್ಥಿತಂ ಸ್ಥಿತ್ಯಾಂ ಮಿತ್ರಮತ್ಯಾಗಿ ಚೇಷ್ಯತೇ .. 37..  
 ಇಂದ್ರಿಯಾಣಾಮನುತ್ಸರ್ಗೋ ಮೃತ್ಯುನಾ ನ ವಿಶಿಷ್ಯತೇ .  
 ಅತ್ಯರ್ಥಂ ಪುನರುತ್ಸರ್ಗಃ ಸಾದಯೇದ್ಧೈವತಾನ್ಯಪಿ .. 38..  
 ಮಾರ್ದವಂ ಸರ್ವಭೂತಾನಾಮನಸೂಯಾ ಕ್ಷಮಾ ದೃತಿಃ .  
 ಆಯುಷ್ಯಾಣಿ ಬುಧಾಃ ಪ್ರಾಹುರ್ಮಿತ್ರಾಣಾಂ ಚಾವಿಮಾನನಾ .. 39..  
 ಅಪನೀತಂ ಸುನೀತೇನ ಯೋಽರ್ಥಂ ಪ್ರತ್ಯಾನಿನೀಷತೇ .  
 ಮತಿಮಾಸ್ಥಾಯ ಸುದೃಢಾಂ ತದಕಾಪುರುಷ ವ್ರತಂ .. 40..  
 ಆಯತ್ಯಾಂ ಪ್ರತಿಕಾರಜ್ಞಸ್ತದಾತ್ಮೇ ದೃಢನಿಶ್ಚಯಃ .  
 ಅತೀತೇ ಕಾರ್ಯಶೇಷಜ್ಞೋ ನರೋಽರ್ಥೈರ್ನ ಪ್ರಹೀಯತೇ .. 41..  
 ಕರ್ಮಣಾ ಮನಸಾ ವಾಚಾ ಯದಭೀಕ್ಷಂ ನಿಷೇವತೇ .  
 ತದೇವಾಪಹರತ್ಯೇನಂ ತಸ್ಮಾತ್ಕಲ್ಯಾಣಮಾಚರೇತ್ .. 42..  
 ಮಂಗಲಾಲಂಭನಂ ಯೋಗಃ ಶ್ರುತಮುತ್ಥಾನಮಾರ್ಜವಂ .  
 ಭೂತಿಮೇತಾನಿ ಕುರ್ವಂತಿ ಸತಾಂ ಚಾಭೀಕ್ಷಂ ದರ್ಶನಂ .. 43..  
 ಅನಿರ್ವೇದಃ ಶ್ರಿಯೋ ಮೂಲಂ ದುಃಖನಾಶೇ ಸುಖಸ್ಯ ಚ .  
 ಮಹಾನ್ಭವತ್ಯನಿರ್ವಿಣ್ಣಃ ಸುಖಂ ಚಾತ್ಯಂತಮಶ್ನುತೇ .. 44..  
 ನಾತಃ ಶ್ರೀಮತ್ತರಂ ಕಿಂ ಚಿದನ್ಯತ್ಪ್ರತ್ಯತಮಂ ತಥಾ .  
 ಪ್ರಭ ವಿಷ್ಣೋರ್ಯಥಾ ತಾತ ಕ್ಷಮಾ ಸರ್ವತ್ರ ಸರ್ವದಾ .. 45..  
 ಕ್ಷಮೇದಶಕ್ತಃ ಸರ್ವಸ್ಯ ಶಕ್ತಿಮಾಂಧರ್ಮಕಾರಣಾತ್ .  
 ಅರ್ಥಾನರ್ಥೌ ಸಮೌ ಯಸ್ಯ ತಸ್ಯ ನಿತ್ಯಂ ಕ್ಷಮಾ ಹಿತಾ .. 46..  
 ಯತ್ಸುಖಂ ಸೇವಮಾನೋಽಪಿ ಧರ್ಮಾರ್ಥಾಭ್ಯಾಂ ನ ಹೀಯತೇ .  
 ಕಾಮಂ ತದುಪಸೇವೇತ ನ ಮೂಢ ವ್ರತಮಾಚರೇತ್ .. 47..  
 ದುಃಖಾರ್ತೇಷು ಪ್ರಮತ್ತೇಷು ನಾಸ್ತಿಕೇಷ್ವಲಸೇಷು ಚ .  
 ನ ಶ್ರೀರ್ವಸತ್ಯದಾಂತೇಷು ಯೇ ಚೋತ್ಸಾಹ ವಿವರ್ಜಿತಾಃ .. 48..  
 ಆರ್ಜವೇನ ನರಂ ಯುಕ್ತಮಾರ್ಜವಾತ್ಸವ್ಯಪತ್ರಪಂ .  
 ಅಶಕ್ತಿಮಂತಂ ಮನ್ಯಂತೋ ಧರ್ಷಯಂತಿ ಕುಬುದ್ಧಯಃ .. 49..  
 ಅತ್ಯಾರ್ಯಮತಿದಾತಾರಮತಿಶೂರಮತಿವ್ರತಂ .  
 ಪ್ರಜ್ಞಾಭಿಮಾನಿನಂ ಚೈವ ಶ್ರೀರ್ಭಯಾನೋಪಸರ್ಪತಿ .. 50..  
 ಅಗ್ನಿಹೋತ್ರಫಲಾ ವೇದಾಃ ಶೀಲವೃತ್ತಫಲಂ ಶ್ರುತಂ .  
 ರತಿಪುತ್ರ ಫಲಾ ದಾರಾ ದತ್ತಭುಕ್ತ ಫಲಂ ಧನಂ .. 51..  
 ಅಧರ್ಮೋಪಾರ್ಜಿತ್ಯೈರರ್ಥೈರ್ಯಃ ಕರೋತ್ಯಾರ್ಥೈರ್ದೇಹಿಕಂ .  
 ನ ಸ ತಸ್ಯ ಫಲಂ ಪ್ರೇತ್ಯ ಭುಂಕ್ತೇಽರ್ಥಸ್ಯ ದುರಾಗಮಾತ್ .. 52..

ಕಾನಾರ ವನದುರ್ಗೇಷು ಕೃಚ್ಛಾಸ್ವಾಪತ್ನು ಸಂಭ್ರಮೇ .  
 ಉದ್ಯತೇಷು ಚ ಶಸ್ತ್ರೇಷು ನಾಸ್ತಿ ಶೇಷವತಾಂ ಭಯಂ .. 53..  
 ಉತ್ಥಾನಂ ಸಂಯಮೋ ದಾಕ್ಷ್ಯಮಪ್ರಮಾದೋ ಧೃತಿಃ ಸ್ಮೃತಿಃ .  
 ಸಮೀಕ್ಷ್ಯ ಚ ಸಮಾರಂಭೋ ವಿಧಿ ಮೂಲಂ ಭವಸ್ಯ ತತ್ .. 54..  
 ತಪೋಬಲಂ ತಾಪಸಾನಾಂ ಬ್ರಹ್ಮ ಬ್ರಹ್ಮವಿದಾಂ ಬಲಂ .  
 ಹಿಂಸಾ ಬಲಮಸಾಧೂನಾಂ ಕ್ಷಮಾಗುಣವತಾಂ ಬಲಂ .. 55..  
 ಅಷ್ಟೈ ತಾನ್ಯವ್ರತಘ್ನಾನಿ ಆಪೋ ಮೂಲಂ ಫಲಂ ಪಯಃ .  
 ಹವಿರ್ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಕಾಮ್ಯಾ ಚ ಗುರೋರ್ವಚನಮೌಷಧಂ .. 56..  
 ನ ತತ್ಪರಸ್ಯ ಸಂದಧ್ಯಾತ್ಪ್ರತಿಕೂಲಂ ಯದಾತ್ಮನಃ .  
 ಸಂಗ್ರಹೇಣೈಷ ಧರ್ಮಃ ಸ್ಯಾತ್ಕಾಮಾದನ್ಯಃ ಪ್ರವರ್ತತೇ .. 57..  
 ಅಕ್ರೋಧೇನ ಜಯೇತ್ಕ್ರೋಧಮಸಾಧುಂ ಸಾಧುನಾ ಜಯೇತ್ .  
 ಜಯೇತ್ಕರ್ಮಯಂ ದಾನೇನ ಜಯೇತ್ಪ್ರತ್ಯೇನ ಚಾನ್ಯತಂ .. 58..  
 ಸ್ತ್ರೀ ಧೂರ್ತಕೇಽಲಸೇ ಭೀರೌ ಚಂಡೇ ಪುರುಷಮಾನಿನಿ .  
 ಚೌರೇ ಕೃತಘ್ನೇ ವಿಶ್ವಾಸೋ ನ ಕಾರ್ಯೋ ನ ಚ ನಾಸ್ತಿಕೇ .. 59..  
 ಅಭಿವಾದನಶೀಲಸ್ಯ ನಿತ್ಯಂ ವೃದ್ಧೋಪಸೇವಿನಃ .  
 ಚತ್ವಾರಿ ಸಂಪ್ರವರ್ಧಂತೇ ಕೀರ್ತಿರಾಯುರ್ಯಶೋಬಲಂ .. 60..  
 ಅತಿಕ್ಲೇಶೇನ ಯೇಽರ್ಥಾಃ ಸ್ಯುರ್ಧರ್ಮಸ್ಯಾತಿಕ್ರಮೇಣ ಚ .  
 ಅರೇರ್ವಾ ಪ್ರಣಿಪಾತೇನ ಮಾ ಸ್ಮ ತೇಷು ಮನಃ ಕೃಧಾಃ .. 61..  
 ಅವಿದ್ಯಾಃ ಪುರುಷಃ ಶೋಚ್ಯಃ ಶೋಚ್ಯಂ ಮಿಥುನಮಪ್ರಜಂ .  
 ನಿರಾಹಾರಾಃ ಪ್ರಜಾಃ ಶೋಚ್ಯಾಃ ಶೋಚ್ಯಂ ರಾಷ್ಟ್ರಮರಾಜಕಂ .. 62..  
 ಅಧ್ವಾ ಜರಾ ದೇಹವತಾಂ ಪರ್ವತಾನಾಂ ಜಲಂ ಜರಾ .  
 ಅಸಂಭೋಗೋ ಜರಾ ಸ್ತ್ರೀಣಾಂ ವಾಕ್ಸಲ್ಯಂ ಮನಸೋ ಜರಾ .. 63..  
 ಅನಾಮ್ನಾಯ ಮಲಾ ವೇದಾ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಸ್ಯಾವ್ರತಂ ಮಲಂ .  
 ಕೌತೂಹಲಮಲಾ ಸಾಧ್ವೀ ವಿಪ್ರವಾಸ ಮಲಾಃ ಸ್ತ್ರಿಯಃ .. 64..  
 ಸುವರ್ಣಸ್ಯ ಮಲಂ ರೂಪ್ಯಂ ರೂಪ್ಯಸ್ಯಾಪಿ ಮಲಂ ತ್ರಪು .  
 ಜ್ವೇಯಂ ತ್ರಪು ಮಲಂ ಸೀಸಂ ಸೀಸಸ್ಯಾಪಿ ಮಲಂ ಮಲಂ .. 65..  
 ನ ಸ್ವಪ್ನೇನ ಜಯೇನ್ನಿದ್ರಾಂ ನ ಕಾಮೇನ ಸ್ತ್ರಿಯಂ ಜಯೇತ್ .  
 ನೇಂಧನೇನ ಜಯೇದಗ್ನಿಂ ನ ಪಾನೇನ ಸುರಾಂ ಜಯೇತ್ .. 66..  
 ಯಸ್ಯ ದಾನಜಿತಂ ಮಿತ್ರಮಮಿತ್ರಾ ಯುಧಿ ನಿರ್ಜಿತಾಃ .  
 ಅನ್ನಪಾನಜಿತಾ ದಾರಾಃ ಸಫಲಂ ತಸ್ಯ ಜೀವಿತಂ .. 67..  
 ಸಹಸ್ರಿಣೋಽಪಿ ಜೀವಂತಿ ಜೀವಂತಿ ಶತಿನಸ್ತಥಾ .

ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರಂ ವಿಮುಂಚೇಚ್ಛಾಂ ನ ಕಥಂ ಚಿನ್ನ ಜೀವ್ಯತೇ .. 68..  
ಯತ್ಪ್ರಥಿವ್ಯಾಂ ವ್ರೀಹಿ ಯವಂ ಹಿರಣ್ಯಂ ಪಶವಃ ಸ್ತ್ರಿಯಃ .  
ನಾಲಮೇಕಸ್ಯ ತತ್ಸರ್ವಮಿತಿ ಪಶ್ಯನ್ನ ಮುಹ್ಯತಿ .. 69..  
ರಾಜನ್ಯಯೋ ಬ್ರವೀಮಿ ತ್ವಾಂ ಪುತ್ರೇಷು ಸಮಮಾಚರ .  
ಸಮತಾ ಯದಿ ತೇ ರಾಜನ್ಯೇಷು ಪಾಂಡುಸುತೇಷು ಚ .. 70..  
.. ಇತಿ ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತೇ ಉದ್ಯೋಗಪರ್ವಣಿ ಪ್ರಜಾಗರಪರ್ವಣಿ  
ವಿದುರವಾಕ್ಯೇ ಏಕೋನಚತ್ವಾರಿಂಶೋಽಧ್ಯಾಯಃ .. 39..

ಅಧ್ಯಾಯಃ 40

ವಿದುರ ಉವಾಚ .  
ಯೋಽಭ್ಯರ್ಥಿತಃ ಸದ್ಭಿರಸಜ್ಜಮಾನಃ  
ಕರೋತ್ಯರ್ಥಂ ಶಕ್ತಿಮಹಾಪಯಿತ್ವಾ .  
ಕ್ಷಿಪ್ರಂ ಯಶಸ್ತಂ ಸಮುಪೈತಿ ಸಂತಮಲಂ  
ಪ್ರಸನ್ನಾ ಹಿ ಸುಖಾಯ ಸಂತಃ .. 1..  
ಮಹಾಂತಮಪ್ಯರ್ಥಮಧರ್ಮಯುಕ್ತಂ  
ಯಃ ಸಂತೈಜತ್ಯನುಪಾಕ್ರುಷ್ಟ ಏವ .  
ಸುಖಂ ಸ ದುಃಖಾನ್ಯವಮುಚ್ಯ ಶೇತೇ  
ಜೀರ್ಣಾಂ ತ್ವಚಂ ಸರ್ಪ ಇವಾವಮುಚ್ಯ .. 2..  
ಅನ್ಯತಂ ಚ ಸಮುತ್ಕರ್ಷೇ ರಾಜಗಾಮಿ ಚ ಪೈಶುನಂ .  
ಗುರೋಶ್ಚಾಲೀಕ ನಿರ್ಬಂಧಃ ಸಮಾನಿ ಬ್ರಹ್ಮಹತ್ಯಯಾ .. 3..  
ಅಸೂಯೈಕ ಪದಂ ಮೃತ್ಯುರತಿವಾದಃ ಶ್ರಿಯೋ ವಧಃ .  
ಅಶುಶ್ರೂಷಾ ತ್ವರಾ ಶ್ಲಾಘಾ ವಿದ್ಯಾಯಾಃ ಶತ್ವಸ್ತಯಃ .. 4..  
ಸುಖಾರ್ಥಿನಃ ಕುತೋ ವಿದ್ಯಾ ನಾಸ್ತಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿನಃ ಸುಖಂ .  
ಸುಖಾರ್ಥಿ ವಾ ತ್ಯಜೇದ್ವಿದ್ಯಾಂ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ವಾ ಸುಖಂ ತ್ಯಜೇತ್ .. 5..  
ನಾಗ್ನಿಸ್ತಪ್ಯತಿ ಕಾಷ್ಠಾನಾಂ ನಾಪಗಾನಾಂ ಮಹೋದಧಿಃ .  
ನಾಂತಕಃ ಸರ್ವಭೂತಾನಾಂ ನ ಪುಂಸಾಂ ವಾಮಲೋಚನಾ .. 6..  
ಆಶಾ ಧೃತಿಂ ಹಂತಿ ಸಮೃದ್ಧಿಮಂತಕಃ  
ಕ್ರೋಧಃ ಶ್ರಿಯಂ ಹಂತಿ ಯಶಃ ಕದರ್ಯತಾ .  
ಅಪಾಲನಂ ಹಂತಿ ಪಶೂಂಶ್ಚ ರಾಜನ್  
ಏಕಃ ಕ್ರುದ್ಧೋ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ ಹಂತಿ ರಾಷ್ಟ್ರಂ .. 7..  
ಅಜಶ್ಚ ಕಾಂಸ್ಯಂ ಚ ರಥಶ್ಚ ನಿತ್ಯಂ

ಮಧ್ವಾಕರ್ಷಣಃ ಶಕುನಿಃ ಶ್ರೋತ್ರಿಯಶ್ ಚ .  
 ವೃದ್ಧೋ ಜ್ಞಾತಿರವಸನ್ನೋ ವಯಸ್ಯ  
 ಏತಾನಿ ತೇ ಸಂತು ಗೃಹೇ ಸದೈವ .. 8..  
 ಅಜೋಕ್ಷಾ ಚಂದನಂ ವೀಣಾ ಆದರ್ಶೋ ಮಧುಸರ್ಪಿಷೀ .  
 ವಿಷಮೌದುಂಬರಂ ಶಂಖಃ ಸ್ವರ್ಣಂ ನಾಭಿಶ್ಚ ರೋಚನಾ .. 9..  
 ಗೃಹೇ ಸ್ಥಾಪಯಿತವ್ಯಾನಿ ಧನ್ಯಾನಿ ಮನುರಬ್ರವೀತ್ .  
 ದೇವ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಪೂಜಾರ್ಥಮತಿಥೀನಾಂ ಚ ಭಾರತ .. 10..  
 ಇದಂ ಚ ತ್ವಾಂ ಸರ್ವಪರಂ ಬ್ರವೀಮಿ  
 ಪುಣ್ಯಂ ಪದಂ ತಾತ ಮಹಾವಿಶಿಷ್ಟಂ .  
 ನ ಜಾತು ಕಾಮಾನ್ನ ಭಯಾನ್ನ ಲೋಭಾದ್  
 ಧರ್ಮಂ ತ್ಯಜೇಜ್ಜೀವಿತಸ್ಯಾಪಿ ಹೇತೋಃ .. 11..  
 ನಿತ್ಯೋ ಧರ್ಮಃ ಸುಖದುಃಖೇ ತ್ವನಿತ್ಯೇ  
 ನಿತ್ಯೋ ಜೀವೋ ಧಾತುರಸ್ಯ ತ್ವನಿತ್ಯಃ .  
 ತ್ಯಕ್ತ್ವಾ ನಿತ್ಯಂ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಸ್ವ ನಿತ್ಯೇ  
 ಸಂತುಷ್ಯ ತ್ವಂ ತೋಷ ಪರೋ ಹಿ ಲಾಭಃ .. 12..  
 ಮಹಾಬಲಾನ್ವಶ್ಯ ಮನಾನುಭಾವಾನ್  
 ಪ್ರಶಾಸ್ಯ ಭೂಮಿಂ ಧನಧಾನ್ಯ ಪೂರ್ಣಾಂ .  
 ರಾಜ್ಯಾನಿ ಹಿತ್ವಾ ವಿಪುಲಾಂಶ್ಚ ಭೋಗಾನ್  
 ಗತಾನ್ನರೇಂದ್ರಾನ್ವಶಮಂತಕಸ್ಯ .. 13..  
 ಮೃತಂ ಪುತ್ರಂ ದುಃಖಪುಷ್ಪಂ ಮನುಷ್ಯಾ  
 ಉತ್ಕಿಪ್ಯ ರಾಜನ್ವ್ಯಗೃಹಾನ್ನಿಹರಂತಿ .  
 ತಂ ಮುಕ್ತಕೇಶಾಃ ಕರುಣಂ ರುದಂತಶ್  
 ಚಿತಾಮಧ್ಯೇ ಕಾಷ್ಠಮಿವ ಕ್ಷಿಪಂತಿ .. 14..  
 ಅನ್ಯೋ ಧನಂ ಪ್ರೇತಗತಸ್ಯ ಭುಂಕ್ತೇ  
 ವಯಾಂಸಿ ಚಾಗ್ನಿಶ್ಚ ಶರೀರಧಾತೂನ್ .  
 ದ್ವಾಭ್ಯಾಮಯಂ ಸಹ ಗಚ್ಛತ್ಯಮುತ್ರ  
 ಪುಣ್ಯೇನ ಪಾಪೇನ ಚ ವೇಷ್ಠ್ಯಮಾನಃ .. 15..  
 ಉತ್ಪ್ರಭ್ಯ ವಿನಿವರ್ತಂತೇ ಜ್ಞಾತಯಃ ಸುಹೃದಃ ಸುತಾಃ .  
 ಅಗ್ನೌ ಪ್ರಾಸ್ತಂ ತು ಪುರುಷಂ ಕರ್ಮಾನ್ವೇತಿ ಸ್ವಯಂ ಕೃತಂ .. 16..  
 ಅಸ್ಮಾಲ್ಲೋಕಾದೂರ್ಧ್ವಮಮುಷ್ಯ ಚಾಧೋ  
 ಮಹತ್ತಮಸ್ತಿಷ್ಠತಿ ಹ್ಯಂಧಕಾರಂ .

ತದ್ವೈ ಮಹಾಮೋಹನಮಿಂದ್ರಿಯಾಣಾಂ  
 ಬುದ್ಧ್ಯಸ್ವ ಮಾ ತ್ವಾಂ ಪ್ರಲಭೇತ ರಾಜನ್ .. 17..  
 ಇದಂ ವಚಃ ಶಕ್ಷ್ಯಸಿ ಚೇದ್ಯಥಾವನ್  
 ನಿಶಮ್ಯ ಸರ್ವಂ ಪ್ರತಿಪತ್ತುಮೇವಂ .  
 ಯಶಃ ಪರಂ ಪ್ರಾಪ್ಸ್ಯಸಿ ಜೀವಲೋಕೇ  
 ಭಯಂ ನ ಚಾಮುತ್ರ ನ ಚೇಹ ತೇಽಸ್ಮಿ .. 18..  
 ಆತ್ಮಾ ನದೀ ಭಾರತ ಪುಣ್ಯತೀರ್ಥಾ  
 ಸತ್ಕೋದಕಾ ಧೃತಿಕೂಲಾ ದಮೋರ್ಮಿಃ .  
 ತನ್ಯಾಂ ಸ್ನಾತಃ ಪೂಯತೇ ಪುಣ್ಯಕರ್ಮಾ  
 ಪುಣ್ಯೋ ಹ್ಯಾತ್ಮಾ ನಿತ್ಯಮಂಭೋಽಮ್ಭು ಏವ .. 19..  
 ಕಾಮಕೋಧಗ್ರಾಹವತೀಂ ಪಂಚೇಂದ್ರಿಯ ಜಲಾಂ ನದೀಂ .  
 ಕೃತ್ವಾ ಧೃತಿಮಯೀಂ ನಾವಂ ಜನ್ಮ ದುರ್ಗಾಣಿ ಸಂತರ .. 20..  
 ಪ್ರಜ್ಞಾ ವೃದ್ಧಂ ಧರ್ಮವೃದ್ಧಂ ಸ್ವಬಂಧುಂ  
 ವಿದ್ಯಾ ವೃದ್ಧಂ ವಯಸಾ ಚಾಪಿ ವೃದ್ಧಂ .  
 ಕಾರ್ಯಕಾರ್ಯೇ ಪೂಜಯಿತ್ವಾ ಪ್ರಸಾದ್ಯ  
 ಯಃ ಸಂಪೃಚ್ಛೇನ್ನ ಸ ಮುಹ್ಯೇತ್ಕದಾ ಚಿತ್ .. 21..  
 ಧೃತ್ಯಾ ಶಿಶೋದರಂ ರಕ್ಷೇತ್ಪಾಣಿಪಾದಂ ಚ ಚಕ್ಷುಷಾ .  
 ಚಕ್ಷುಃ ಶ್ರುತ್ರೇ ಚ ಮನಸಾ ಮನೋ ವಾಚಂ ಚ ಕರ್ಮಣಾ .. 22..  
 ನಿತ್ಯೋದಕೇ ನಿತ್ಯಯಜ್ಞೋಪವೀತೀ  
 ನಿತ್ಯಸ್ವಾಧ್ಯಾಯೀ ಪತಿತಾನ್ನ ವರ್ಜೀ .  
 ಋತಂ ಬ್ರುವನ್ನರವೇ ಕರ್ಮ ಕುರ್ವನ್  
 ನ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಶ್ಚೈವತೇ ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕಾತ್ .. 23..  
 ಅಧೀತ್ಯ ವೇದಾನ್ವರಿಸಂಸ್ತೀರ್ಯ ಚಾಗ್ನೀನ್  
 ಇಷ್ಟಾ ಯಜ್ಞೈಃ ಪಾಲಯಿತ್ವಾ ಪ್ರಜಾಶ್ ಚ .  
 ಗೋಬ್ರಾಹ್ಮಣಾರ್ಥೇ ಶಸ್ತ್ರಪೂತಾಂತರಾತ್ಮಾ  
 ಹತಃ ಸಂಗ್ರಾಮೇ ಕ್ಷತ್ರಿಯಃ ಸ್ವರ್ಗಮೇತಿ .. 24..  
 ವೈಶ್ಯೋಽಧೀತ್ಯ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾನ್ಕೃತ್ವಿಯಾಂಶ್ ಚ  
 ಧನೈಃ ಕಾಲೇ ಸಂವಿಭಜ್ಯಾಶ್ರಿತಾಂಶ್ ಚ .  
 ತ್ರೇತಾ ಪೂತಂ ಧೂಮಮಾಘ್ರಾಯ ಪುಣ್ಯಂ  
 ಪ್ರೇತ್ಯ ಸ್ವರ್ಗೇ ದೇವ ಸುಖಾನಿ ಭುಂಕ್ತೇ .. 25..  
 ಬ್ರಹ್ಮಕ್ಷತ್ರಂ ವೈಶ್ಯ ವರ್ಣಂ ಚ ಶೂದ್ರಃ

ಕ್ರಮೇಣೈತಾನ್ಯಾಯತಃ ಪೂಜಯಾನಃ .  
ತುಷ್ಟೇಷ್ಟೇತೇಷ್ಟವ್ಯಥೋ ದಗ್ಧಪಾಪಸ್  
ತ್ಯಕ್ತ್ವಾ ದೇಹಂ ಸ್ವರ್ಗಸುಖಾನಿ ಭುಂಕ್ತೇ .. 26..  
ಚಾತುರ್ವರ್ಣ್ಯಸ್ಯೈಷ ಧರ್ಮಸ್ತವೋಕ್ತೋ  
ಹೇತುಂ ಚಾತ್ರ ಬ್ರುವತೋ ಮೇ ನಿಬೋಧ .  
ಕ್ಷಾತ್ರಾಧರ್ಮಾದ್ಧೀಯತೇ ಪಾಂಡುಪುತ್ರಸ್  
ತಂ ತ್ವಂ ರಾಜನ್ರಾಜಧರ್ಮೇ ನಿಯುಂಕ್ಷ್ವ .. 27..  
ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರ ಉವಾಚ .  
ಏವಮೇತದ್ಯಥಾ ಮಾಂ ತ್ವಮನುಶಾಸತಿ ನಿತ್ಯದಾ .  
ಮಮಾಪಿ ಚ ಮತಿಃ ಸೌಮ್ಯ ಭವತ್ಯೇವಂ ಯಥಾತ್ಮ ಮಾಂ .. 28..  
ಸಾ ತು ಬುದ್ಧಿಃ ಕೃತಾಪ್ಯೇವಂ ಪಾಂಡವಾನ್ರಪ್ತಿ ಮೇ ಸದಾ .  
ದುರ್ಯೋಧನಂ ಸಮಾಸಾದ್ಯ ಪುನರ್ವಿಪರಿವರ್ತತೇ .. 29..  
ನ ದಿಷ್ಟಮಭ್ಯತಿಕ್ರಾಂತುಂ ಶಕ್ಯಂ ಮರ್ತ್ಯೇನ ಕೇನ ಚಿತ್ .  
ದಿಷ್ಟಮೇವ ಕೃತಂ ಮನ್ಯೇ ಪೌರುಷಂ ತು ನಿರರ್ಥಕಂ .. 30..  
.. ಇತಿ ಶ್ರೀಮಾಹಾಭಾರತೇ ಉದ್ಯೋಗಪರ್ವಣಿ ಪ್ರಜಾಗರಪರ್ವಣಿ  
ವಿದುರವಾಕ್ಯೇ ಚತ್ವಾರಿಂಶೋಽಧ್ಯಾಯಃ .. 40..  
ಇತಿ ವಿದುರ ನೀತಿ ಸಮಾಪ್ತಾ ..

vidura nIti

pdf was typeset on March 24, 2024

Please send corrections to [sanskrit@cheerful.com](mailto:sanskrit@cheerful.com)

